

กรุปซึ่งทุกกรุปย่อยเป็นกรุปย่อยปกติ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

โดย

นางสาวพัชยา สบบง

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาคณิตศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ

ภาควิชาคณิตศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

กรุปซึ่งทุกกรุปย่อยเป็นกรุปย่อยปกติ

โดย

นางสาวพัชยา สบง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาคณิตศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ
ภาควิชาคณิตศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2552
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

GROUPS WHOSE ALL SUBGROUPS ARE NORMAL

By
Patchaya Sobong

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree
MASTER OF SCIENCE
Department of Mathematics
Graduate School
SILPAKORN UNIVERSITY
2009

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระเรื่อง “ กรู๊ปซึ่งทุกกรู๊ป
ย่อยเป็นกรู๊ปย่อยปกติ ” เสนอโดย นางสาวพัชยา สบง เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ศาสตราจารย์ ดร.ฉวีวรรณ รัตนประเสริฐ

คณะกรรมการตรวจสอบการค้นคว้าอิสระ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์
..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.สมเจตน์ ชัยยะ)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.จิตติ รักรบุตร)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.ฉวีวรรณ รัตนประเสริฐ)

...../...../.....

49308303 : สาขาวิชาคณิตศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ

คำสำคัญ : กรุปย่อยปกติ / กรุปย่อยคอมมิวเตเตอร์ / ทฤษฎีบทของโคชี / ทฤษฎีบทซีโลว์ /

ผลคูณตรง / กรุปอาบีเลียนขนาดจำกัด / กรุปฮามิลทอเนียน

พัชยา สบง : กรุปซึ่งทุกกรุปย่อยเป็นกรุปย่อยปกติ. อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ :
ศ.ดร. จวีวรรณ รัตนประเสริฐ. 59 หน้า.

ในการค้นคว้าอิสระนี้เราศึกษากรุปซึ่งทุกกรุปย่อยเป็นกรุปย่อยปกติ โดยแบ่งการศึกษาออกเป็นสองส่วน คือ กรุปอาบีเลียนขนาดจำกัดและกรุปฮามิลทอเนียน ในกรณีของกรุปอาบีเลียนขนาดจำกัด เราประยุกต์ทฤษฎีบทของซีโลว์ช่วยในการพิสูจน์ว่ากรุปอาบีเลียนอันดับจำกัด เขียนได้ในรูปผลคูณตรงของกรุปวัฏจักรขนาดจำกัด และกรณีของกรุปฮามิลทอเนียนเราแสดงว่ากรุปฮามิลทอเนียนสามารถเขียนในรูปผลคูณตรงของกรุปย่อยควอเทอร์เนียนกับกรุปย่อยอาบีเลียนซึ่งทุกสมาชิก มีอันดับเป็นจำนวนเต็มคี่ และกรุปย่อยอาบีเลียนที่ทุกสมาชิกมีอันดับสอง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาควิชาคณิตศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2552

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ.....

49308303 : MAJOR : MATHEMATICS AND INFORMATION TECHNOLOGY

KEY WORDS : NORMAL SUBGROUPS / CAUCHY'S THEOREM / SYLOW THEOREMS /
DIRECT PRODUCT / FINITE ABELIAN GROUPS / HAMILTONIAN GROUPS

PATCHAYA SOBBONG : GROUPS WHOSE ALL SUBGROUPS ARE NORMAL.

INDEPENDENT STUDY ADVISOR : PROF.CHAWEWAN RATANAPRASERT, Ph.D.. 59 pp.

In the independent study, we study groups whose all subgroups are normal. We investigate on finite abelian groups and Hamiltonian groups. For finite abelian groups, we apply the Sylow theorems to prove that all finite abelian groups are the finite direct product of cyclic groups. For Hamiltonian groups, we show that all Hamiltonian groups can be written as the direct product of a Quaternion group, a finite abelian group of odd order and an elementary abelian group.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

Department of Mathematics Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2009

Student's signature.....

Independent Study Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เพราะความกรุณาและความเมตตาจาก ศาสตราจารย์ ดร.ฉวีวรรณ รัตนประเสริฐ ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ทำให้โลกทัศน์ทางวิชาการ ของข้าพเจ้ากว้างขึ้น ช่วยเติมเต็มและแก้ไขส่วนที่บกพร่อง จนทำให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จ ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ของภาควิชาคณิตศาสตร์ ภาควิชาสถิติ และภาควิชา คอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา พร้อมทั้งหยิบยื่นโอกาส ทางการศึกษา จนทำให้ข้าพเจ้าได้พบความสำเร็จ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้ก่อประโยชน์ได้ อย่างถูกต้อง

ขอขอบคุณเพื่อนๆ สาขาวิชาคณิตศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับความ ช่วยเหลือและมิตรภาพอันดีงามระหว่างการศึกษา

สุดท้ายขอขอบคุณ ครอบครัวของข้าพเจ้าที่ได้ให้กำลังใจ มอบความรัก ดูแลและให้การ สนับสนุนทางการศึกษา จนทำให้ข้าพเจ้าประสบผลสำเร็จได้ในวันนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
2 ความรู้พื้นฐาน.....	3
3 กรุปย่อนอร์มัลไลเซชันและคอมมิวเตเตอร์.....	15
4 กรุปอาบีเลียนขนาดจำกัด.....	20
5 กรุปฮามิลทอนเนียน.....	43
บรรณานุกรม	58

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์
ประวัติผู้วิจัย..... 59

บทที่ 1

บทนำ

ในการค้นคว้าอิสระนี้ เราศึกษาเรื่องราวของกรุปซึ่งทุกกรุปย่อยเป็นกรุปย่อยปกติ และเขียนกรุปเหล่านั้นให้อยู่ในรูปผลคูณตรงของกรุปย่อยบางกรุป โดยเราใช้ทฤษฎีบทเกี่ยวกับผลคูณตรงของกรุปวัฏจักรมาช่วยในการพิสูจน์ เราแบ่งกรุปที่ศึกษาออกเป็นสองชนิดคือกรุปอาบีเลียน และกรุปนอนอาบีเลียน ในกรณีของกรุปอาบีเลียนเราศึกษาโครงสร้างของกรุปอาบีเลียนขนาดจำกัด และพิสูจน์ทฤษฎีบทหลักมูลของกรุปอาบีเลียนขนาดจำกัด และในกรณีของกรุปนอนอาบีเลียนเราศึกษาสมบัติของกรุปฮามิลโทเนียน

ในบทที่ 2 กล่าวถึงความรู้พื้นฐานซึ่งประกอบด้วยบทนิยามและทฤษฎีบทเบื้องต้นเกี่ยวกับกรุป ได้แก่ การนิยามกรุป กรุปอาบีเลียน กรุปนอนอาบีเลียน กรุปย่อยปกติ อันดับของกรุป และทฤษฎีบทที่สำคัญต่างๆ ของกรุป พอสังเขปโดยละการพิสูจน์ไว้

ในบทที่ 3 กล่าวถึงบทนิยามและทฤษฎีบทของนอร์มัลไลเซออร์ ศูนย์กลางของกรุปทฤษฎีบทเกี่ยวกับศูนย์กลางของกรุป บทนิยามและทฤษฎีบทเกี่ยวกับกรุปย่อยคอมมิวเตเตอร์

ในบทที่ 4 เราสร้างกรุปใหม่จากกรุปเดิมที่มีสมาชิกจำนวนจำกัด แล้วเรียกกรุปนั้นว่าผลคูณตรง ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลคูณภายนอกและผลคูณภายใน ศึกษาทฤษฎีบทของโคซีและใช้เป็นเครื่องมือในการพิสูจน์ทฤษฎีบทของซีโลว์ แล้วใช้ทฤษฎีบทเหล่านี้ศึกษาโครงสร้างของกรุปอาบีเลียนที่มีขนาดจำกัด ผลที่ได้จากการศึกษาโครงสร้างนี้สรุปได้เป็นทฤษฎีบทหลักมูลของกรุปอาบีเลียนขนาดจำกัดคือ ทุกกรุปอาบีเลียนขนาดจำกัดเป็นผลคูณตรงของกรุปวัฏจักรที่มีอันดับเป็นกำลังของจำนวนเฉพาะ

ในบทที่ 5 เราได้แสดงว่านอกจากกรุปอาบีเลียนที่มีกรุปย่อยทุกกรุปเป็นกรุปย่อยปกติ และสามารถเขียนกรุปอาบีเลียนให้อยู่ในรูปผลคูณตรงได้แล้ว ยังมีกรุปนอนอาบีเลียนที่มีกรุปย่อยทุกกรุปเป็นกรุปย่อยปกติซึ่งเรียกว่ากรุปฮามิลทอเนียน เราพิสูจน์ว่ากรุปฮามิลทอเนียนคือผลคูณตรงของกรุปย่อยควอเทอร์เนียน กับกรุปย่อยอาบีเลียนซึ่งทุกสมาชิกมีอันดับเป็นจำนวนคี่ และกรุปย่อยอาบีเลียนที่มีทุกสมาชิกมีอันดับสอง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 2

ความรู้พื้นฐาน

2.1 สมบัติเบื้องต้นของกลุ่ม

คำว่า “กลุ่ม” กำหนดขึ้นเป็นครั้งแรกโดย กาลัวส์ (Galois) ราวปี ค.ศ.1830 ซึ่งเขาได้อธิบายเกี่ยวกับเซตของฟังก์ชันหนึ่งต่อหนึ่งบนเซตจำกัด ต่อมาในปี ค.ศ.1852 ได้มีนักคณิตศาสตร์สองท่านคือ Heinrich Weber และ Walter von Dyck ให้ความหมายของกลุ่มในเชิงนามธรรม ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงบทนิยามของกลุ่ม และทฤษฎีกลุ่มที่สำคัญโดยจะขอละการพิสูจน์ไว้

2.1.1 **บทนิยาม กลุ่ม (group)** คือโครงสร้าง (G, \circ) ที่ประกอบด้วยเซต $G \neq \emptyset$ กับการดำเนินการทวิภาค \circ ซึ่งสอดคล้องสมบัติ ดังนี้

1. การดำเนินการ \circ สอดคล้องสมบัติการเปลี่ยนหมู่ (association)
2. มีสมาชิก $e \in G$ ซึ่ง $e \circ a = a = a \circ e$ สำหรับทุกสมาชิก $a \in G$ เรียก e ว่าสมาชิกเอกลักษณ์ (identity) ของ G ภายใต้อperation \circ
3. แต่ละสมาชิก $a \in G$ มี $b \in G$ ซึ่ง $a \circ b = e = b \circ a$ เรียก b ว่าตัวผกผัน (inverse) ของ a ภายใต้อperation \circ และจะแทนตัวผกผันของ a ด้วยสัญลักษณ์ a^{-1}

ต่อไปในกรณีที่จะไม่ทำให้เกิดการสับสนเราอาจจะการเขียนกลุ่ม (G, \circ) เพียง G และอาจเขียน ab แทน $a \circ b$

2.1.2 **บทนิยาม กลุ่ม G เป็น กลุ่มอาบีเลียน (abelian group)** ถ้าการดำเนินการ \circ สอดคล้องสมบัติสลับที่ (commutative) นั่นคือ $ab = ba$ สำหรับทุกสมาชิก $a, b \in G$

ถ้ามีสมาชิก a และ b ใน G ซึ่ง $ab \neq ba$ จะเรียก G ว่า **กลุ่มนอนอาบีเลียน (non-abelian group)**

2.1.3 **ทฤษฎีบท** กำหนดให้ G เป็นกลุ่ม แล้ว

1. $(a^{-1})^{-1} = a$ สำหรับทุกสมาชิก $a \in G$

2. $(ab)^{-1} = b^{-1}a^{-1}$ สำหรับทุกสมาชิก $a, b \in G$

2.1.4 บทนิยาม ให้ G เป็นกรุป และสำหรับแต่ละจำนวนเต็มบวก n เราจะใช้สัญลักษณ์

$\prod_{i=1}^n a_i$ แทนผลคูณ $a_1 a_2 \dots a_n$ ของสมาชิก a_1, a_2, \dots, a_n ใน G และกำหนดผลคูณในรูปแบบอุปนัยดังนี้

$$\prod_{i=1}^n a_i = \left(\prod_{i=1}^{n-1} a_i \right) a_n$$

จากบทนิยาม 2.1.4 จะได้ว่า $\prod_{i=1}^1 a_i = a_1$, $\prod_{i=1}^2 a_i = a_1 a_2$, $\prod_{i=1}^3 a_i = (a_1 a_2) a_3$, $\prod_{i=1}^4 a_i = ((a_1 a_2) a_3) a_4, \dots$ เป็นต้น

เนื่องจากการดำเนินการของ G สอดคล้องกฎการเปลี่ยนหมู่ ซึ่งแสดงว่าสัญลักษณ์ $(a_1 a_2) a_3$ และ $a_1 (a_2 a_3)$ แทนสมาชิกตัวเดียวกันในกรุปนั้น ทำให้เราอาจละวงเล็บในการเขียน

ผลคูณของ 3 สมาชิก แล้วการเขียนผลคูณ $\prod_{i=1}^n a_i$ เมื่อ $n \geq 3$ อาจจะละวงเล็บได้เช่นเดียวกับกรณี $n = 3$ หรือไม่ เราจะแสดงความจริงนี้ในชื่อว่า “การวางนัยทั่วไปของกฎการเปลี่ยนหมู่”

2.1.5 ทฤษฎีบทการวางนัยทั่วไปของกฎการเปลี่ยนหมู่

ให้ G เป็นกรุป ถ้า a_1, a_2, \dots, a_n เป็นสมาชิก n ตัวใน G สำหรับจำนวนเต็มบวก n แล้วการเปลี่ยนหมู่ในอันดับ a_1, a_2, \dots, a_n จะเป็นเช่นใดก็ตาม ผลคูณของสมาชิก n ตัวจะเท่ากันและเท่ากับ $\prod_{i=1}^n a_i = a_1 a_2 \dots a_n$

โดยหลักอุปนัยเชิงคณิตศาสตร์และทฤษฎีบทการวางนัยทั่วไปของกฎการเปลี่ยนหมู่ เราสามารถขยายทฤษฎีบท 2.1.3 ข้อ 2 สำหรับทุกจำนวนเต็มบวก n ได้ดังนี้

2.1.6 บทแทรก ให้ G เป็นกรุป ถ้า n เป็นจำนวนเต็มบวก และ $a_1, a_2, \dots, a_n \in G$ แล้ว $(a_1 a_2 \dots a_n)^{-1} = a_n^{-1} a_{n-1}^{-1} \dots a_2^{-1} a_1^{-1}$

2.1.7 บทนิยาม ให้ G เป็นกรุป จะเรียกขนาด (cardinality) ของเซต G ว่าอันดับ (order) ของกรุป และเขียนแทนด้วย $|G|$

ถ้าอันดับของกรุป G เป็นจำนวนจำกัดแล้วอันดับของ G เท่ากับจำนวนสมาชิกของ G จะเรียก G ว่ากรุปจำกัด (finite group) แต่ถ้า G ไม่เป็นกรุปจำกัด จะเรียก G ว่ากรุปอนันต์ (infinite group)

2.1.8 **บทนิยาม** ให้ G เป็นกรุปที่มี e เป็นเอกลักษณ์ และ $a \in G$ จะใช้สัญลักษณ์ a^0 แทน e และสำหรับจำนวนเต็มบวก n จะแทน aa^{n-1} ด้วย a^n และอ่านว่า กำลัง n ของ a หรือ a ยกกำลัง n และจะใช้สัญลักษณ์ a^{-n} แทนตัวผกผันของ a^n

2.1.9 **ทฤษฎีบท** กำหนด $a \in G$ และ m และ n เป็นจำนวนเต็ม แล้ว

1. $a^{-n} = (a^n)^{-1} = (a^{-1})^n$
2. $a^n a^m = a^{n+m}$
3. $(a^n)^m = a^{nm}$

2.1.10 **ทฤษฎีบท** ถ้า G เป็นกรุปจำกัดและ $a \in G$ แล้วจะมีจำนวนเต็มบวก k ซึ่ง $a^k = e$

2.1.11 **บทนิยาม** ให้ A เป็นเซตที่ไม่ใช่เซตว่าง เรากล่าวว่า σ เป็นการเรียงสับเปลี่ยน (permutation) บน A ถ้า σ เป็นฟังก์ชันหนึ่งต่อหนึ่งแบบทั่วถึงจาก A ไป A

2.1.12 **ทฤษฎีบท** สำหรับแต่ละจำนวนเต็มบวก n ให้ $A = \{1, 2, 3, \dots, n\}$ และให้ S_n แทนเซตของวิธีเรียงสับเปลี่ยนทั้งหมดบน A และให้ \circ แทนการประกอบ (composition) ระหว่างฟังก์ชันแล้ว $(S_n; \circ)$ เป็นกรุป และเราเรียก $(S_n; \circ)$ ว่ากรุปสมมาตร (symmetric group) ขนาด n

ให้ n เป็นจำนวนเต็มบวก และ $A = \{1, 2, 3, \dots, n\}$ เรานิยามเขียนสมาชิกของ S_n ในรูปของเมทริกซ์ขนาด $2 \times n$ กล่าวคือ ให้แถวแรกแทนสมาชิกใน A ทั้งหมด และในแถวที่สองตำแหน่งที่ $2i$ เมื่อ $1 \leq i \leq n$ แทนค่า $\sigma(i)$ ของการเรียงสับเปลี่ยน นั่นคือถ้า $\sigma \in S_n$ เราเขียนแทน σ ด้วยเมทริกซ์ได้ดังนี้

$$\sigma = \begin{pmatrix} 1 & 2 & \dots & n \\ \sigma(1) & \sigma(2) & \dots & \sigma(n) \end{pmatrix}$$

การเรียงสับเปลี่ยนเอกลักษณ์ (identity permutation) ใน S_n เขียนได้ในรูปของเมทริกซ์ได้ดังนี้

$$\begin{pmatrix} 1 & 2 & \dots & n \\ 1 & 2 & \dots & n \end{pmatrix}$$

และนิยมเขียนแทนด้วยสัญลักษณ์สั้นๆ เป็น (1)

2.2 กรู๊ปย่อย

ในหัวข้อนี้เราจะกล่าวถึงเซตย่อยของกรู๊ปที่มีสมบัติแบบเดียวกับกรู๊ป ซึ่งเราจะเรียกกรู๊ปนั้นว่ากรู๊ปย่อย โดยมีการให้บทนิยามและกล่าวถึงทฤษฎีบทที่จำเป็นที่จะนำไปใช้ช่วยในการพิสูจน์ทฤษฎีบทในบทต่อไป

2.2.1 **บทนิยาม** ให้ G เป็นกรู๊ป และ $\emptyset \neq H \subseteq G$ จะเรียก H ว่ากรู๊ปย่อย (subgroup) ของ G ถ้า H เป็นกรู๊ปภายใต้การดำเนินการทวิภาคของ G ซึ่งจำกัดลงบน H เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ $H \leq G$ และถ้า $H \neq \{e\}$ และ $H \neq G$ เราจะเรียก H ว่ากรู๊ปย่อยแท้ (proper subgroup) ของ G เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ $H < G$

2.2.2 **ทฤษฎีบท** กำหนด G เป็นกรู๊ปและ $\emptyset \neq H \subseteq G$ แล้ว H เป็นกรู๊ปย่อยของ G ก็ต่อเมื่อ $x^{-1} \in H$ และ $xy \in H$ สำหรับทุกๆ $x, y \in H$

2.2.3 **ทฤษฎีบท** กำหนด G เป็นกรู๊ปและ $\emptyset \neq H \subseteq G$ แล้ว H เป็นกรู๊ปย่อยของ G ก็ต่อเมื่อ $xy^{-1} \in H$ สำหรับทุกๆ $x, y \in H$

2.3 กรู๊ปวัฏจักร

ในหัวข้อนี้เราจะกล่าวถึงบทนิยามและทฤษฎีบทเกี่ยวกับกรู๊ปย่อยวัฏจักร เรากล่าวว่า G เป็นกรู๊ปวัฏจักร เมื่อแต่ละสมาชิกของ G เขียนได้ในรูปกำลังต่างๆ ของ $a \in G$ ซึ่งเป็นตัวก่อกำเนิดของ G และเรายังได้ว่ากรู๊ปวัฏจักรเป็นกรู๊ปอาบีเลียนดังบทนิยามและทฤษฎีบทต่อไปนี้

2.3.1 **บทนิยาม** ให้ G เป็นกรุปและ $a \in G$ ถ้ามี n เป็นจำนวนเต็มบวกตัวน้อยสุดซึ่ง $a^n = e$ เรากล่าวว่า n เป็น**อันดับ** (order) ของ a และจะแทนอันดับของ a ด้วยสัญลักษณ์ $o(a) = n$ และในกรณีที่ไม่มีจำนวนเต็มบวก n ใดๆ ที่ทำให้ $a^n = e$ เราจะกล่าวว่า a มี**อันดับอนันต์** (infinite order)

2.3.2 **ทฤษฎีบท** ให้ G เป็นกรุป และ $a \in G$ ให้ m และ n เป็นจำนวนเต็มบวก ถ้า $o(a) = n$ แล้ว $a^m = e$ ก็ต่อเมื่อ $n|m$

2.3.3 **ทฤษฎีบท** ให้ G เป็นกรุปและ $a \in G$ แล้ว $\{a^n \mid n \text{ เป็นจำนวนเต็ม}\}$ เป็นกรุปย่อยของ G

2.3.4 **บทนิยาม** ให้ G เป็นกรุปและ $a \in G$ จะเขียนแทนกรุปย่อย $\{a^n \mid n \text{ เป็นจำนวนเต็ม}\}$ ด้วยสัญลักษณ์ $\langle a \rangle$ และเรียกว่า**กรุปย่อยวัฏจักรของ G ที่ก่อกำเนิดโดย a** (cyclic subgroup of G generated by a)

2.3.5 **บทแทรก** ให้ G เป็นกรุปวัฏจักรจำกัดที่มีอันดับ n ถ้า a เป็นตัวก่อกำเนิดของ G แล้ว $e = a^0, a^1, a^2, \dots, a^{n-1}$ เป็นสมาชิกที่ต่างกันทั้งหมดของ G และ $\langle a \rangle = \{a^0, a^1, a^2, \dots, a^{n-1}\}$

2.3.6 **ทฤษฎีบท** ให้ G เป็นกรุปและ $a \in G$ แล้ว $o(a) = |\langle a \rangle|$

2.3.7 **ทฤษฎีบท** ให้ G เป็นกรุปและ $\emptyset \neq A \subseteq G$ กำหนด $\langle A \rangle = \bigcap H$ เมื่อ $H \in \{K \leq G \mid A \subseteq K\}$ แล้ว $\langle A \rangle$ เป็นกรุปย่อยของ G ที่ก่อกำเนิดโดย A และได้ว่า $\langle A \rangle$ เป็นกรุปย่อยเล็กสุดของ G ที่มี A เป็นเซตย่อย

ในกรณีเฉพาะถ้า $A = \{a_1, a_2, \dots, a_n\}$ แล้วเราจะเขียน $\langle A \rangle$ ด้วย $\langle a_1, a_2, \dots, a_n \rangle$

2.3.8 **ทฤษฎีบท** ให้ G เป็นกรุปและ $\emptyset \neq A \subseteq G$ แล้ว $\langle A \rangle = \{a_1^{\alpha_1} a_2^{\alpha_2} \dots a_n^{\alpha_n} \mid a_i \in A, a_i \neq a_{i+1}, \alpha_i \text{ เป็นจำนวนเต็ม สำหรับ } 1 \leq i \leq n \text{ และ } n \text{ เป็นจำนวนเต็มบวก}\}$

2.3.9 บทแทรก ให้ G เป็นกรุปและ $a_1, a_2, \dots, a_n \in G$ แล้ว $\langle a_1, a_2, \dots, a_n \rangle = \{ b_1^{\alpha_1} b_2^{\alpha_2} \dots b_m^{\alpha_m} \mid b_i \in \{a_1, a_2, \dots, a_n\}, b_i \neq b_{i+1}, \alpha_i \text{ เป็นจำนวนเต็ม สำหรับ } 1 \leq i \leq m \text{ และ } m \text{ เป็นจำนวนเต็มบวก} \}$

2.3.10 บทแทรก ให้ G เป็นกรุปอาบีเลียนและ $a_1, a_2, \dots, a_n \in G$ แล้ว $\langle a_1, a_2, \dots, a_n \rangle = \{ a_1^{\alpha_1} a_2^{\alpha_2} \dots a_n^{\alpha_n} \mid \alpha_i \text{ เป็นจำนวนเต็ม สำหรับ } 1 \leq i \leq n \}$

2.3.11 บทนิยาม ให้ G เป็นกรุป เราจะเรียก G ว่ากรุปวัฏจักร (cyclic group) ถ้ามี $a \in G$ ซึ่ง $G = \langle a \rangle$ และเรียก a ว่าตัวก่อกำเนิด (generator) ของ G

2.3.12 ทฤษฎีบท ถ้า G เป็นกรุปวัฏจักร แล้ว G เป็นกรุปอาบีเลียน

2.3.13 ทฤษฎีบท ถ้า G เป็นกรุปวัฏจักรและ $H \leq G$ แล้ว H เป็นกรุปวัฏจักร

2.3.14 บทนิยาม ให้ G เป็นกรุป $H \leq G$ และ $a \in G$ จะเรียกเซต

$$aH = \{ ah \mid h \in H \} \text{ ว่า โคเซตซ้าย (left coset) ของ } H \text{ ใน } G$$

และจะเรียกเซต $Ha = \{ ha \mid h \in H \}$ ว่า โคเซตขวา (right coset) ของ H ใน G

จำนวนโคเซตซ้ายทั้งหมดของ H ใน G เท่ากับจำนวนโคเซตขวาทั้งหมดของ H ใน G และจะเรียกจำนวนเต็มนี้ว่า **ดัรรชนี (index)** ของ H ใน G เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ $[G : H]$

2.3.15 ทฤษฎีบทลากรองจ์ (Lagrange's Theorem)

ให้ m และ n เป็นจำนวนเต็มบวก ถ้า G เป็นกรุปที่มีขนาดเท่ากับ n และ $H \leq G$ ซึ่ง $|H| = m$ แล้ว $m \mid n$

2.3.16 ทฤษฎีบท ให้ G เป็นกรุปซึ่ง $|G| = p$ เมื่อ p เป็นจำนวนเฉพาะแล้ว G เป็นกรุปวัฏจักร

2.3.17 ทฤษฎีบท ให้ G เป็นกรุปและให้ H และ K เป็นกรุปย่อยอันดับจำกัดของ G ซึ่งต่างกัน ถ้า $(|H|, |K|) = 1$ หรือ $|H|$ และ $|K|$ เป็นจำนวนเฉพาะสัมพัทธ์ แล้ว $H \cap K = \{e\}$

2.3.18 **บทนิยาม** ให้ G เป็นกรุป และ $H, K \subseteq G$ ซึ่ง H และ K ไม่เป็นเซตว่าง กำหนด HK เป็นเซตนิยามโดย $HK = \{ab \mid a \in H, b \in K\}$

โดยทั่วไป $HK \neq KH$

2.3.19 **ทฤษฎีบท** ให้ H และ K เป็นกรุปย่อยของ G แล้ว HK เป็นกรุปย่อยของ G ก็ต่อเมื่อ $HK = KH$

2.3.20 **บทแทรก** ให้ G เป็นกรุป ถ้า H และ K เป็นกรุปย่อยอันดับจำกัดของ G ซึ่ง $H \cap K = \{e\}$ แล้ว $|HK| = |H||K|$

2.4 กรุปย่อยปกติและกรุปผลหาร

ในหัวข้อนี้เรากล่าวถึงกรุปย่อยที่มีโคเซตซ้ายเท่ากับโคเซตขวาซึ่งกรุปย่อยที่มีลักษณะเช่นนี้เราให้ชื่อว่ากรุปย่อยปกติ และกล่าวถึงกรุปผลหาร ซึ่งมีบทนิยามและทฤษฎีบทดังนี้

2.4.1 **บทนิยาม** ให้ G เป็นกรุป และ N เป็นกรุปย่อยของ G จะกล่าวว่า N เป็นกรุปย่อยปกติ (normal subgroup) ของ G ก็ต่อเมื่อ $aN = Na$ สำหรับทุกสมาชิก a ใน G

2.4.2 **บทนิยาม** ให้ G เป็นกรุป และ N เป็นกรุปย่อยของ G และ $a \in G$ เราเรียกเซตย่อยของ G ซึ่งนิยามดังนี้

$$aN a^{-1} = \{aha^{-1} \mid h \in N\}$$

ว่า **สังยุค** (conjugate) ของ N

2.4.3 **ทฤษฎีบท** ให้ N เป็นกรุปย่อยของ G ข้อความต่อไปนี้สมมูลกัน

1. N เป็นกรุปย่อยปกติของ G
2. $aNa^{-1} \subseteq N$ สำหรับสมาชิกทุกๆ a ใน G
3. $aNa^{-1} = N$ สำหรับสมาชิกทุกๆ a ใน G

2.4.4 **ทฤษฎีบท** ให้ G เป็นกรุป และ N เป็นกรุปย่อยของ G ถ้า $[G:N] = 2$ แล้ว N เป็นกรุปย่อยปกติของ G

2.4.5 ทฤษฎีบท ถ้า G เป็นกรุปอาบีเลียนและ N เป็นกรุปย่อยของ G แล้ว N เป็นกรุปย่อยปกติของ G

2.4.6 ทฤษฎีบท ให้ G เป็นกรุป จะได้ว่า ถ้า N_1 และ N_2 เป็นกรุปย่อยปกติของ G แล้ว $N_1 \cap N_2$ เป็นกรุปย่อยปกติของ G

2.4.7 ทฤษฎีบท ให้ N เป็นกรุปย่อยของ G แล้ว N เป็นกรุปย่อยปกติของ G ก็ต่อเมื่อ สำหรับสมาชิก a และ b ใน G จะได้ $(aN)(bN) = (ab)N$

ถ้ากำหนดสัญลักษณ์ G/N แทนเซตของโคเซตซ้ายทั้งหมดของ N ใน G นั่นคือ $G/N = \{aN \mid a \in G\}$ และกำหนดการดำเนินการระหว่างเซตนี้โดยการคูณดังทฤษฎีบท 2.4.7 แล้ว G/N เป็นกรุป และทำให้ได้ทฤษฎีบทต่อไปนี้

2.4.8 ทฤษฎีบท ให้ N เป็นกรุปย่อยปกติของ G แล้ว G/N เป็นกรุปภายใต้การคูณระหว่างโคเซต ซึ่งนิยามดังนี้ $(aN)(bN) = (ab)N$ เมื่อ a และ b เป็นสมาชิกใน G

2.4.9 บทนิยาม เรียกกรุป G/N ว่ากรุปผลหาร (factor group) ของ N ใน G

2.4.10 ทฤษฎีบท ถ้า G เป็นกรุปอาบีเลียนและ N เป็นกรุปย่อยของ G แล้ว G/N เป็นกรุปอาบีเลียน

2.4.11 ทฤษฎีบท ถ้า G เป็นกรุปวัฏจักรและ N เป็นกรุปย่อยของ G แล้ว G/N เป็นกรุปย่อยวัฏจักรของ

2.4.12 ทฤษฎีบท ถ้า G เป็นกรุปจำกัด แล้ว $|G/H| = \frac{|G|}{|H|} = [G : H]$

2.5 สาทิสสัณฐานและสมสัณฐาน

ในหัวข้อนี้เราศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกรุปสองกรุป แต่เนื่องจากกรุปคือ เซตกับการ

ดำเนินการทวิภาค ดังนั้น การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกรุปทั้งสองก็คือ การศึกษาฟังก์ชันจากกรุปหนึ่งไปยังอีกกรุปหนึ่ง โดยที่ฟังก์ชันนั้นรักษาสมบัติของการดำเนินการทวิภาคของกรุปทั้งสอง

2.5.1 บทนิยาม ให้ G และ H เป็นกรุป และให้ $f : G \rightarrow H$ เรากล่าวว่า f เป็น**สาคติสัณฐาน** (homomorphism) จาก G ไปยัง H ถ้า $f(ab) = f(a)f(b)$ สำหรับทุก $a, b \in G$

2.5.2 บทนิยาม ให้ G และ H เป็นกรุป และให้ $f : G \rightarrow H$ เป็นสาคติสัณฐาน ถ้า f เป็นฟังก์ชันหนึ่งต่อหนึ่งจาก G ไปทั่วถึง H เรากล่าวว่า f เป็น**สมสัณฐาน** (isomorphism) จาก G ไป H และเรียกว่า G **สมสัณฐานกัน** (isomorphic) กับ H ถ้ามีฟังก์ชันสมสัณฐานจาก G ไป H เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ $G \cong H$

2.5.3 ทฤษฎีบท ให้ f เป็นสาคติสัณฐานจากกรุป G ไปยังกรุป H แล้ว

1. $f(e) = e'$ เมื่อ e และ e' เป็นสมาชิกเอกลักษณ์ใน G และ H ตามลำดับ

2. $f(g^{-1}) = (f(g))^{-1}$ สำหรับทุก $g \in G$

3. $f(G) = \{f(g) \mid g \in G\} \leq H$

2.5.4 ทฤษฎีบท ให้ G, H และ K เป็นกรุป แล้ว

1. $G \cong G$

2. ถ้า $G \cong H$ แล้ว $H \cong G$

3. ถ้า $G \cong H$ และ $H \cong K$ แล้ว $G \cong K$

2.5.5 ทฤษฎีบท ถ้า G และ H เป็นกรุปวัฏจักรซึ่ง $|G| = |H|$ แล้ว $G \cong H$

2.5.6 ทฤษฎีบท ให้ f เป็นสาคติสัณฐานจากกรุป G ไปยังกรุป H และ n เป็นจำนวนเต็มบวก แล้ว $f(g_1 g_2 \cdots g_n) = f(g_1) f(g_2) \cdots f(g_n)$ สำหรับ $g_1, g_2, \dots, g_n \in G$

2.5.7 บทนิยาม ให้ f เป็นสาคติสัณฐานจากกรุป G ไปยังกรุป H ถ้า S เป็นกรุปย่อยของ H นิยาม $f^{-1}(S) = \{x \in G \mid f(x) \in S\}$ และเรียกว่า**ภาพผกผันสาคติสัณฐาน** (homomorphic inverse image) ของ S

2.5.8 **ทฤษฎีบท** ถ้า f เป็นสัทิสต์ฐานจากกรุป G ไปยังกรุป H และ K เป็นกรุปย่อยของ H แล้ว $f^{-1}(K)$ เป็นกรุปย่อยของ G

2.5.9 **บทนิยาม** ให้ G และ H เป็นกรุป และ e_H เป็นเอกลักษณ์ของ H และให้ $f : G \rightarrow H$ เป็นสัทิสต์ฐาน และให้

$$\ker f = \{x \in G \mid f(x) = e_H\}$$

เราเรียก $\ker f$ ว่าแก่นกลาง (kernel) ของ f

2.5.10 **ทฤษฎีบท** ให้ G และ H เป็นกรุป ถ้า $f : G \rightarrow H$ เป็นสัทิสต์ฐาน แล้ว $\ker f$ เป็นกรุปย่อยปกติของ G

2.5.11 **ทฤษฎีบท** ให้ N เป็นกรุปย่อยปกติของกรุป G แล้วจะมีฟังก์ชันสมนัยหนึ่งต่อหนึ่งระหว่างเซตของกรุปย่อย H ของ G ซึ่ง $N \subseteq H$ และเซตของกรุปย่อย K ของกรุปผลหาร G/N

2.5.12 **บทแทรก**

1. H เป็นกรุปย่อยของ G ซึ่ง $N \subseteq H$ ก็ต่อเมื่อ H/N เป็นกรุปย่อยของ G/N
2. $\eta^{-1}(H/N) = H$ เมื่อ η เป็นสัทิสต์ฐานธรรมชาติของ G ไปบน G/N

2.6 ความสัมพันธ์สมมูลและเซตอันดับ

หัวข้อนี้เราศึกษาความสัมพันธ์สมมูลซึ่งจะขอกกล่าวถึงบทนิยามความสัมพันธ์สมมูลและผลแบ่งกัน และศึกษาความสัมพันธ์ที่เป็นอันดับและเซตอันดับ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่มีสมบัติสะท้อน สมบัติปฏิสมมาตร และสมบัติถ่ายทอด

2.6.1 **บทนิยาม** ให้ X เป็นเซตที่ไม่ใช่เซตว่าง และ \sim เป็นความสัมพันธ์ (relation) บน X เราเรียก \sim ว่าความสัมพันธ์สมมูล (equivalence relation) บน X ถ้า \sim สอดคล้องกับสมบัติต่อไปนี้

1. สมบัติสะท้อน (reflexive) นั่นคือ $a \sim a$ สำหรับทุกๆ $a \in X$
2. สมบัติสมมาตร (symmetric) นั่นคือ สำหรับทุกๆ $a, b \in X$ ถ้า $a \sim b$ แล้ว $b \sim a$

3. สมบัติถ่ายทอด (transitive) นั่นคือ สำหรับทุกๆ $a, b, c \in X$ ถ้า $a \sim b$ และ $b \sim c$ แล้ว $a \sim c$

2.6.2 **บทนิยาม** ให้ a และ b เป็นจำนวนเต็ม และ m เป็นจำนวนเต็มบวก เรากล่าวว่า a **สมภาค** (congruence) กับ b **มอดุโล** m ถ้า m เป็นตัวหารของ $a - b$ และเขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ $a \equiv b \pmod{m}$

2.6.3 **บทนิยาม** ให้ X เป็นเซตที่ไม่ใช่เซตว่าง และ $P(X)$ เป็นสัญลักษณ์แทนเซตกำลัง (power set) ของ X เรากล่าวว่า $\emptyset \neq P \subseteq P(X)$ เป็น**ผลแบ่งกัน** (partition) ของ X ถ้า

1. $\emptyset \notin P$

2. $A = B$ หรือ $A \cap B = \emptyset$ สำหรับทุกๆ $A, B \in P$

และ 3. $\bigcup_{A \in P} A = X$

2.6.4 **บทนิยาม** กำหนด S เป็นเซตและ \leq เป็นความสัมพันธ์บน S เราเรียก \leq ว่า**อันดับ** (order) บน S ถ้า \leq สอดคล้องสมบัติต่อไปนี้

1. สมบัติสะท้อน (reflexive) นั่นคือ $a \leq a$ สำหรับทุกๆ $a \in S$

2. สมบัติปฏิสมมาตร (anti-symmetric) นั่นคือ ถ้า $a \leq b$ และ $b \leq a$ แล้ว $a = b$

สำหรับทุกๆ $a, b \in S$

3. สมบัติถ่ายทอด (transitive) นั่นคือ ถ้า $a \leq b$ และ $b \leq c$ แล้ว $a \leq c$ สำหรับทุกๆ $a, b, c \in S$

และเรียกโครงสร้าง (S, \leq) ว่า **เซตอันดับ** (ordered set)

โดยทั่วไปอันดับบนเซต S เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ \leq และสัญลักษณ์ $(a, b) \in \leq$ จะเขียนแทนด้วย $a \leq b$

2.6.5 **ตัวอย่าง** ให้ R เป็นความสัมพันธ์บนเซตของจำนวนเต็ม Z ซึ่งนิยามโดย

$$R = \{(a, b) \in Z \times Z \mid b - a \geq 0\}$$

แล้ว R เป็นอันดับบน Z

2.6.6 **ตัวอย่าง** ให้ S เป็นเซตและให้ $P(S)$ เป็นเซตกำลังของ S ให้ R เป็นความสัมพันธ์บน $P(S)$ ซึ่งนิยามโดย $R = \{(A, B) \in P(S) \times P(S) \mid A \subseteq B\}$ แล้ว R เป็นอันดับบน $P(S)$

2.6.7 **บทนิยาม** เรากล่าวว่าเซตย่อย H ของเซตอันดับ (S, \leq) เป็นเซตย่อยอันดับเชิงเส้น (linearly ordered set) หรือ โซ่ (chain) ถ้า $x \leq y$ หรือ $y \leq x$ สำหรับทุกๆ สมาชิก $x, y \in H$ เซตอันดับในตัวอย่าง 2.6.5 เป็นเซตย่อยอันดับเชิงเส้น แต่เซตอันดับในตัวอย่าง 2.6.6 ไม่เป็นเซตย่อยอันดับเชิงเส้น เพราะว่าถ้า S มีสมาชิกที่แตกต่างกัน คือ a และ b แล้ว $\{a\}$ และ $\{b\}$ ไม่เปรียบเทียบกัน

2.6.8 **บทนิยาม** กำหนด (S, \leq) เป็นเซตอันดับ และ $H \subseteq S$ ถ้า $c \in S$ และ $a \leq c$ สำหรับทุกๆ $a \in H$ เราจะเรียก c ว่า **ขอบเขตบน** (upper bound) ของ H ใน S

ถ้ามี d เป็นขอบเขตบนของ H ซึ่ง $d \leq c$ สำหรับทุกๆ ขอบเขตบน c ของ H จะเรียก d ว่า **ขอบเขตบนน้อยสุด** (least upper bound) ของ H

ในทางกลับกันถ้า $l \in S$ และ $l \leq a$ สำหรับทุกๆ $a \in H$ เราจะเรียก l ว่า **ขอบเขตล่าง** (Lower bound) ของ H ใน S

และถ้ามี s เป็นขอบเขตล่างของ H ซึ่ง $l \leq s$ สำหรับทุกๆ ขอบเขตล่าง l ของ H แล้ว จะเรียก s ว่า **ขอบเขตล่างมากที่สุด** (greatest lower bound) ของ H

2.6.9 **บทนิยาม** กำหนด (S, \leq) เป็นเซตอันดับและ $P \subseteq S$ เราเรียก $u \in P$ ว่า **สมาชิกใหญ่สุดเฉพาะกลุ่ม** (maximal element) ของ P ถ้า $u = v$ เมื่อ $u \leq v \in P$

และจะเรียกสมาชิก $s \in P$ ว่า **สมาชิกน้อยสุดเฉพาะกลุ่ม** (minimal element) ของ P ถ้า $s = v$ เมื่อ $s \geq v \in P$

2.6.10 **Zorn's Lemma:** ถ้าทุกๆ เซตย่อยอันดับเชิงเส้นในเซตอันดับ (S, \leq) มีขอบเขตบนใน S แล้ว S มีสมาชิกใหญ่สุดเฉพาะกลุ่ม

บทที่ 3

กรุปย่อยนอร์มัลไลเซอ์และคอมมิวเตเตอร์

ในบทนี้เรากล่าวถึงบทนิยามและทฤษฎีบทของกรุปย่อยนอร์มัลไลเซอ์ และบทนิยามและทฤษฎีบทเกี่ยวกับกรุปย่อยคอมมิวเตเตอร์

3.1 กรุปย่อยนอร์มัลไลเซอ์

ในหัวข้อนี้เรากล่าวถึงบทนิยามและทฤษฎีบทของกรุปย่อยนอร์มัลไลเซอ์ และกล่าวถึงศูนย์กลางของกรุป

3.1.1 ทฤษฎีบท ให้ G เป็นกรุป และ $H \leq G$ แล้วเซต $N[H] = \{g \in G \mid g^{-1}Hg = H\}$ เป็นกรุปย่อยของ G และ H เป็นกรุปย่อยปกติของ $N[H]$

บทพิสูจน์ ให้ G เป็นกรุป และ $H \leq G$ และให้เซต $N[H] = \{g \in G \mid g^{-1}Hg = H\}$

ต้องการแสดงว่า $N[H] \leq G$ เนื่องจาก $e \in G$ และ $e^{-1}He = H$ ดังนั้น $e \in N[H]$ ซึ่งแสดงว่า $N[H] \neq \emptyset$ ให้ $a, b \in N[H]$ แล้ว $a, b \in G$ ซึ่ง $a^{-1}Ha = H$ และ $b^{-1}Hb = H$ ฉะนั้น $a^{-1}Ha = b^{-1}Hb$ ทำให้ได้ $H = ba^{-1}Hab^{-1} = (ab^{-1})^{-1}Hab^{-1}$ นั่นคือ $(ab^{-1})^{-1}Hab^{-1} = H$ เนื่องจาก $ab^{-1} \in G$ ดังนั้น $ab^{-1} \in N[H]$ เพราะฉะนั้น $N[H]$ เป็นกรุปย่อยของ G

ต่อไปจะแสดงว่า H เป็นกรุปย่อยปกติของ $N[H]$ ให้ $h \in H$ แล้ว $h^{-1}Hh = H$ ซึ่งแสดงว่า $h \in N[H]$ ดังนั้น $H \subseteq N[H]$ เนื่องจาก $H \leq G$ และ $N[H] \leq G$ ดังนั้น $H \leq N[H]$ และจากบทนิยามของ $N[H]$ จะได้ว่า $g^{-1}Hg = H$ สำหรับทุกๆ $g \in N[H]$ ดังนั้น H เป็นกรุปย่อยปกติของ $N[H]$ ■

3.1.2 บทนิยาม เราเรียกกรุปย่อย $N[H] = \{g \in G \mid g^{-1}Hg = H\}$ ว่า **นอร์มัลไลเซอ์**

(normalizer) ของ H ใน G

3.1.3 ทฤษฎีบท ให้ K และ H เป็นกรุปย่อยของ G และ H เป็นกรุปย่อยปกติของ K แล้ว K เป็นกรุปย่อยของ $N[H]$

บทพิสูจน์ ให้ K และ H เป็นกรุปย่อยของ G และให้ H เป็นกรุปย่อยปกติของ K เราจะแสดงว่า $K \leq N[H]$ ให้ $k \in K$ แล้ว $k^{-1}Hk = H$ ฉะนั้น $k \in N[H]$ ทำให้ได้ว่า $K \subseteq N[H]$ เนื่องจาก $K \leq G$ และ $N[H] \leq G$ ดังนั้น $K \leq N[H]$ ■

โดยทฤษฎีบท 3.1.1 และ 3.1.3 ทำให้ได้ว่า $N[H]$ เป็นกรุปย่อยที่ใหญ่ที่สุดของ G ซึ่งมี H เป็นกรุปย่อยปกติ

3.1.4 ทฤษฎีบท ให้ G เป็นกรุป แล้วเซต $Z(G) = \{a \in G \mid ax = xa \text{ สำหรับทุก } x \text{ ใน } G\}$ เป็นกรุปย่อยปกติของ G

บทพิสูจน์ เนื่องจากเอกลักษณ์ $e \in G$ สอดคล้องสมบัติ $ex = xe$ สำหรับทุก $x \in G$ ดังนั้น $e \in Z(G)$ ซึ่งทำให้ได้ว่า $Z(G) \neq \emptyset$ ให้ $a, b \in Z(G)$ จะได้ว่า $ax = xa$ และ $bx = xb$ สำหรับ $x \in G$ ดังนั้น $abx = axb = xab$ ทำให้ได้ว่า $ab \in Z(G)$ และเนื่องจาก $a \in Z(G)$ ดังนั้น $a^{-1} \in Z(G)$ เพราะฉะนั้น $Z(G)$ เป็นกรุปย่อยของ G ต่อไปจะแสดงว่า $gZ(G) = Z(G)g$ ให้ $g \in G$ ถ้า $x \in gZ(G)$ แล้วจะมี $a \in Z(G)$ ซึ่ง $ga = ag$ และ $x = ga$ ฉะนั้น $x = ag \in Z(G)g$ ดังนั้น $gZ(G) \subseteq Z(G)g$ ถ้า $x \in Z(G)g$ แล้วจะมี $a \in Z(G)$ ซึ่ง $ga = ag$ และ $x = ag$ ฉะนั้น $x = ga \in gZ(G)$ ดังนั้น $Z(G)g \subseteq gZ(G)$ ทำให้ได้ว่า $gZ(G) = Z(G)g$ เพราะฉะนั้น $Z(G)$ เป็นกรุปย่อยปกติของ G ■

3.1.5 บทนิยาม เราเรียก $Z(G) = \{a \in G \mid ax = xa \text{ สำหรับทุก } x \text{ ใน } G\}$ ว่าศูนย์กลาง (center) ของ G

3.1.6 ทฤษฎีบท ให้ G เป็นกรุป แล้ว

1. $Z(G)$ เป็นกรุปอาบีเลียน
2. G เป็นกรุปอาบีเลียน ก็ต่อเมื่อ $G = Z(G)$

บทพิสูจน์ 1. ให้ $a, b \in Z(G)$ แล้ว $a, b \in G$ ทำให้ได้ว่า $ab = ba$ ดังนั้น $Z(G)$ เป็นกรุปอาบีเลียน

2. (\rightarrow) สมมติ G เป็นกรุปอาบีเลียน และให้ $a \in G$ แล้ว $ax = xa$ สำหรับทุก $x \in G$ ดังนั้น $a \in Z(G)$ นั่นคือ $G \subseteq Z(G)$ เนื่องจาก $Z(G) \subseteq G$ ดังนั้น $G = Z(G)$

(\leftarrow) ให้ $G = Z(G)$ แล้วโดยข้อ 1. จะได้ว่า G เป็นกรุปอาบีเลียน ■

3.2 กรุปย่อยคอมมิวเตเตอร์

ในหัวข้อนี้เราจะให้บทนิยามของคอมมิวเตเตอร์ของสมาชิกและกรุปย่อยคอมมิวเตเตอร์ รวมทั้งแสดงความสัมพันธ์ของสมาชิกคอมมิวเตเตอร์ในกรุปดังทฤษฎีบทต่อไปนี้

3.2.1 บทนิยาม กำหนด G เป็นกรุป และ $a, b \in G$ จะเรียก $aba^{-1}b^{-1}$ ว่า **คอมมิวเตเตอร์** (commutator) ของ a และ b และเขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ (a, b)

3.2.2 ทฤษฎีบท ให้ G เป็นกรุป และ $a, b, c \in G$

1. ถ้า $(a, b) = e$ แล้ว $ab = ba$
2. ถ้า $(a, c) \in Z(G)$ แล้ว $(a, bc) = (a, b)(a, c)$
3. ถ้า $(b, c) \in Z(G)$ แล้ว $(ab, c) = (a, c)(b, c)$
4. ถ้า $(a, b) \in Z(G)$ แล้ว $(a, b)^n = (a, b^n)$ และ $(a, b)^n = (a^n, b)$ สำหรับทุกจำนวนเต็มบวก n
5. ถ้า $(a, b) \in Z(G)$ แล้ว $(ab)^n = (b, a)^{\frac{1}{2}n(n-1)} a^n b^n$ สำหรับทุกจำนวนเต็มบวก n

บทพิสูจน์ ให้ $a, b, c \in G$

1. ให้ $(a, b) = e$ แล้ว $aba^{-1}b^{-1} = e$ ดังนั้น $ab = ba$
2. ให้ $(a, c) \in Z(G)$ แล้ว $(a, bc) = a(bc)a^{-1}(bc)^{-1} = abca^{-1}c^{-1}b^{-1} = ab(a^{-1}a)ca^{-1}c^{-1}b^{-1} = aba^{-1}(aca^{-1}c^{-1})b^{-1} = aba^{-1}(a, c)b^{-1} = aba^{-1}b^{-1}(a, c) = (a, b)(a, c)$ ดังนั้น $(a, bc) = (a, b)(a, c)$

$$3. \text{ ให้ } (b, c) \in Z(G) \text{ แล้ว } (ab, c) = abc(ab)^{-1}c^{-1} = abcb^{-1}a^{-1}c^{-1} = \\ abcb^{-1}(c^{-1}c)a^{-1}c^{-1} = a(bcb^{-1}c^{-1})ca^{-1}c = a(b, c)ca^{-1}c^{-1} = ac(b, c)a^{-1}c^{-1} = \\ aca^{-1}(b, c)c^{-1} = aca^{-1}c^{-1}(b, c) = (a, c)(b, c) \text{ ดังนั้น } (ab, c) = (a, c)(b, c)$$

$$4. \text{ ให้ } (a, b) \in Z(G) \text{ สำหรับแต่ละจำนวนเต็มบวก } n \text{ ให้ } P(n) \text{ แทนข้อความ} \\ (a, b)^n = (a, b^n)$$

ขั้นที่ 1 เพราะว่า $(a, b)^1 = (a, b) = (a, b^1)$ ดังนั้น $P(1)$ เป็นจริง

ขั้นที่ 2 ให้ k เป็นจำนวนเต็มบวกซึ่ง $P(k)$ เป็นจริง แล้ว $(a, b)^k = (a, b^k)$ ทำให้ได้

$$(a, b)^{k+1} = (a, b)^k(a, b) = (a, b^k)(a, b) = (ab^k a^{-1} b^{-k})(a, b) = ab^k a^{-1} (a, b) b^{-k} = \\ ab^k a^{-1} a b a^{-1} b^{-1} b^{-k} = ab^k b a^{-1} b^{-1} b^{-k} = ab^{k+1} a^{-1} b^{-(k+1)} = (a, b^{k+1}) \quad \text{ดังนั้น}$$

$P(k+1)$ เป็นจริง โดยอุปนัยเชิงคณิตศาสตร์จะได้ว่า $P(n)$ เป็นจริงสำหรับทุกจำนวนเต็มบวก n ดังนั้น $(a, b)^n = (a, b^n)$ สำหรับทุกจำนวนเต็มบวก n

โดยการพิสูจน์ทำนองเดียวกันเราได้ว่า $(a, b)^n = (a^n, b)$ สำหรับทุกจำนวนเต็มบวก n

$$5. \text{ ให้ } (a, b) \in Z(G) \text{ สำหรับแต่ละจำนวนเต็มบวก } n \text{ ให้ } P(n) \text{ แทนข้อความ} \\ (ab)^n = (b, a)^{\frac{1}{2}n(n-1)} a^n b^n$$

ขั้นที่ 1 เพราะว่า $(ab)^1 = (b, a)^{\frac{1}{2} \cdot 1 \cdot (1-1)} a^1 b^1$ ดังนั้น $P(1)$ เป็นจริง

ขั้นที่ 2 ให้ k เป็นจำนวนเต็มบวกซึ่ง $P(k)$ เป็นจริง แล้ว $(ab)^k = (b, a)^{\frac{1}{2}k(k-1)} a^k b^k$ ทำให้ได้

$$(ab)^{k+1} = (ab)^k ab \\ = (b, a)^{\frac{1}{2}k(k-1)} a^k b^k ab \\ = (b, a)^{\frac{1}{2}k(k-1)} a^k b^k a (b^{-k} a^{-1} ab^k) b \\ = (b, a)^{\frac{1}{2}k(k-1)} a^k (b^k ab^{-k} a^{-1}) ab^k b \\ = (b, a)^{\frac{1}{2}k(k-1)} a^k (b, a)^k ab^k b \\ = (b, a)^{\frac{1}{2}k(k-1)} (b, a)^k a^k ab^k b \\ = (b, a)^{\frac{1}{2}k(k-1)+k} a^{k+1} b^{k+1} \\ = (b, a)^{\frac{1}{2}(k+1)k} a^{k+1} b^{k+1}$$

ดังนั้น $P(k+1)$ เป็นจริง โดยอุปนัยเชิงคณิตศาสตร์จะได้ว่า $P(n)$ เป็นจริงสำหรับทุกจำนวนเต็มบวก n เพราะฉะนั้น $(ab)^n = (b,a)\frac{1}{2}n(n-1)a^n b^n$ สำหรับทุกจำนวนเต็มบวก n ■

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 4

กรุปอาบีเลียนขนาดจำกัด

ในบทนี้เราศึกษาผลคูณตรงของกรุป ทฤษฎีบทของโคชีและนำทฤษฎีบทของโคชีมาช่วยพิสูจน์ทฤษฎีบทซีโลว์ แล้วประยุกต์ทฤษฎีบทของซีโลว์ในการพิสูจน์ว่ากรุปอาบีเลียนอันดับจำกัดเขียนได้ในรูปผลคูณตรงของกรุปวัฏจักรขนาดจำกัด

4.1 ผลคูณตรงของกรุป

ในหัวข้อนี้เราศึกษาการนำกรุปจำนวนจำกัดกรุปมาสร้างกรุปขึ้นใหม่ เราเรียกว่ากรุปผลคูณตรง ตลอดจนศึกษาทฤษฎีบทต่าง ๆ ที่สำคัญของผลคูณตรง

4.1.1 ทฤษฎีบท ให้ G_1, G_2, \dots, G_n เป็นกรุป และ ผลคูณค่าที่เขียน (cartesian product) ของ G_1, G_2, \dots, G_n เขียนแทนด้วย $G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$ นิยามโดย

$$G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n = \{(g_1, g_2, \dots, g_n) \mid g_i \in G_i ; i = 1, 2, \dots, n\}$$

และให้ $\circ : (G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n) \times (G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n) \rightarrow (G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n)$ นิยามโดย

$$(g_1, g_2, \dots, g_n) \circ (h_1, h_2, \dots, h_n) = (g_1 h_1, g_2 h_2, \dots, g_n h_n)$$

สำหรับทุกๆ (g_1, g_2, \dots, g_n) และ (h_1, h_2, \dots, h_n) ใน $G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$ แล้ว

$(G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n ; \circ)$ เป็นกรุป

บทพิสูจน์ ให้ G_1, G_2, \dots, G_n เป็นกรุป

1. ให้ $(g_1, g_2, \dots, g_n), (h_1, h_2, \dots, h_n)$ และ (i_1, i_2, \dots, i_n) เป็นสมาชิกของ $G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$ แล้ว $((g_1, g_2, \dots, g_n) \circ (h_1, h_2, \dots, h_n)) \circ (i_1, i_2, \dots, i_n)$

$$= (g_1 h_1, g_2 h_2, \dots, g_n h_n) \circ (i_1, i_2, \dots, i_n)$$

$$= ((g_1 h_1) i_1, (g_2 h_2) i_2, \dots, (g_n h_n) i_n)$$

$$= (g_1 (h_1 i_1), g_2 (h_2 i_2), \dots, g_n (h_n i_n))$$

$$= (g_1, g_2, \dots, g_n) \circ (h_1 i_1, h_2 i_2, \dots, h_n i_n)$$

$$= (g_1, g_2, \dots, g_n) \circ ((h_1, h_2, \dots, h_n) \circ (i_1, i_2, \dots, i_n))$$

ดังนั้น \circ สอดคล้องสมบัติการเปลี่ยนหมู่บน $G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$

2. ให้ e_i เป็นเอกลักษณ์ของ G_i สำหรับ $i=1, 2, \dots, n$ แล้ว

$(e_1, e_2, \dots, e_n) \in G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$ ให้ $(g_1, g_2, \dots, g_n) \in G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$ แล้ว

$$\begin{aligned} (g_1, g_2, \dots, g_n) \circ (e_1, e_2, \dots, e_n) &= (g_1 e_1, g_2 e_2, \dots, g_n e_n) \\ &= (g_1, g_2, \dots, g_n) \\ &= (e_1 g_1, e_2 g_2, \dots, e_n g_n) \\ &= (e_1, e_2, \dots, e_n) \circ (g_1, g_2, \dots, g_n) \end{aligned}$$

ดังนั้น (e_1, e_2, \dots, e_n) เป็นเอกลักษณ์ของ $G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$ ภายใต้อ

3. ให้ $(g_1, g_2, \dots, g_n) \in G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$ แล้ว $g_i \in G_i$ สำหรับ $i=1, 2, \dots, n$

เพราะว่าแต่ละ G_1, G_2, \dots, G_n เป็นกรุป ดังนั้น $g_i^{-1} \in G_i$ สำหรับทุกๆ $i=1, 2, \dots, n$ ทำให้ได้

ว่า $(g_1^{-1}, g_2^{-1}, \dots, g_n^{-1}) \in G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$ โดยที่

$$\begin{aligned} (g_1, g_2, \dots, g_n) \circ (g_1^{-1}, g_2^{-1}, \dots, g_n^{-1}) &= (g_1 g_1^{-1}, g_2 g_2^{-1}, \dots, g_n g_n^{-1}) \\ &= (e_1, e_2, \dots, e_n) \\ &= (g_1^{-1} g_1, g_2^{-1} g_2, \dots, g_n^{-1} g_n) \\ &= (g_1^{-1}, g_2^{-1}, \dots, g_n^{-1}) \circ (g_1, g_2, \dots, g_n) \end{aligned}$$

ดังนั้น $(g_1^{-1}, g_2^{-1}, \dots, g_n^{-1})$ เป็นตัวผกผันของ $(g_1, g_2, \dots, g_n) \in G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$

ภายใต้อ

เพราะฉะนั้น $(G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n; \circ)$ เป็นกรุป ■

4.1.2 บทนิยาม เราเรียกกรุป $(G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n; \circ)$ ในทฤษฎีบท 4.1.1 ว่า **ผลคูณตรง** (direct product) ของกรุป G_1, G_2, \dots, G_n

4.1.3 บทนิยาม ให้ G_1, G_2, \dots, G_n เป็นกรุป เรากล่าวว่า G เป็น **ผลคูณภายนอก** (external direct product) ของ G_1, G_2, \dots, G_n ถ้า G สมมูลฐานกันกับผลคูณตรงของ G_1, G_2, \dots, G_n

4.1.4 ทฤษฎีบท ให้ n เป็นจำนวนเต็มบวก และให้ G_1, G_2, \dots, G_n เป็นกรุป แล้วสำหรับแต่ละ $1 \leq i \leq n$ จะมีกรุปย่อยปกติ $\overline{G_i}$ ของกรุป $G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$ ซึ่ง

1. $\overline{G_i}$ สมมูลฐานกันกับ G_i ทุกๆ $1 \leq i \leq n$
2. $\overline{G_i} \cap (\overline{G_1 G_2 \dots G_{i-1} G_{i+1} \dots G_n}) = \{(e_1, e_2, \dots, e_n)\}$ สำหรับแต่ละ $1 \leq i \leq n$
3. $G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n = \overline{G_1 G_2 \dots G_n}$ สำหรับแต่ละ $1 \leq i \leq n$

บทพิสูจน์ ให้ n เป็นจำนวนเต็มบวก และให้ G_1, G_2, \dots, G_n เป็นกรุป สำหรับแต่ละ $i = 1, 2, \dots, n$ ให้ $\overline{G_i} = \{(e_1, e_2, \dots, g_i, e_{i+1}, \dots, e_n) \mid g_i \in G_i\}$ แล้ว $\overline{g_i} \in \overline{G_i}$ ก็ต่อเมื่อ $\overline{g_i} = (e_1, e_2, \dots, g_i, e_{i+1}, \dots, e_n)$ สำหรับบาง $g_i \in G_i$ เราจะพิสูจน์ว่า $\overline{G_i}$ เป็นกรุปย่อยปกติของกรุป $G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$ สำหรับแต่ละ $i = 1, 2, \dots, n$

เพราะว่า G_1, G_2, \dots, G_n เป็นกรุป แล้วแต่ละ G_i จะมี e_i เป็นเอกลักษณ์ สำหรับแต่ละ $i = 1, 2, \dots, n$ ดังนั้น $(e_1, e_2, \dots, e_n) \in \overline{G_i}$ เป็นเอกลักษณ์ของ $G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$ ทำให้ $\overline{G_i} \neq \emptyset$ สำหรับทุกๆ $i = 1, 2, \dots, n$

i) ให้ $i \in \{1, 2, \dots, n\}$ และ $(e_1, e_2, \dots, g_i, e_{i+1}, \dots, e_n), (e_1, e_2, \dots, h_i, e_{i+1}, \dots, e_n) \in \overline{G_i}$ แล้ว

$$(e_1, e_2, \dots, g_i, e_{i+1}, \dots, e_n)(e_1, e_2, \dots, h_i, e_{i+1}, \dots, e_n) = (e_1, e_2, \dots, g_i h_i, e_{i+1}, \dots, e_n) \in \overline{G_i}$$

ดังนั้น $\overline{G_i}$ มีสมบัติปิดภายใต้การดำเนินการของ $G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$

ii) ให้ $(e_1, e_2, \dots, g_i, e_{i+1}, \dots, e_n) \in \overline{G_i}$ แล้ว $g_i \in G_i$ ดังนั้นมี $g_i^{-1} \in G_i$ ทำให้มี $(e_1, e_2, \dots, g_i^{-1}, e_{i+1}, \dots, e_n) \in \overline{G_i}$ ซึ่งทำให้

$$\begin{aligned} & (e_1, e_2, \dots, g_i, e_{i+1}, \dots, e_n)(e_1, e_2, \dots, g_i^{-1}, e_{i+1}, \dots, e_n) \\ &= (e_1, e_2, \dots, g_i g_i^{-1}, e_{i+1}, \dots, e_n) \\ &= (e_1, e_2, \dots, e_n) \\ &= (e_1, e_2, \dots, g_i^{-1} g_i, e_{i+1}, \dots, e_n) \\ &= (e_1, e_2, \dots, g_i^{-1}, e_{i+1}, \dots, e_n)(e_1, e_2, \dots, g_i, e_{i+1}, \dots, e_n) \end{aligned}$$

ดังนั้น $(e_1, e_2, \dots, g_i^{-1}, e_{i+1}, \dots, e_n)$ เป็นตัวผกผันของ $(e_1, e_2, \dots, g_i, e_{i+1}, \dots, e_n)$

เพราะฉะนั้น $\overline{G_i}$ เป็นกรุปย่อยของกรุป $G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$

iii) ให้ $(e_1, e_2, \dots, g_i, e_{i+1}, \dots, e_n) \in \overline{G_i}$ และให้ $(g_1, g_2, \dots, g_n) \in G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$

$$\begin{aligned} & \text{แล้ว } (g_1, g_2, \dots, g_n)(e_1, e_2, \dots, g_i, e_{i+1}, \dots, e_n)(g_1, g_2, \dots, g_n)^{-1} \\ &= (g_1, g_2, \dots, g_n)(e_1, e_2, \dots, g_i, e_{i+1}, \dots, e_n)(g_1^{-1}, g_2^{-1}, \dots, g_n^{-1}) \\ &= (g_1 e_1 g_1^{-1}, g_2 e_2 g_2^{-1}, \dots, g_{i-1} e_{i-1} g_{i-1}^{-1}, g_i e_i g_i^{-1}, g_{i+1} e_{i+1} g_{i+1}^{-1}, \dots, g_n e_n g_n^{-1}) \\ &= (g_1 g_1^{-1}, g_2 g_2^{-1}, \dots, g_{i-1} g_{i-1}^{-1}, g_i g_i^{-1}, g_{i+1} g_{i+1}^{-1}, \dots, g_n g_n^{-1}) \\ &= (e_1, e_2, \dots, g_i, e_{i+1}, \dots, e_n) \in \overline{G_i} \end{aligned}$$

ดังนั้น $(g_1, g_2, \dots, g_n) \overline{G_i} (g_1, g_2, \dots, g_n)^{-1} \subseteq \overline{G_i}$ ทุกๆ $(g_1, g_2, \dots, g_n) \in G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$ เพราะฉะนั้น $\overline{G_i}$ เป็นกรุปย่อยปกติของกรุป $G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$

ต่อไปเราจะพิสูจน์ว่า

1. $\overline{G_i}$ สมสัจฐานกันกับ G_i ทุกๆ $1 \leq i \leq n$
 2. $\overline{G_i} \cap (\overline{G_1 G_2 \dots G_{i-1} G_{i+1} \dots G_n}) = \{(e_1, e_2, \dots, e_n)\}$ สำหรับแต่ละ $1 \leq i \leq n$
 3. $G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n = \overline{G_1 G_2 \dots G_n}$ สำหรับแต่ละ $1 \leq i \leq n$
1. ให้ $i = 1, 2, \dots, n$ และให้ $\alpha: \overline{G_i} \rightarrow G_i$ นิยามโดย $\alpha(e_1, e_2, \dots, a_i, e_{i+1}, \dots, e_n) = a_i$ สำหรับทุกๆ $a_i \in G_i$ จะได้ว่า α เป็นฟังก์ชัน

1.1 ให้ $(e_1, e_2, \dots, a_i, e_{i+1}, \dots, e_n), (e_1, e_2, \dots, b_i, e_{i+1}, \dots, e_n) \in \overline{G_i}$ แล้วจะได้ว่า

$$\begin{aligned} & \alpha((e_1, e_2, \dots, a_i, e_{i+1}, \dots, e_n)(e_1, e_2, \dots, b_i, e_{i+1}, \dots, e_n)) \\ &= (e_1, e_2, \dots, a_i b_i, e_{i+1}, \dots, e_n) \\ &= a_i b_i \\ &= \alpha(e_1, e_2, \dots, a_i, e_{i+1}, \dots, e_n) \alpha(e_1, e_2, \dots, b_i, e_{i+1}, \dots, e_n) \end{aligned}$$

เพราะฉะนั้น α เป็นสัจฐาน

1.2 ให้ $(e_1, e_2, \dots, a_i, e_{i+1}, \dots, e_n) \in \overline{G_i}$ และ $(e_1, e_2, \dots, b_i, e_{i+1}, \dots, e_n) \in \overline{G_i}$ ซึ่ง

$$\alpha(e_1, e_2, \dots, a_i, e_{i+1}, \dots, e_n) = \alpha(e_1, e_2, \dots, b_i, e_{i+1}, \dots, e_n) \text{ แล้ว } a_i = b_i$$

ดังนั้น $(e_1, e_2, \dots, a_i, e_{i+1}, \dots, e_n) = (e_1, e_2, \dots, b_i, e_{i+1}, \dots, e_n)$

เพราะฉะนั้น α เป็นฟังก์ชันหนึ่งต่อหนึ่ง

1.3 ให้ $a_i \in G_i$ แล้ว $(e_1, e_2, \dots, a_i, e_{i+1}, \dots, e_n) \in \overline{G_i}$ ซึ่ง

$$\alpha(e_1, e_2, \dots, a_i, e_{i+1}, \dots, e_n) = a_i \text{ เพราะฉะนั้น } \alpha \text{ เป็นฟังก์ชันทั่วถึง}$$

ดังนั้น $\overline{G_i}$ สมสัจฐานกันกับ G_i ทุกๆ $1 \leq i \leq n$

2. ให้ $(g_1, g_2, \dots, g_n) \in \overline{G_i} \cap (\overline{G_1 G_2 \dots G_{i-1} G_{i+1} \dots G_n})$ แล้ว $(g_1, g_2, \dots, g_n) \in \overline{G_i}$

และ $(g_1, g_2, \dots, g_n) \in \overline{G_1 G_2 \dots G_{i-1} G_{i+1} \dots G_n}$ เพราะว่า $(g_1, g_2, \dots, g_n) \in \overline{G_i}$ แล้ว

$(g_1, g_2, \dots, g_n) = (e_1, e_2, \dots, g_i, e_{i+1}, \dots, e_n)$ ดังนั้น $g_k = e_k$ ทุกๆ $1 \leq k \neq i \leq n$

เพราะว่า $(g_1, g_2, \dots, g_n) \in \overline{G_1 G_2 \dots G_{i-1} G_{i+1} \dots G_n}$ แล้วจะมี $\overline{g_k} = \overline{G_k}$ สำหรับ

$1 \leq k \neq i \leq n$ ซึ่ง $(g_1, g_2, \dots, g_n) = \overline{g_1 g_2 \dots g_{i-1} g_{i+1} \dots g_n} = \overline{g_1 g_2 \dots g_{i-1} e_i g_{i+1} \dots g_n}$

$$(g_1, g_2, \dots, g_n) = (g_1, g_2, \dots, g_{i-1}, e_i, g_{i+1}, \dots, g_n)$$

เพราะฉะนั้น $(e_1, e_2, \dots, g_i, e_{i+1}, \dots, e_n) = (g_1, g_2, \dots, g_{i-1}, e_i, g_{i+1}, \dots, g_n)$

จะได้ว่า $g_i = e_i$ เพราะฉะนั้น $(g_1, g_2, \dots, g_n) = (e_1, e_2, \dots, e_n)$

และในทางกลับกัน $(e_1, e_2, \dots, e_n) \in \overline{G_i}$ และ $(e_1, e_2, \dots, e_n) \in \overline{G_1 G_2 \dots G_{i-1} G_{i+1} \dots G_n}$
 จะได้ว่า $(e_1, e_2, \dots, e_n) \in \overline{G_i} \cap (\overline{G_1 G_2 \dots G_{i-1} G_{i+1} \dots G_n})$

เพราะฉะนั้น $\overline{G_i} \cap (\overline{G_1 G_2 \dots G_{i-1} G_{i+1} \dots G_n}) = \{(e_1, e_2, \dots, e_n)\}$ โดยที่ $i = 1, 2, \dots, n$

3. ให้ $(g_1, g_2, \dots, g_n) \in G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$ แล้ว

$$(g_1, g_2, \dots, g_n) = (g_1, e_2, \dots, e_n)(e_1, g_2, e_3, \dots, e_n) \dots (e_1, e_2, \dots, g_n) = \overline{g_1 g_2 \dots g_n}$$

เพราะฉะนั้น $(g_1, g_2, \dots, g_n) \in \overline{G_1 G_2 \dots G_n}$

และในทางกลับกันให้ $\overline{g_1 g_2 \dots g_n} \in \overline{G_1 G_2 \dots G_n}$ แล้ว $\overline{g_1 g_2 \dots g_n} = (g_1, e, \dots, e)(e, g_2, e, \dots, e)$

$\dots (e, e, \dots, g_n) = (g_1, g_2, \dots, g_n) \in G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$ เพราะฉะนั้น $G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n = \overline{G_1 G_2 \dots G_n}$ สำหรับแต่ละ $1 \leq i \leq n$ ■

เมื่อเราศึกษาผลคูณภายนอกและทฤษฎีบทเกี่ยวกับผลคูณภายนอกแล้วต่อไปเราจะ
 ศึกษาผลคูณของกรุปซึ่งเรียกว่าผลคูณภายในและศึกษาทฤษฎีบทที่เกี่ยวข้องกับผลคูณภายใน

4.1.5 บทนิยาม ให้ G เป็นกรุปที่มี e เป็นเอกลักษณ์ และ G_1, G_2, \dots, G_n เป็นกรุปย่อยปกติ
 ของ G เรากล่าวว่า G เป็นผลคูณภายใน (internal direct product) ของ G_1, G_2, \dots, G_n
 ถ้า

1. $G = G_1 G_2 \dots G_n$
2. $G_i \cap (G_1 G_2 \dots G_{i-1} G_{i+1} \dots G_n) = \{e\}$ สำหรับแต่ละ $1 \leq i \leq n$

4.1.6 ทฤษฎีบท ให้ G_1, G_2, \dots, G_n เป็นกรุปย่อยปกติของกรุป G ที่มี e เป็นเอกลักษณ์ ถ้า
 G เป็นผลคูณภายในของ G_1, G_2, \dots, G_n แล้ว

1. $G_i \cap G_j = \{e\}$ สำหรับทุกๆ $1 \leq i \neq j \leq n$
2. $h_i h_j = h_j h_i$ สำหรับทุกๆ $h_i \in G_i$ และ $h_j \in G_j$ และ $1 \leq i, j \leq n$

บทพิสูจน์ ให้ G_1, G_2, \dots, G_n เป็นกรุปย่อยปกติของกรุป G ที่มี e เป็นเอกลักษณ์ และให้
 G เป็นผลคูณภายในของ G_1, G_2, \dots, G_n

1. ให้ $1 \leq i < j \leq n$ และให้ $k \in G_i \cap G_j$ แล้ว $k \in G_i$ และ $k \in G_j$ ให้ $e_s = e$ ทุกๆ
 $s = 1, 2, \dots, n$ แล้ว

$$k = e_1 e_2 \dots e_{i-1} e_{i+1} \dots e_{j-1} k e_{j+1} \dots e_n \in G_1 G_2 \dots G_{i-1} G_{i+1} \dots G_n$$

เพราะฉะนั้น $k \in G_i \cap (G_1 G_2 \dots G_{i-1} G_{i+1} \dots G_n)$ ทำให้ได้ $k = e$

2. ให้ $1 \leq i, j \leq n$ และให้ $h_i \in G_i$ และ $h_j \in G_j$ แล้วเพราะว่า $h_i^{-1} \in G_i$ และ $h_j, h_j^{-1} \in G$ และ G_i เป็นกรุปย่อยปกติของกรุป G ดังนั้น $h_j h_i^{-1} h_j^{-1} \in G_i$ ให้ $s_i = h_j h_i^{-1} h_j^{-1} \in G_i$ ทำให้ได้ $h_i h_j h_i^{-1} h_j^{-1} = h_i (h_j h_i^{-1} h_j^{-1}) = h_i s_i \in G_i$ แล้วเพราะว่า $h_j \in G_j$ และ $h_i, h_i^{-1} \in G$ และ G_j เป็นกรุปย่อยปกติของกรุป G ดังนั้น $h_i h_j h_i^{-1} \in G_j$ ให้ $t_j = h_i h_j h_i^{-1} \in G_j$ ทำให้ได้ $h_i h_j h_i^{-1} h_j^{-1} = (h_i h_j h_i^{-1}) h_j^{-1} = t_j h_j^{-1} \in G_j$ แล้ว $h_i h_j h_i^{-1} h_j^{-1} \in G_i \cap G_j = \{e\}$ เพราะฉะนั้น $h_i h_j h_i^{-1} h_j^{-1} = e$ แล้ว $h_i h_j = h_j h_i$ ■

จากบทนิยาม 4.1.5 แสดงให้เห็นว่า G เป็นผลคูณภายในของ G_1, G_2, \dots, G_n แล้ว $G = G_1 G_2 \dots G_n$ ทำให้ได้ว่าแต่ละ $g \in G$ ยังเขียนได้ในรูป $g = g_1 g_2 \dots g_n$ โดยที่ $g_i \in G_i$ ต่อไปจะแสดงให้เห็นว่าแต่ละ $g \in G$ เขียนในรูป $g = g_1 g_2 \dots g_n$ ได้เพียงแบบเดียวเท่านั้น

4.1.7 **ทฤษฎีบท** ให้ G_1, G_2, \dots, G_n เป็นกรุปย่อยปกติของกรุป G ถ้า G เป็นผลคูณภายในของ G_1, G_2, \dots, G_n แล้วแต่ละ $g \in G$ เขียนได้ในรูป $g = g_1 g_2 \dots g_n$ โดยที่ $g_i \in G_i$ สำหรับแต่ละ $i = 1, 2, \dots, n$ ได้เพียงแบบเดียวเท่านั้น

บทพิสูจน์ ให้ G_1, G_2, \dots, G_n เป็นกรุปย่อยปกติของกรุป G และให้ G เป็นผลคูณภายในของ G_1, G_2, \dots, G_n

ให้ $g \in G$ และสมมติมี $g_i \in G_i$ และ $h_i \in G_i$ เมื่อ $i = 1, 2, \dots, n$ ซึ่ง $g = g_1 g_2 \dots g_n$ และ $g = h_1 h_2 \dots h_n$ แล้ว $g_1 g_2 \dots g_n = h_1 h_2 \dots h_n$ จะแสดงว่า $g_i = h_i$ ทุกๆ $i = 1, 2, \dots, n$

ให้ $i \in \{1, 2, \dots, n\}$ แล้วจะได้ว่า $g_1 g_2 \dots g_n = h_1 h_2 \dots h_n$ ดังนั้น

$$\begin{aligned} g_i &= (g_1 g_2 \dots g_{i-1})^{-1} (h_1 h_2 \dots h_n) (g_{i+1} g_{i+2} \dots g_n)^{-1} \\ &= g_{i-1}^{-1} g_{i-2}^{-1} \dots g_1^{-1} h_1 h_2 \dots h_n g_n^{-1} g_{n-1}^{-1} \dots g_{i+1}^{-1} \\ &= h_i (h_1 g_1^{-1}) (h_2 g_2^{-1}) \dots (h_{i-1} g_{i-1}^{-1}) (h_{i+1} g_{i+1}^{-1}) \dots (h_n g_n^{-1}) \end{aligned}$$

ทำให้ได้ว่า $g_i h_i^{-1} = (h_1 g_1^{-1}) (h_2 g_2^{-1}) \dots (h_{i-1} g_{i-1}^{-1}) (h_{i+1} g_{i+1}^{-1}) \dots (h_n g_n^{-1})$

ซึ่งแสดงว่า $g_i h_i^{-1} \in G_1 G_2 \dots G_{i-1} G_{i+1} \dots G_n$ และ $g_i h_i^{-1} \in G_i$

เพราะฉะนั้น $g_i h_i^{-1} \in G_i \cap (G_1 G_2 \dots G_{i-1} G_{i+1} \dots G_n)$

ดังนั้น $g_i h_i^{-1} = e$ เพราะฉะนั้น $g_i = h_i$ ■

ต่อไปเราจะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลคูณภายนอกและผลคูณภายใน

4.1.8 ทฤษฎีบท ให้ G, G_1, G_2, \dots, G_n เป็นกรุป แล้ว G เป็นผลคูณภายนอกของ G_1, G_2, \dots, G_n ก็ต่อเมื่อ มีกรุปย่อยปกติ N_1, N_2, \dots, N_n ของ G ซึ่ง $G_i \cong N_i$ สำหรับแต่ละ $1 \leq i \leq n$ และ G เป็นผลคูณภายในของ N_1, N_2, \dots, N_n

บทพิสูจน์ ให้ G, G_1, G_2, \dots, G_n เป็นกรุป

(\rightarrow) ให้ G เป็นผลคูณภายนอกของ G_1, G_2, \dots, G_n แล้วจะมี $\alpha: G \rightarrow G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$ เป็นสมสัณฐาน และโดยทฤษฎีบท 4.1.4 จะมี $\overline{G_i}$ เป็นกรุปย่อยปกติของ $G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$ ซึ่ง $\overline{G_i} \cong G_i$ สำหรับแต่ละ $1 \leq i \leq n$ และเพราะอิมเมจผกผันภายใต้สัทิสัณฐานของกรุปย่อยปกติเป็นกรุปย่อยปกติ เราจะได้ว่า $\alpha^{-1}(\overline{G_i})$ เป็นกรุปย่อยปกติของ G สำหรับแต่ละ $1 \leq i \leq n$

สำหรับแต่ละ $1 \leq i \leq n$ ให้ $N_i = \alpha^{-1}(\overline{G_i})$ แล้ว $\alpha(N_i) = \overline{G_i} \cong G_i$ และจะได้ $N_i \cong \alpha(N_i) = \overline{G_i} \cong G_i$ ดังนั้น $G_i \cong N_i$ สำหรับแต่ละ $1 \leq i \leq n$

ต่อไปจะแสดงว่า G เป็นผลคูณภายในของ N_1, N_2, \dots, N_n

1. ให้ $g \in G$ แล้ว $\alpha(g) \in G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$ และโดยทฤษฎีบท 4.1.4(3) จะมี $\overline{g_i} \in \overline{G_i}$ สำหรับแต่ละ $1 \leq i \leq n$ ที่ทำให้ $\alpha(g) = \overline{g_1 g_2 \dots g_n}$ แต่ $\overline{g_i} \in \overline{G_i} = \alpha(N_i)$ สำหรับแต่ละ $1 \leq i \leq n$ ดังนั้นจะมี $x_i \in N_i$ ซึ่ง $\overline{g_i} = \alpha(x_i)$ สำหรับทุกๆ $1 \leq i \leq n$ ทำให้ได้ $\alpha(g) = \overline{g_1 g_2 \dots g_n} = \alpha(x_1) \alpha(x_2) \dots \alpha(x_n)$ เพราะว่า α เป็นสัทิสัณฐาน ดังนั้น $\alpha(g) = \alpha(x_1 x_2 \dots x_n)$ และเพราะ α เป็นฟังก์ชันหนึ่งต่อหนึ่ง เพราะฉะนั้น $g = x_1 x_2 \dots x_n$ เพราะฉะนั้น $G = N_1 N_2 \dots$

N_n

2. ให้ $1 \leq i \leq n$ และให้ $y \in N_i \cap (N_1 N_2 \dots N_{i-1} N_{i+1} \dots N_n)$ แล้ว $y \in N_i$ และ $y \in N_1 N_2 \dots N_{i-1} N_{i+1} \dots N_n$ เพราะว่า $y \in N_i$ แล้วจะมี $x_i \in N_i$ ที่ทำให้ $y = x_i$ ดังนั้น $\alpha(y) = \alpha(x_i) = \overline{g_i}$ เพราะฉะนั้น $\alpha(y) \in \overline{G_i}$ และเพราะว่า $y \in N_1 N_2 \dots N_{i-1} N_{i+1} \dots N_n$ แล้วจะมี $x_j \in N_j$ สำหรับ $1 \leq j \neq i \leq n$ ที่ทำให้ $y = x_1 x_2 \dots x_{i-1} x_{i+1} \dots x_n$ ดังนั้น

$$\begin{aligned} \alpha(y) &= \alpha(x_1 x_2 \dots x_{i-1} x_{i+1} \dots x_n) \\ &= \alpha(x_1) \alpha(x_2) \dots \alpha(x_{i-1}) \alpha(x_{i+1}) \dots \alpha(x_n) \\ &= \overline{g_1 g_2 \dots g_{i-1} g_{i+1} \dots g_n} \end{aligned}$$

$$\in \overline{G_1 G_2 \dots G_{i-1} G_{i+1} \dots G_n}$$
 ดังนั้น $\alpha(y) \in \overline{G_i} \cap (\overline{G_1 G_2 \dots G_{i-1} G_{i+1} \dots G_n}) = \{(e_1, e_2, \dots, e_n)\}$ โดยที่ $e_i \in G_i$ สำหรับ $1 \leq i \leq n$ เพราะฉะนั้น $\alpha(y) = (e_1, e_2, \dots, e_n)$ เป็นเอกลักษณ์ใน $G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$ ทำให้ได้ $\alpha(y) = \alpha(e)$ แต่ α เป็นฟังก์ชันหนึ่งต่อหนึ่ง เพราะฉะนั้น $y = e$

ในทางกลับกัน เพราะว่า N_1, N_2, \dots, N_n เป็นกรุปย่อยปกติของ G ดังนั้น $N_1 N_2 \dots N_{i-1} N_{i+1} \dots N_n$ เป็นกรุปย่อยของ G ทำให้ได้ $e \in N_i$ และ $e \in N_1 N_2 \dots N_{i-1} N_{i+1} \dots N_n$ เพราะฉะนั้น $N_i \cap (N_1 N_2 \dots N_{i-1} N_{i+1} \dots N_n) = \{e\}$ ดังนั้น G เป็นผลคูณภายในของ N_1, N_2, \dots, N_n

(←) ให้ N_1, N_2, \dots, N_n เป็นกรุปย่อยปกติของ G ซึ่ง $G_i \cong N_i$ โดยสัทิสต์ฐาน α_i สำหรับแต่ละ $1 \leq i \leq n$ และให้ G เป็นผลคูณภายในของ N_1, N_2, \dots, N_n จะแสดงว่า G เป็นผลคูณภายนอกของ G_1, G_2, \dots, G_n นั่นคือจะแสดงว่า $G \cong G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$

ให้ $\alpha: G \rightarrow G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$ นิยามโดย $\alpha(g) = (g_1, g_2, \dots, g_n)$ สำหรับแต่ละ $g \in G$ โดยที่ $g = x_1 x_2 \dots x_n$ ซึ่ง $x_i \in N_i$ และ $\alpha_i(x_i) = g_i$ ทุกๆ $1 \leq i \leq n$

1. ให้ $g, h \in G$ ซึ่ง $g = h$ เมื่อ $g = x_1 x_2 \dots x_n$ โดยที่ $x_i \in N_i$ และ $\alpha_i(x_i) = g_i$ ทุกๆ $1 \leq i \leq n$ และ $h = y_1 y_2 \dots y_n$ โดยที่ $y_i \in N_i$ และ $\alpha_i(y_i) = h_i$ ทุกๆ $1 \leq i \leq n$ แล้ว $g = x_1 x_2 \dots x_n = h = y_1 y_2 \dots y_n$ จากทฤษฎีบท 4.1.7 จะได้ว่า $x_i = y_i$ ทุกๆ $1 \leq i \leq n$

$$\begin{aligned}
 \text{แล้ว } \alpha(g) &= \alpha(x_1 x_2 \dots x_n) \\
 &= (\alpha_1(x_1), \alpha_2(x_2), \dots, \alpha_n(x_n)) \\
 &= (\alpha_1(y_1), \alpha_2(y_2), \dots, \alpha_n(y_n)) \\
 &= \alpha(y_1 y_2 \dots y_n) \\
 &= \alpha(h)
 \end{aligned}$$

เพราะฉะนั้น α เป็นฟังก์ชัน

2. ให้ $g, h \in G$ เมื่อ $g = x_1 x_2 \dots x_n$ โดยที่ $x_i \in N_i$ และ $\alpha_i(x_i) = g_i$ ทุกๆ $1 \leq i \leq n$ และ $h = y_1 y_2 \dots y_n$ โดยที่ $y_i \in N_i$ และ $\alpha_i(y_i) = h_i$ ทุกๆ $1 \leq i \leq n$

$$\begin{aligned}
 \text{แล้ว } \alpha(gh) &= \alpha(x_1 x_2 \dots x_n y_1 y_2 \dots y_n) \\
 &= \alpha(x_1 y_1 x_2 y_2 \dots x_n y_n) \\
 &= (\alpha_1(x_1 y_1), \alpha_2(x_2 y_2), \dots, \alpha_n(x_n y_n)) \\
 &= (\alpha_1(x_1) \alpha_1(y_1), \alpha_2(x_2) \alpha_2(y_2), \dots, \alpha_n(x_n) \alpha_n(y_n)) \\
 &= (x_1 y_1, x_2 y_2, \dots, x_n y_n)
 \end{aligned}$$

$$\text{และ } \alpha(g)\alpha(h) = (x_1, x_2, \dots, x_n)(y_1, y_2, \dots, y_n) = (x_1y_1, x_2y_2, \dots, x_ny_n)$$

ดังนั้น α เป็นสัทิสต์ฐาน

3. ให้ $g, h \in G$ ซึ่ง $\alpha(g) = \alpha(h)$ เมื่อ $g = x_1x_2 \dots x_n$ โดยที่ $x_i \in N_i$ และ $\alpha_i(x_i) = g_i$ ทุกๆ $1 \leq i \leq n$ และ $h = y_1y_2 \dots y_n$ โดยที่ $y_i \in N_i$ และ $\alpha_i(y_i) = h_i$ ทุกๆ $1 \leq i \leq n$ แล้ว $\alpha_i(x_i) = \alpha_i(y_i)$ ทุกๆ $1 \leq i \leq n$ ทำให้ $x_i = y_i$ ทุกๆ $1 \leq i \leq n$ จะได้ $g = h$ เพราะฉะนั้น α เป็นฟังก์ชันหนึ่งต่อหนึ่ง

4. ให้ $(g_1, g_2, \dots, g_n) \in G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$ แล้ว $g_i \in G_i$ ทำให้ $\alpha_i(g_i) = x_i \in N_i$ สำหรับแต่ละ $1 \leq i \leq n$ เลือก $g = x_1x_2 \dots x_n$ แล้ว

$$\alpha(g) = \alpha(x_1x_2 \dots x_n) = (\alpha_1(x_1), \alpha_2(x_2), \dots, \alpha_n(x_n)) = (g_1, g_2, \dots, g_n)$$

ดังนั้น α เป็นฟังก์ชันทั่วถึง

เพราะฉะนั้น α เป็นสัทิสต์ฐาน ดังนั้น $G \cong G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$ ■

4.1.9 ทฤษฎีบท ให้ G เป็นกรุปและให้ G_1, G_2, \dots, G_n เป็นกรุปย่อยของ G ซึ่ง G เป็นผลคูณภายในของ G_1, G_2, \dots, G_n ถ้า N_1, N_2, \dots, N_n เป็นกรุปซึ่ง $G_i \cong N_i$ สำหรับแต่ละ $i = 1, 2, \dots, n$ และ N เป็นผลคูณภายนอกของ N_1, N_2, \dots, N_n แล้ว $G \cong N$

บทพิสูจน์ ให้ G เป็นกรุปและให้ G_1, G_2, \dots, G_n เป็นกรุปย่อยของ G ซึ่ง G เป็นผลคูณภายในของ G_1, G_2, \dots, G_n และให้ N_1, N_2, \dots, N_n เป็นกรุปซึ่ง $G_i \cong N_i$ สำหรับแต่ละ $i = 1, 2, \dots, n$ และ N เป็นผลคูณภายนอกของ N_1, N_2, \dots, N_n

ให้ $f_i : N_i \rightarrow G_i$ เป็นสมสัทิสต์ฐานจาก N_i ไปยัง G_i และให้ $f : N \rightarrow G$ นิยามโดย

$$f((x_1, x_2, \dots, x_n)) = f_1(x_1)f_2(x_2) \dots f_n(x_n)$$

1. ให้ $(x_1, x_2, \dots, x_n), (y_1, y_2, \dots, y_n) \in N_1 \times N_2 \times \dots \times N_n$ ซึ่ง $(x_1, x_2, \dots, x_n) = (y_1, y_2, \dots, y_n)$ แล้ว $x_i = y_i$ สำหรับแต่ละ $i = 1, 2, \dots, n$ แล้ว $f((x_1, x_2, \dots, x_n)) = f_1(x_1)f_2(x_2) \dots f_n(x_n) = f_1(y_1)f_2(y_2) \dots f_n(y_n) = f((y_1, y_2, \dots, y_n))$ เพราะฉะนั้น f เป็นฟังก์ชัน

2. ให้ $(x_1, x_2, \dots, x_n), (y_1, y_2, \dots, y_n) \in N_1 \times N_2 \times \dots \times N_n$ แล้ว

$$\begin{aligned} f((x_1, x_2, \dots, x_n)(y_1, y_2, \dots, y_n)) &= f((x_1y_1, x_2y_2, \dots, x_ny_n)) \\ &= f_1(x_1y_1)f_2(x_2y_2) \dots f_n(x_ny_n) \\ &= f_1(x_1)f_1(y_1)f_2(x_2)f_2(y_2) \dots f_n(x_n)f_n(y_n) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 &= (f_1(x_1)f_2(x_2)\dots f_n(x_n))(f_1(y_1)f_2(y_2)\dots f_n(y_n)) \\
 &= f(x_1, x_2, \dots, x_n)f(y_1, y_2, \dots, y_n)
 \end{aligned}$$

เพราะฉะนั้น f เป็นสาคทิสฐาน

3. ให้ $(x_1, x_2, \dots, x_n) \in N_1 \times N_2 \times \dots \times N_n$ ซึ่ง $f((x_1, x_2, \dots, x_n)) = e$ แล้ว $(x_1, x_2, \dots, x_n) \in \ker(f)$ แล้ว $f((x_1, x_2, \dots, x_n)) = e$ แล้ว $f_1(x_1)f_2(x_2)\dots f_n(x_n) = e_1e_2\dots e_n$ จะได้ $f(e_i) = e_i$ สำหรับ $i = 1, 2, \dots, n$ เพราะว่า f_i เป็นฟังก์ชันหนึ่งต่อหนึ่ง ดังนั้น $a_i = e_i$ สำหรับ $i = 1, 2, \dots, n$ แล้ว $(x_1, x_2, \dots, x_n) = (e_1, e_2, \dots, e_n)$ ซึ่งก็คือเอกลักษณ์ของ N เพราะฉะนั้น f เป็นฟังก์ชันหนึ่งต่อหนึ่ง

4. ให้ $g \in G$ ซึ่ง $g = g_1g_2\dots g_n$ โดยที่ $g_i \in G_i$ เนื่องจาก f_i เป็นฟังก์ชันทั่วถึง จะมี $x_i \in N_i$ ซึ่ง $f_i(x_i) = g_i$ แล้ว $(x_1, x_2, \dots, x_n) \in N$ ซึ่ง $f((x_1, x_2, \dots, x_n)) = f_1(x_1)f_2(x_2)\dots f_n(x_n) = g_1g_2\dots g_n = g$ เพราะฉะนั้น f เป็นฟังก์ชันทั่วถึง

เพราะฉะนั้น f เป็นสมสฐาน ดังนั้น $G \cong N$ ■

4.1.10 บทแทรก ให้ G เป็นกรุปและให้ G_1, G_2, \dots, G_n เป็นกรุปย่อยปกติของ G แล้ว G เป็นผลคูณภายนอกของ G_1, G_2, \dots, G_n ก็ต่อเมื่อ G เป็นผลคูณภายในของ G_1, G_2, \dots, G_n

บทพิสูจน์ ให้ G เป็นกรุปและให้ G_1, G_2, \dots, G_n เป็นกรุปย่อยปกติของ G

(\rightarrow) ให้ G เป็นผลคูณภายนอกของ G_1, G_2, \dots, G_n

เราจะแสดงว่า G เป็นผลคูณภายในของ G_1, G_2, \dots, G_n

1. ให้ $g \in G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$ โดยทฤษฎีบท 4.1.4(3) จะมี $\overline{g_i} \in \overline{G_i}$ สำหรับแต่ละ $1 \leq i \leq n$ ที่ทำให้ $g = \overline{g_1g_2\dots g_n}$ แต่ $\overline{g_i} \in \overline{G_i}$ และ $\overline{G_i} \cong G_i$ สำหรับแต่ละ $1 \leq i \leq n$ ทำให้ได้ $g = g_1g_2\dots g_n$ เพราะฉะนั้น $G = G_1G_2\dots G_n$

2. ให้ $1 \leq i \leq n$ และให้ $k \in G_i \cap (G_1G_2\dots G_{i-1}G_{i+1}\dots G_n)$ แล้ว $k \in G_i$ และ $k \in G_1G_2\dots G_{i-1}G_{i+1}\dots G_n$ เพราะว่า $k \in G_i$ ทำให้ได้ว่า $g_i \in G_i$ ที่ทำให้ $k = g_i = \overline{g_i}$ เพราะฉะนั้น $k \in \overline{G_i}$ และ เพราะว่า $k \in G_1G_2\dots G_{i-1}G_{i+1}\dots G_n$ ดังนั้นจะมี $g_j \in G_j$ สำหรับ $1 \leq i \neq j \leq n$ ที่ทำให้ $k = g_1g_2\dots g_{i-1}g_{i+1}\dots g_n = \overline{g_1g_2\dots g_{i-1}g_{i+1}\dots g_n}$ เพราะฉะนั้น $k \in \overline{G_1G_2\dots G_{i-1}G_{i+1}\dots G_n}$ เพราะฉะนั้น $k \in \overline{G_i} \cap (\overline{G_1G_2\dots G_{i-1}G_{i+1}\dots G_n}) = \{(e_1, e_2, \dots, e_n)\}$

โดยที่ $e_i \in G_i$ สำหรับ $1 \leq i \leq n$ เพราะฉะนั้น $k = (e_1, e_2, \dots, e_n)$ เป็นเอกลักษณ์ใน $G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$ เพราะฉะนั้น $k = e$

ในทางกลับกัน เพราะว่า G_1, G_2, \dots, G_n เป็นกรุปย่อยปกติของ G ดังนั้น $k \in G_i \cap (G_1 G_2 \dots G_{i-1} G_{i+1} \dots G_n)$ เป็นกรุปย่อยของ G ทำให้ได้ $e \in G_i$ และ $e \in G_1 G_2 \dots G_{i-1} G_{i+1} \dots G_n$ เพราะฉะนั้น $G_i \cap (G_1 G_2 \dots G_{i-1} G_{i+1} \dots G_n) = e$ ดังนั้น G เป็นผลคูณภายในของ G_1, G_2, \dots, G_n

(\leftarrow) ให้ G เป็นผลคูณภายในของ G_1, G_2, \dots, G_n เราจะแสดงว่า G เป็นผลคูณภายนอกของ G_1, G_2, \dots, G_n นั่นคือจะแสดงว่า $G = G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$

ให้ $g \in G_1 G_2 \dots G_n$ โดยทฤษฎีบท 4.1.4(1) ทำให้ได้ $g \in \overline{G_1 G_2 \dots G_n}$ และ $G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n = \overline{G_1 G_2 \dots G_n}$ ดังนั้น $g \in G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$ เพราะฉะนั้น $G = G_1 \times G_2 \times \dots \times G_n$ ดังนั้น G เป็นผลคูณภายนอกของ G_1, G_2, \dots, G_n ■

4.2 ทฤษฎีบทของโคซี

ในหัวข้อนี้เราจะศึกษาแอกชันของกรุปบนเซต บทนิยามของ G -เซต และออร์บิท แล้วเราจะประยุกต์แอกชันของกรุปบนเซตในการพิสูจน์ทฤษฎีบทของโคซี

4.2.1 บทนิยาม กำหนดให้ X เป็นเซตที่ไม่ใช่เซตว่าง และให้ G เป็นกรุป เราเรียกฟังก์ชัน

$*$: $G \times X \rightarrow X$ ว่า แอกชันของ G บน X (action of G on X) ถ้าเงื่อนไขต่อไปนี้เป็นจริง

1. $*(e, x) = x$ สำหรับทุกๆ $x \in X$

2. $*(g_1 g_2, x) = *(g_1, *(g_2, x))$ สำหรับทุกๆ $x \in X$ และสำหรับทุกๆ $g_1, g_2 \in G$

และเราเรียก X ว่า G -เซต (G -set)

4.2.2 ข้อตกลง ถ้า $*$ เป็นแอกชันของกรุป G บนเซต X แล้วสำหรับแต่ละ $g \in G$ และ $x \in X$ เราอาจเขียน $*(g, x)$ ด้วย gx

4.2.3 บทนิยาม ให้ G เป็นกรุปจำกัดและ X เป็น G -เซต สำหรับแต่ละ $a \in X$ นิยาม $G(a) = \{x \in X \mid \text{มี } g \in G \text{ ซึ่ง } x = ga\}$ และเรียก $G(a)$ ว่า ออร์บิทของ a ใน X ภายใต้ G (orbit of a in X under G)

4.2.4 ทฤษฎีบท ให้ G เป็นกรุปจำกัดและ X เป็น G -เซต ที่เป็นเซตจำกัด และ $a \in X$ แล้ว

1. $G_a = \{g \in G \mid ga = a\}$ เป็นกรุปย่อยของ G

$$2. |G(a)| = [G : G_a]$$

บทพิสูจน์ ให้ $a \in X$

1. ให้ $g_1, g_2 \in G_a$ แล้ว $g_1 a = a$ และ $g_2 a = a$ ทำให้ได้ $a = g_1 a = g_1(g_2 a) = (g_1 g_2) a$ ซึ่งแสดงว่า $g_1 g_2 \in G_a$ ดังนั้น G_a มีสมบัติปิดภายใต้การดำเนินการของ G

เนื่องจาก $a = ea = (g_1^{-1} g_1) a = g_1^{-1}(g_1 a) = g_1^{-1} a$ แสดงว่า $g_1^{-1} \in G_a$

เพราะฉะนั้น G_a เป็นกรุปย่อยของ G

2. ให้ $H = \{gG_a \mid g \in G\}$ และสังเกตว่าถ้า $x \in G(a)$ แล้วจะมี $g \in G$ ที่ทำให้

$$x = ga$$

ต่อไปให้ $\varphi = \{(x, gG_a) \in G(a) \times H \mid x = ga\}$ สมมติมี $g_1, g_2 \in G$ ซึ่ง $g_1 a = g_2 a$ ดังนั้น $a = (g_1^{-1} g_2) a$ ซึ่งแสดงว่า $g_1^{-1} g_2 \in G_a$ แล้ว $g_1 G_a = g_2 G_a$ ฉะนั้น $\varphi(x_1) = \varphi(x_2)$

เพราะฉะนั้น φ เป็นฟังก์ชันต่อไปจะแสดงว่า φ เป็นฟังก์ชันชนิดหนึ่งต่อหนึ่ง ให้ $x_1, x_2 \in G_a$

โดยที่ $g_1 G_a = g_2 G_a$ เมื่อ $x_1 = g_1 a$ และ $x_2 = g_2 a$ แล้ว $g_1^{-1} g_2 \in G_a$ ทำให้ได้ $a = (g_1^{-1} g_2) a = g_1^{-1}(g_2 a)$ ดังนั้น $g_1 a = g_2 a$ นั่นคือ $x_1 = x_2$

สุดท้ายให้ $gG_a \in H$ และเลือก $x = ga$ ดังนั้นมี $x = ga \in G(a)$ ซึ่ง $\varphi(x) = gG_a$

เพราะฉะนั้น φ เป็นฟังก์ชันไปบน H แสดงว่า φ เป็นฟังก์ชันหนึ่งต่อหนึ่งจาก $G(a)$ ไปบนเซตของโคเซตซ้าย H ของ G_a ใน G เพราะฉะนั้น $|G(a)| = [G : G_a]$ ■

จากบทนิยาม 4.2.3 สำหรับแต่ละ $a \in X$ เราจะเขียนออร์บิทของ a ใน X ด้วย $G(a) = \{ga \mid g \in G\}$ และแต่ละสมาชิกของ X จะเป็นสมาชิกของออร์บิทใดออร์บิทหนึ่งเพียงออร์บิทเดียว ดังนั้นถ้ามีออร์บิทใน X ภายใต้ G จำนวน r เซต และสำหรับแต่ละ $i \in \{1, 2, \dots, r\}$ เลือก a_i เพียงตัวเดียวจากออร์บิท $G(a_i)$ แล้ว

$$|X| = \sum_{i=1}^r |G(a_i)| \quad \dots(4.2.1)$$

ถ้าเรานิยามเซตย่อย X_G ของ X ดังนี้

$$X_G = \{a \in X \mid ga = a \text{ สำหรับทุก } g \in G\}$$

แล้ว X_G เป็นยูเนียนของออร์บิทใน X ที่ประกอบด้วยสมาชิกเพียงหนึ่งตัว สมมติว่ามีออร์บิทใน X ที่ประกอบด้วยสมาชิกเพียงตัวเดียวจำนวน s ออร์บิท โดยที่ $0 \leq s \leq r$ และ $G(a_{s+1}), G(a_{s+2}), \dots, G(a_r)$ เป็นออร์บิทใน X ที่ประกอบด้วยสมาชิกมากกว่าหนึ่งตัว จะได้ $|X_G| = s$ และสามารถเขียน(4.2.1) ได้ใหม่ดังนี้

$$|X| = |X_G| + \sum_{i=s+1}^r |G(a_i)| \quad \dots(4.2.2)$$

4.2.5 ทฤษฎีบท ให้ p เป็นจำนวนเฉพาะและ G เป็นกรุปขนาด p^n เมื่อ n เป็นจำนวนเต็มที่ไม่ใช่จำนวนเต็มลบ ถ้า X เป็น G -เซต ที่เป็นเซตจำกัด แล้ว $|X| \equiv |X_G| \pmod{p}$

บทพิสูจน์ ให้ X เป็น G -เซต ที่เป็นเซตจำกัด แล้ว X สอดคล้องกับเงื่อนไข (4.2.2) นั่นคือ

$$|X| = |X_G| + \sum_{i=s+1}^r |G(a_i)|$$

แล้วโดยทฤษฎีบท 4.2.4 ถ้า $a \in X$ แล้ว $|G(a)| = [G : G_a]$ และ

เพราะ $[G : G_a]$ เป็นตัวหารของ $|G| = p^n$ ดังนั้น p เป็นตัวหารของ $|G(a)|$ ทำให้ได้ว่า p เป็น

ตัวหารของ $\sum_{i=s+1}^r |G(a_i)|$ นั่นคือ p หาร $(|X| - |X_G|)$ ลงตัว เพราะฉะนั้น $|X| \equiv |X_G| \pmod{p}$

■

4.2.6 บทนิยาม ให้ G เป็นกรุป และ p เป็นจำนวนเฉพาะ เรากล่าวว่า G เป็น p -กรุป (p -group) ถ้าสำหรับแต่ละ $g \in G$ ที่ $g \neq e$ จะมีจำนวนเต็มบวก n ซึ่ง $o(g) = p^n$ (นั่นคืออันดับของแต่ละสมาชิกใน G เป็นจำนวนในรูปกำลังของ p)

4.2.7 บทนิยาม ให้ G เป็นกรุป และ H เป็นกรุปย่อยของ G เรากล่าวว่า H เป็น p -กรุปย่อย (p -subgroup) ของ G ถ้า H เป็น p -กรุป

4.2.8 ทฤษฎีบทของโคชี (Cauchy's Theorem)

ให้ G เป็นกรุปจำกัดและ p เป็นจำนวนเฉพาะ ถ้า p เป็นตัวประกอบของ $|G|$ แล้วจะมี $a \in G$ ซึ่ง $o(a) = p$

บทพิสูจน์ ให้ $X = \{(g_1, g_2, \dots, g_p) \in G^p \mid g_i \in G \text{ และ } g_1 g_2 \dots g_p = e\}$ เราจะพิสูจน์ว่า p เป็นตัวหารของ $|X|$

ให้ $(g_1, g_2, \dots, g_p) \in X$ แล้ว $g_1 g_2 \dots g_p = e$ ดังนั้น $g_p = (g_1 g_2 \dots g_{p-1})^{-1}$ ในทางกลับกัน ถ้า $g_1, g_2, \dots, g_{p-1} \in G$ และเลือก $g_p = (g_1 g_2 \dots g_{p-1})^{-1}$ แล้ว $g_1 g_2 \dots g_p = e$ ดังนั้น $|X|$ เท่ากับจำนวนวิธีเลือกสมาชิกใน G เพื่อวางลงใน $p-1$ ตำแหน่ง เพราะฉะนั้น $|X| = |G|^{p-1}$ และเพราะ p เป็นตัวหารของ $|G|$ ทำให้ได้ว่า p เป็นตัวหารของ $|G|^{p-1} = |X|$

ต่อไปเรานิยาม $*$: $S_p \times X \rightarrow X$ สำหรับ $(g_1, g_2, \dots, g_p) \in X$ และ $\sigma \in S_p$ โดย

$$*(\sigma, (g_1, g_2, \dots, g_p)) = (g_{\sigma(1)}, g_{\sigma(2)}, \dots, g_{\sigma(p)})$$

จะแสดงว่า $*$ เป็นแอคชันของ S_p บน X ดังนี้

1. ให้ $(g_1, g_2, \dots, g_p) \in X$ แล้ว

$$\begin{aligned} *(1, (g_1, g_2, \dots, g_p)) &= (g_{(1)(1)}, g_{(1)(2)}, \dots, g_{(1)(p)}) \\ &= (g_1, g_2, \dots, g_p) \end{aligned}$$

และ 2. ให้ $\sigma_1, \sigma_2 \in S_p$ และ $(g_1, g_2, \dots, g_p) \in X$ แล้ว

$$\begin{aligned} *(\sigma_1\sigma_2, (g_1, g_2, \dots, g_p)) &= (g_{\sigma_1\sigma_2(1)}, g_{\sigma_1\sigma_2(2)}, \dots, g_{\sigma_1\sigma_2(p)}) \\ &= (g_{\sigma_1(\sigma_2(1))}, g_{\sigma_1(\sigma_2(2))}, \dots, g_{\sigma_1(\sigma_2(p))}) \\ &= *(\sigma_1, (g_{\sigma_2(1)}, g_{\sigma_2(2)}, \dots, g_{\sigma_2(p)})) \\ &= *(\sigma_1, *(\sigma_2, (g_1, g_2, \dots, g_p))) \end{aligned}$$

จาก 1. และ 2. จะได้ว่า $*$ เป็นแอคชัน

ให้ $\sigma = (1\ 2\ \dots\ p) \in S_p$ แล้ว $o(\sigma) = p$ และพิจารณายูเนียนของออร์บิต

$$X_{\langle \sigma \rangle} = \{ (g_1, g_2, \dots, g_p) \in X \mid \sigma(g_1, g_2, \dots, g_p) = (g_1, g_2, \dots, g_p) \}$$

แล้วโดยทฤษฎีบท 4.2.5 จะได้ $|X| \equiv |X_{\langle \sigma \rangle}| \pmod{p}$ แต่ p เป็นตัวหารของ $|X|$ ดังนั้น p

เป็นตัวหารของ $|X_{\langle \sigma \rangle}|$ ด้วย และเนื่องจาก $(e_1, e_2, \dots, e_p) \in X_{\langle \sigma \rangle}$ ดังนั้น $X_{\langle \sigma \rangle} \neq \emptyset$ แสดงว่า

$$|X_{\langle \sigma \rangle}| \geq p$$

ให้ $(g_1, g_2, \dots, g_p) \in X_{\langle \sigma \rangle}$ ที่ $g_k \neq e$ สำหรับ $1 \leq k \leq p$ แล้ว $\sigma(g_1, g_2, \dots, g_p) = (g_1, g_2, \dots, g_p)$ แต่ $\sigma(g_1, g_2, \dots, g_p) = (g_{\sigma(1)}, g_{\sigma(2)}, \dots, g_{\sigma(p)}) = (g_2, g_3, \dots, g_p, g_1)$

แสดงว่า $g_1 = g_2 = \dots = g_p$

ให้ $a = g_1 = g_2 = \dots = g_p$ จะได้ $g_1 g_2 \dots g_p = a^p = e$ เพราะฉะนั้น $o(a) = p$ ■

4.2.9 บทแทรก ให้ G เป็นกรุป และ p เป็นจำนวนเฉพาะ แล้ว G เป็น p -กรุป ก็ต่อเมื่อ มี n เป็นจำนวนเต็มบวก ซึ่ง $|G| = p^n$

บทพิสูจน์ ให้ G เป็น p -กรุป สมมติมีจำนวนเฉพาะ q ที่เป็นตัวหารของ $|G|$ ที่ $q \neq p$ แล้วโดยทฤษฎีบทของโคชี จะมี $a \in G$ ซึ่ง $o(a) = q$ แต่เนื่องจาก G เป็น p -กรุป แสดงว่ามี k เป็นจำนวนเต็มบวกซึ่ง $o(a) = p^k$ ทำให้ได้ $q = p^k$ เกิดข้อขัดแย้งกับ q เป็นจำนวนเฉพาะ ดังนั้น

$q = p$ นั่นคือ มีจำนวนเฉพาะ p เพียงหนึ่งเดียวที่เป็นตัวหารของ $|G|$ ดังนั้นจะมี n เป็นจำนวนเต็มบวก ซึ่ง $|G| = p^n$

ในทางกลับกันให้ n เป็นจำนวนเต็มบวก ซึ่ง $|G| = p^n$ และให้ $g \in G$ เนื่องจาก $o(g)$ เป็นตัวหารของ $|G|$ ดังนั้น $o(g)$ เป็นตัวหารของ p^n นั่นคือจะมีจำนวนเต็ม k ซึ่ง $0 \leq k \leq n$ ที่ทำให้ $o(g) = p^k$ เพราะฉะนั้น G เป็น p -กรุป ■

4.2.10 ทฤษฎีบท ให้ p เป็นจำนวนเฉพาะ และ G เป็นกรุปจำกัด ถ้า H เป็น p -กรุปย่อยของ G แล้ว $[N[H]: H] \equiv [G:H] \pmod{p}$

บทพิสูจน์ ให้ $A = \{gH \mid g \in G\}$ แล้ว $|A| = [G:H]$ และนิยาม $\varphi: H \times A \rightarrow A$ โดย

$$\varphi(h, gH) = (hg)H \text{ สำหรับทุกๆ } h \in H \text{ และ } g \in G$$

ให้ $h_1, h_2 \in H$ และ $g_1, g_2 \in G$ ซึ่ง $(h_1, g_1H) = (h_2, g_2H)$ แล้ว $h_1 = h_2$ และ $g_1H = g_2H$ ดังนั้น $g_1^{-1}g_2 \in H$ แต่เนื่องจาก $(h_1g_1)^{-1}(h_2g_2) = (g_1^{-1}h_1^{-1})(h_2g_2) = g_1^{-1}(h_1^{-1}h_2)g_2 = g_1^{-1}eg_2 = g_1^{-1}g_2 \in H$ ดังนั้น $(h_1g_1)H = (h_2g_2)H$ ทำให้ได้ $\varphi(h_1, g_1H) = \varphi(h_2, g_2H)$ เพราะฉะนั้น φ เป็นฟังก์ชัน

ต่อไปจะแสดงว่า A เป็น H -เซต ดังนี้

$$1. \text{ ให้ } g \in G \text{ แล้ว } \varphi(e, gH) = (eg)H = gH$$

$$\text{และ } 2. \text{ ให้ } h_1, h_2 \in H \text{ และ } gH \in A \text{ แล้ว } \varphi(h_1h_2, gH) = ((h_1h_2)g)H = (h_1(h_2g))H \\ \varphi(h_1, (h_2g)H) = \varphi(h_1, \varphi(h_2, gH))$$

เพราะฉะนั้น φ เป็นแอคชันของ H บน A

$$\text{ต่อไปให้ } g \in G \text{ และนิยาม } A_H = \{gH \in A \mid gH = h(gH) \text{ สำหรับทุกๆ } h \in H\}$$

$$\text{และ } B = \{gH \in A \mid g \in N[H]\} \text{ แล้วจะแสดงว่า } A_H = B$$

ให้ $gH \in A_H$ แล้ว $gH \in A$ และ $gH = h(gH)$ สำหรับทุกๆ $h \in H$ เราจะแสดงว่า $gH \in B$ ให้ $h \in H$ แล้ว $gH = h(gH) = (hg)H$ ทำให้ได้ว่า $H = g^{-1}hgH$ และทำให้ได้ว่า $g^{-1}hg = g^{-1}h(g^{-1})^{-1} \in H$ แล้ว H เป็นกรุปย่อยปกติของ G โดยทฤษฎีบท 2.4.4 จะได้ $gHg^{-1} = H$ และได้ว่า $g \in N[H]$ เพราะฉะนั้น $gH \in B$ ทำให้ได้ว่า $A_H \subseteq B$

ในทางกลับกันให้ $gH \in B$ แล้ว $gH \in A$ และ $g \in N[H]$ เราจะแสดงว่า $gH \in A_H$ เนื่องจาก $g \in N[H]$ จะได้ว่า $gHg^{-1} = H$ ดังนั้น H เป็นกรุปย่อยปกติของ G ให้ $h \in H$ แล้ว

$g^{-1}h(g^{-1})^{-1} = g^{-1}hg \in H$ ทำให้ได้ $g^{-1}hgH = H$ และได้ว่า $h(gH) = (hg)H = gH$ ดังนั้น $gH \in A_H$ ทำให้ได้ว่า $B \subseteq A_H$

ดังนั้น $A_H = B$ แต่ $|B| = [N[H]: H]$ จะได้ว่า $|A_H| = [N[H]: H]$ และเนื่องจาก H เป็น p -กรุปย่อย โดยบทแทรก 4.2.9 จะมีจำนวนเต็มบวก n ซึ่ง $|H| = p^n$ และโดยทฤษฎีบท 4.2.5 จะได้ว่า $|A| \equiv |A_H| \pmod{p}$ เพราะฉะนั้น $[G:H] \equiv [N[H]: H] \pmod{p}$ ■

4.3 ทฤษฎีบทซีโลว์

ในหัวข้อนี้เราจะศึกษาทฤษฎีบทซีโลว์ ซึ่งประกอบด้วย 3 ทฤษฎีบท ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นรากฐานของการศึกษากรุปจำกัด

ทฤษฎีบทที่หนึ่งของซีโลว์แสดงว่า บทกลับของลากรองจ์เป็นจริงในกรณีที่ตัวหารของขนาดของกรุปอยู่ในรูปเลขยกกำลังของจำนวนเฉพาะจำนวนหนึ่ง

ทฤษฎีบทที่สองและที่สามของซีโลว์กล่าวถึงการหาจำนวนกรุปย่อยของกรุปจำกัดที่กำหนด นั่นคือ ทฤษฎีบทของซีโลว์ได้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของขนาดของกรุปที่กำหนดกับลักษณะของ กรุปย่อยที่เกิดขึ้น

4.3.1 ทฤษฎีบทที่หนึ่งของซีโลว์ (The First Sylow's Theorem)

ให้ G เป็นกรุปจำกัดอันดับ $n = p^m s$ โดยที่ m และ s เป็นจำนวนเต็มบวกและ p เป็นจำนวนเฉพาะซึ่ง $(p, s) = 1$ แล้วจะมีกรุปย่อยของ G อันดับ p^k สำหรับแต่ละ k ซึ่ง $1 \leq k \leq m$ และแต่ละกรุปย่อยอันดับ p^k เมื่อ $k = 1, 2, \dots, m-1$ จะเป็นกรุปย่อยปกติของกรุปย่อยอันดับ p^{k+1} อย่างน้อย 1 กรุปย่อย

บทพิสูจน์ เราจะแสดงโดยอุปนัยเชิงคณิตศาสตร์ว่า G จะมีกรุปย่อยอันดับ p^k สำหรับแต่ละ k ซึ่ง $1 \leq k \leq m$ อย่างแรกโดยทฤษฎีบทของโคชี จะมี $a \in G$ ซึ่ง $o(a) = p$ แล้ว $\langle a \rangle$ เป็นกรุปย่อยของ G ซึ่ง $|\langle a \rangle| = p$ นั่นคือ G มีกรุปย่อยอันดับ p ต่อไปให้ H เป็นกรุปย่อยของ G ซึ่ง

$$|H| = p^k \text{ โดยที่ } 1 \leq k \leq m-1 \text{ แล้ว } m-k > 0 \text{ แต่ } [G:H] = \frac{|G|}{|H|} = \frac{p^m s}{p^k} = p^{m-k} s =$$

$p(p^{m-k-1}s)$ ทำให้ได้ว่า p หาร $[G:H]$ ลงตัว และโดยทฤษฎีบท 4.2.๑ เราได้ว่า $[N[H]: H] \equiv [G:H] \pmod{p}$ แต่ p หาร $[G:H]$ ดังนั้น p หาร $[N[H]: H]$ ลงตัวด้วย เนื่องจาก H เป็น

กรุปย่อยปกติของ $N[H]$ ดังนั้น $N[H]/H$ เป็นกรุปผลหารซึ่ง p เป็นตัวหารของ $|N[H]/H| = [N[H]: H]$ โดยทฤษฎีบทของโคชีจะได้ว่า $N[H]/H$ มีกรุปย่อย K อันดับ p

เนื่องจาก H เป็นกรุปย่อยปกติของ $N[H]$ ดังนั้นโดยทฤษฎีบท 2.5.11 จะมีฟังก์ชันสมนัยหนึ่งต่อหนึ่งระหว่างเซตของกรุปย่อยของ $N[H]$ ซึ่งมี H เป็นกรุปย่อยกับเซตของกรุปย่อยของ $N[H]/H$ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะมีกรุปย่อย $S = \eta^{-1}(K)$ ของ $N[H]$ เมื่อ η เป็นสาคิสต์ฐานธรรมชาติจาก $N[H]$ ไปยัง $N[H]/H$ ซึ่ง $H \subseteq S$ และ $S/H = K$ จะได้ $|S| = |S/H| |H| = |K| |H| = pp^k = p^{k+1}$

สุดท้ายเราจะแสดงว่าแต่ละกรุปย่อยอันดับ p^k ซึ่ง $k=1, 2, \dots, m-1$ จะเป็นกรุปย่อยปกติของกรุปย่อยอันดับ p^{k+1} อย่างน้อย 1 กรุปย่อย

ให้ $a \in S$ เนื่องจาก $S \subseteq N[H]$ ดังนั้น $a \in N[H]$ ทำให้ได้ว่า $aHa^{-1} = H$ ดังนั้น H เป็นกรุปย่อยปกติอันดับ p^k ของ S ■

4.3.2 บทนิยาม ให้ G เป็นกรุปจำกัด และ p เป็นจำนวนเฉพาะ เรากล่าวว่า H เป็นกรุปย่อย p -ซีโลว์ (p -Sylow subgroup) ของ G ถ้า H เป็น p -กรุปย่อยใหญ่สุดเฉพาะกลุ่ม (maximal p -subgroup) ของ G (นั่นคือ ถ้า K เป็น p -กรุปย่อยของ G ซึ่ง $K \supseteq H$ แล้ว $K = H$)

ให้ G เป็นกรุปจำกัดอันดับ $n = p^m s$ โดยที่ m และ s เป็นจำนวนเต็มบวก และ p เป็นจำนวนเฉพาะซึ่ง $(p, s) = 1$ ทฤษฎีบทที่หนึ่งของซีโลว์ได้แสดงว่ากรุปย่อย p -ซีโลว์ ของ G เป็นกรุปย่อยอันดับ p^m ทฤษฎีบทต่อไปจะแสดงว่าถ้า H เป็นกรุปย่อย p -ซีโลว์ ของ G แล้ว ทุกๆ สังยุคของ H จะเป็นกรุปย่อย p -ซีโลว์ ของ G ด้วย

4.3.3 ทฤษฎีบท ให้ G เป็นกรุปจำกัดอันดับ $n = p^m s$ โดยที่ m และ s เป็นจำนวนเต็มบวก และ p เป็นจำนวนเฉพาะซึ่ง $(p, s) = 1$ ถ้า H เป็นกรุปย่อย p -ซีโลว์ ของ G แล้ว gHg^{-1} เป็นกรุปย่อย p -ซีโลว์ ของ G สำหรับทุกๆ $g \in G$

บทพิสูจน์ ให้ H เป็นกรุปย่อย p -ซีโลว์ ของ G โดยทฤษฎีบท 4.3.1 จะได้ว่า H มีอันดับ p^m ต่อไปให้ $g \in G$ เราจะแสดงว่า $|gHg^{-1}| = |H|$ ด้วยการนิยาม $\alpha: H \rightarrow gHg^{-1}$ โดย

$\alpha(h) = ghg^{-1}$ สำหรับทุก $h \in H$ แล้วจะแสดงว่า α เป็นฟังก์ชันหนึ่งต่อหนึ่งจาก H ไปบน gHg^{-1}

ต่อไปให้ $h_1, h_2 \in H$ โดยที่ $\alpha(h_1) = \alpha(h_2)$ แล้ว $gh_1g^{-1} = gh_2g^{-1}$ ทำให้ได้ $g^{-1}(gh_1g^{-1})g = g^{-1}(gh_2g^{-1})g$ นั่นคือ $(g^{-1}g)h_1(g^{-1}g) = (g^{-1}g)h_2(g^{-1}g)$ ดังนั้น $h_1 = h_2$ เพราะฉะนั้น α เป็นฟังก์ชันหนึ่งต่อหนึ่ง

ให้ $k \in gHg^{-1}$ เลือก $h = g^{-1}kg$ ทำให้ได้ $\alpha(h) = \alpha(g^{-1}kg) = g(g^{-1}kg)g^{-1} = k$ เพราะฉะนั้น α เป็นฟังก์ชันไปทั่วถึง gHg^{-1}

เนื่องจาก α เป็นฟังก์ชันหนึ่งต่อหนึ่งจาก H ไปทั่วถึง gHg^{-1} ดังนั้น $|gHg^{-1}| = |H|$ ทำให้ได้ $|gHg^{-1}| = p^m$ ให้ $gh_1g^{-1}, gh_2g^{-1} \in gHg^{-1}$ แล้วจะได้ว่า $(gh_1g^{-1})(gh_2g^{-1})^{-1} = (gh_1g^{-1})(gh_2^{-1}g^{-1}) = gh_1(g^{-1}g)h_2^{-1}g^{-1} = g(h_1h_2^{-1})g^{-1} \in gHg^{-1}$ ดังนั้น gHg^{-1} เป็นกรุปย่อยของ G เนื่องจาก gHg^{-1} เป็นกรุปย่อยอันดับ p^m ของ G ดังนั้น gHg^{-1} เป็นกรุปย่อย p -ซีโลว์ ของ G ■

บททฤษฎีบทที่สองของซีโลว์ (The Second Sylow's Theorem)

ให้ G เป็นกรุปจำกัดอันดับ $n = p^m s$ โดยที่ m และ s เป็นจำนวนเต็มบวก และ p เป็นจำนวนเฉพาะซึ่ง $(p, s) = 1$ แล้วกรุปย่อย p -ซีโลว์ ของ G เป็นสังยุคของกันและกัน

บทพิสูจน์ ให้ H_1 และ H_2 เป็นกรุปย่อย p -ซีโลว์ ของ G แล้ว $|H_1| = |H_2| = p^m$ ให้ $S = \{xH_1 \mid x \in G\}$ และนิยาม $\varphi: H_2 \times S \rightarrow S$ โดย $\varphi(y, xH_1) = (yx)H_1$ สำหรับทุก $y \in H_2$ และ $x \in G$ ให้ $y_1, y_2 \in H_2$ และ $x_1H_1, x_2H_1 \in S$ โดยที่ $(y_1, x_1H_1) = (y_2, x_2H_1)$ แล้ว $y_1 = y_2$ และ $x_1H_1 = x_2H_1$ ดังนั้น $x_1^{-1}x_2 \in H_1$ นั่นคือ $x_1^{-1}ex_2 \in H_1$ แต่ $y_1 = y_2$ จึงได้ว่า $x_1^{-1}y_1^{-1}y_2x_2 \in H_1$ นั่นคือ $(y_1x_1)^{-1}(y_2x_2) \in H_1$ แสดงว่า $(y_1x_1)H_1 = (y_2x_2)H_1$ ทำให้ได้ $\varphi(y_1, x_1H_1) = \varphi(y_2, x_2H_1)$ ดังนั้น φ เป็นฟังก์ชัน

ต่อไปจะแสดงว่า S เป็น H_2 -เซต

1. ให้ $x \in G$ แล้ว $\varphi(e, xH_1) = (ex)H_1 = xH_1$

และ 2. ให้ $xH_1 \in S$ และ $y_1, y_2 \in H_2$ แล้ว $\varphi(y_1y_2, xH_1) = ((y_1y_2)x)H_1 = (y_1(y_2x))H_1 = \varphi(y_1, (y_2x)H_1) = \varphi(y_1, \varphi(y_2, xH_1))$

จากข้อหนึ่งและข้อสองจะได้ว่า φ เป็นแอคชันของ H_2 บน S ฉะนั้น S เป็น H_2 -เซต

ให้ $x \in H_1$ แล้วโดยนิยามของ X_G เราจะได้

$$\begin{aligned} S_{H_2} &= \{ xH_1 \in S \mid \varphi(y, xH_1) = xH_1 \text{ สำหรับทุกๆ } y \in H_2 \} \\ &= \{ xH_1 \in S \mid (yx)H_1 = xH_1 \text{ สำหรับทุกๆ } y \in H_2 \} \end{aligned}$$

ทำให้ได้โดยทฤษฎีบท 4.2.5 ว่า $|S_{H_2}| \equiv |S| \pmod{p}$ แต่เพราะ $|S| = [G : H_1] = \frac{|G|}{|H_1|} =$

$\frac{p^m s}{p^m} = s$ และ $(p, s) = 1$ แล้ว p ไม่เป็นตัวหารของ $|S|$ ทำให้ได้ว่า $|S_{H_2}| \neq 0$ นั่นคือ $S_{H_2} \neq$

\emptyset ให้ $xH_1 \in S_{H_2}$ แล้ว $yxH_1 = xH_1$ สำหรับทุกๆ $y \in H_2$ ซึ่งทำให้ $x^{-1}yxH_1 = H_1$ สำหรับทุกๆ $y \in H_2$ แสดงว่า $x^{-1}yx \in H_1$ สำหรับทุกๆ $y \in H_2$ ดังนั้น $x^{-1}H_2x$ เป็นกรุปย่อยของ H_1 แต่ $|H_1| = |H_2| = |x^{-1}H_2x|$ เราจะได้ $H_1 = x^{-1}H_2x$ ■

4.3.5 บทแทรก ให้ G เป็นกรุปจำกัดอันดับ $n = p^m s$ โดยที่ m และ s เป็นจำนวนเต็มบวก และ p เป็นจำนวนเฉพาะซึ่ง $(p, s) = 1$ ถ้า K เป็นกรุปย่อย p -ซิลว์ ของ G แล้ว K เป็นกรุปย่อยปกติของ G ก็ต่อเมื่อ K เป็นกรุปย่อย p -ซิลว์เพียงกรุปเดียวของ G

บทพิสูจน์ สมมติว่า K เป็นกรุปย่อยปกติของ G และให้ P เป็นกรุปย่อย p -ซิลว์ ของ G แล้วโดยทฤษฎีบทที่สองของซิลว์ จะมี $x \in G$ ซึ่ง $P = x^{-1}Kx$ แต่ K เป็นกรุปย่อยปกติของ G จะได้ว่า $P = x^{-1}Kx = K$ ดังนั้น K เป็นกรุปย่อย p -ซิลว์เพียงกรุปเดียวของ G

ในทางกลับกัน สมมติว่า K เป็นกรุปย่อย p -ซิลว์เพียงกรุปเดียวของ G แล้ว $x^{-1}Kx = K$ สำหรับทุกๆ $x \in G$ ดังนั้น K เป็นกรุปย่อยปกติของ G ■

4.3.6 ทฤษฎีบทที่สามของซิลว์ (The Third Sylow's Theorem)

ให้ G เป็นกรุปจำกัดอันดับ $n = p^m s$ โดยที่ m และ s เป็นจำนวนเต็มบวกและ p เป็นจำนวนเฉพาะซึ่ง $(p, s) = 1$ และให้ n_p เป็นจำนวนกรุปย่อย p -ซิลว์ทั้งหมดของ G แล้ว $n_p \equiv 1 \pmod{p}$ และ n_p เป็นตัวหารของ $|G|$

บทพิสูจน์ ให้ H เป็นกรุปย่อย p -ซิลว์ ของ G แล้ว $|H| = p^m$ และให้ S เป็นเซตของกรุปย่อย p -ซิลว์ทั้งหมดของ G แล้ว $n_p = |S|$

นิยาม $\varphi: H \times S \rightarrow S$ โดย $\varphi(x, T) = xTx^{-1}$ สำหรับทุกๆ $x \in H$ และ $T \in S$ แล้วจะแสดงว่า S เป็น H -เซต

$$1. \text{ ให้ } T \in S \text{ แล้ว } \varphi(e, xT) = eTe^{-1} = T$$

$$\text{และ } 2. \text{ ให้ } T \in S \text{ แล้ว } x_1, x_2 \in H \text{ แล้ว } \varphi(x_1x_2, T) = (x_1x_2)T(x_1x_2)^{-1} = (x_1x_2)T(x_1^{-1}x_2^{-1}) = \varphi(x_1, x_2Tx_2^{-1}) = \varphi(x_1, \varphi(x_2, T))$$

จากทั้งข้อ 1. และ 2. จะได้ว่า φ เป็นแอคชันของ H บน S ฉะนั้น S เป็น H -เซต โดยนิยามของ X_G เราจะได้ $S_H = \{T \in S \mid \varphi(x, T) = T \text{ สำหรับทุกๆ } x \in H\} = \{T \in S \mid xTx^{-1} = T \text{ สำหรับทุกๆ } x \in H\}$ แล้วโดยทฤษฎีบท 4.2.5 ว่า $|S_H| \equiv |S| \pmod{p}$ ให้ $T \in S_H$ แล้ว $xTx^{-1} = T$ สำหรับทุกๆ $x \in H$ ดังนั้น H เป็นกรุปย่อยของ $N[T]$ และแน่นอนว่า T เป็นกรุปย่อยของ $N[T]$ จึงได้ว่า H และ T ต่างเป็นกรุปย่อย p -ซีโลว์ของ $N[T]$ ดังนั้นโดยทฤษฎีบทที่สองของซีโลว์ จะมี $x \in N[T]$ ซึ่ง $H = x^{-1}Tx$ แต่ T เป็นกรุปย่อยปกติของ $N[T]$ ทำให้ได้ว่า $Tx = xT$ และได้ $H = x^{-1}Tx = x^{-1}xT = T$ ดังนั้น $S_H = \{T\}$ นั่นคือ $|S_H| = 1$ และโดยทฤษฎีบท 4.2.5 จะได้ว่า $|S| \equiv |S_H| \pmod{p}$ นั่นคือ $n_p \equiv 1 \pmod{p}$

ต่อไปเรานิยาม $*$: $G \times S \rightarrow S$ โดย $*(g, T) = gTg^{-1}$ สำหรับทุกๆ $g \in G$ และ $T \in S$ แล้ว G เป็น S -เซต ดังนั้นทุกกรุปย่อย p -ซีโลว์ของ G เป็นสิ่งยุคซึ่งกันและกัน จึงทำให้มีออร์บิทใน S ภายใต้ G เพียง 1 ออร์บิทเท่านั้น

ให้ $T \in S$ แล้ว $G_H = \{g \in G \mid gHg^{-1} = H\} = N[H]$ โดยทฤษฎีบท 4.2.4 จะได้ n_p เท่ากับขนาดของออร์บิทใน $H = [G:G_H]$ เนื่องจาก $|G| = |G_H|[G:G_H]$ เพราะฉะนั้น $[G:G_H]$ หาร $|G|$ ลงตัว นั่นคือ n_p หาร $|G|$ ลงตัว ■

4.4 กรุปอาบีเลียนขนาดจำกัด

ในหัวข้อนี้จะศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างของกรุปอาบีเลียนขนาดจำกัด และแสดงว่ากรุปอาบีเลียนขนาดจำกัดเป็นผลคูณตรงของกรุปวัฏจักร

4.4.1 ทฤษฎีบท ถ้า G เป็นกรุปอาบีเลียนขนาดจำกัดแล้ว G เป็นสมมูลฐานกันกับผลคูณตรงของกรุปย่อยซีโลว์ของ G

บทพิสูจน์ ให้ G เป็นกรุปอาบีเลียนขนาดจำกัด และให้ $|G| = p_1^{k_1} p_2^{k_2} \dots p_m^{k_m}$ เมื่อ m เป็นจำนวนนับ และ k_i เป็นจำนวนเต็มบวก และแต่ละ p_i เป็นจำนวนเฉพาะที่แตกต่างกันทั้งหมด สำหรับ $1 \leq i \leq m$ แล้ว $(p_i, p_j) = 1$ ถ้า $1 \leq i \neq j \leq m$ ทำให้ได้โดยทฤษฎีบท 4.3.1 ว่ามีกรุปย่อย p_i -ซิลอร์ของ G ที่มีอันดับ $p_i^{k_i}$ เมื่อ $1 \leq i \leq m$ ให้ S_i เป็นกรุปย่อยของ G ซึ่ง $|S_i| = p_i^{k_i}$ สำหรับแต่ละ $1 \leq i \leq m$ แล้วโดยบทแทรก 4.3.5 จะได้ว่า S_i เป็นกรุปย่อย p_i -ซิลอร์เพียงกรุปย่อยเดียว G สำหรับทุก ๆ $1 \leq i \leq m$ นอกจากนี้ $S_i \cap S_j = \{e\}$

ต่อไปให้ $a_i \in S_i$ และ $a_j \in S_j$ สำหรับแต่ละ $1 \leq i, j \leq m$ แล้ว $a_i a_j = a_j a_i$ เราจะแสดงว่า $S_i \cap (S_1 S_2 \dots S_{i-1} S_{i+1} \dots S_m) = \{e\}$ ให้ $a \in S_i \cap (S_1 S_2 \dots S_{i-1} S_{i+1} \dots S_m)$ แล้ว $a \in S_i$ และ $a \in S_1 S_2 \dots S_{i-1} S_{i+1} \dots S_m$ ทำให้ได้ว่า $a_i \in S_j$ สำหรับ $1 \leq i \neq j \leq m$ ซึ่ง $a = a_1 a_2 \dots a_{i-1} a_{i+1} \dots a_m$ และเพราะว่า $|S_1 S_2 \dots S_{i-1} S_{i+1} \dots S_m| = p_1^{k_1} p_2^{k_2} \dots p_{i-1}^{k_{i-1}} p_{i+1}^{k_{i+1}} \dots p_m^{k_m}$ ดังนั้น $o(a) \mid p_1^{k_1} p_2^{k_2} \dots p_{i-1}^{k_{i-1}} p_{i+1}^{k_{i+1}} \dots p_m^{k_m}$ แต่ $o(a) \mid p_i^{k_i}$ ดังนั้น $o(a) = 1$ ฉะนั้น $a = e$ ทำให้ได้ $S_i \cap (S_1 S_2 \dots S_{i-1} S_{i+1} \dots S_m) = \{e\}$

ต่อไปจะแสดงว่า $G = S_1 S_2 \dots S_m$ เนื่องจาก $p_i \neq p_j$ สำหรับ $1 \leq i \neq j \leq m$ และ p_i หาร $|G|$ ลงตัว สำหรับแต่ละ $1 \leq i \leq m$ และเพราะว่า $S_i \neq S_j$ และ $(|S_i|, |S_j|) = 1$ เมื่อ $1 \leq i \neq j \leq m$ โดยบทแทรก 2.3.20 จะได้ $|S_1 S_2 \dots S_m| = |S_1| |S_2| \dots |S_m| = p_1^{k_1} p_2^{k_2} \dots p_m^{k_m} = |G|$ และเนื่องจาก $S_1 S_2 \dots S_m \subseteq G$ ดังนั้น $G = S_1 S_2 \dots S_m$ ฉะนั้น G เป็นผลคูณภายในของ S_1, S_2, \dots, S_m

แล้วโดยบทแทรกที่ 4.1.10 จะได้ว่า G เป็นผลคูณภายนอกของ S_1, S_2, \dots, S_m นั่นคือ $G \cong S_1 \times S_2 \times \dots \times S_m$ ■

ในทฤษฎีบท 4.4.1 เราได้แสดงว่ากรุปอาบีเลียนขนาดจำกัดสมมูลฐานกันกับผลคูณตรงของกรุปย่อย p -ซิลอร์ ต่อไปเราจะแสดงว่าแต่ละกรุปย่อย p -ซิลอร์ สมมูลฐานกันกับผลคูณตรงของกรุปย่อยวัฏจักร

4.4.2 ทฤษฎีบท ให้ G เป็นกรุปอาบีเลียนขนาดจำกัดและเป็น p -กรุป เมื่อ p เป็นจำนวนเฉพาะ แล้วจะมี $a \in G$ และกรุปย่อยแท้ H ของ G ซึ่ง $G \cong \langle a \rangle \times H$

บทพิสูจน์ ให้ p เป็นจำนวนเฉพาะและ G เป็นกรุปอาบีเลียนขนาดจำกัดและเป็น p -กรุป แล้วโดยทฤษฎีบทโคชี จะมี $a \in G$ ซึ่ง $o(a) = p$ ดังนั้นให้ $a \in G$ เป็นสมาชิกที่มีอันดับมากสุดใน

บรรดาเหล่าสมาชิกของ G แล้วจะมีจำนวนเต็มบวก k ซึ่ง $o(a) = p^k$ ถ้า $\langle a \rangle = G$ แล้ว $\langle a \rangle \times \{e\} \cong G = \langle a \rangle \{e\}$ เราจึงพิจารณากรณี ถ้า $\langle a \rangle \subset G$ ให้ $\bar{a} \in G - \langle a \rangle$ และให้ $\bar{A} = \langle \bar{a} \rangle$ แล้ว $\bar{A} \cap \langle a \rangle = \{e\}$ โดย Zorn's Lemma สมมติว่า H เป็นกรุปย่อยใหญ่ที่สุดเฉพาะกลุ่มของ G ซึ่ง $\langle a \rangle \cap H = \{e\}$ เนื่องจาก G เป็นกรุปอาบีเลียน ดังนั้น H เป็นกรุปย่อยปกติ แล้วต้องการแสดงว่า $G = \langle a \rangle H$ โดยสมมติ $G \neq \langle a \rangle H$

ให้ $x \in G - \langle a \rangle H$ เนื่องจาก a เป็นสมาชิกที่มีอันดับมากสุดในบรรดาเหล่าสมาชิกของ G และ $o(a) = p^k$ ดังนั้น $x^{p^k} = e$ ทำให้ได้ $x^{p^k} \in \langle a \rangle H$ ให้ r เป็นจำนวนนับน้อยสุดซึ่ง $x^{p^r} \in \langle a \rangle H$ แล้ว $r \leq k$ ให้ $g = x^{p^{r-1}}$ จะได้ว่า $g \notin \langle a \rangle H$ แต่ $g^p = x^{p^r} \in \langle a \rangle H$ ดังนั้นจะมีจำนวนเต็ม q และ $h \in H$ ซึ่ง $g^p = a^q h$ ทำให้ได้ว่า $e = g^{p^k} = (g^p)^{p^{k-1}} = (a^q h)^{p^{k-1}} = a^{qp^{k-1}} h^{p^{k-1}}$ ดังนั้น $a^{qp^{k-1}} = h^{-p^{k-1}} \in H$ เพราะว่า $a^{qp^{k-1}} \in \langle a \rangle$ ฉะนั้น $a^{qp^{k-1}} \in \langle a \rangle \cap H = \{e\}$ จะได้ว่า $a^{qp^{k-1}} = e$ ดังนั้น $o(a) \mid qp^{k-1}$ ทำให้ได้ $p^k \mid qp^{k-1}$ ดังนั้น $p \mid q$ ให้ s เป็นจำนวนเต็มซึ่ง $q = ps$ เนื่องจาก $g \notin \langle a \rangle H$ ดังนั้น $ga^{-s} \notin H$ แต่ $(ga^{-s})^p = g^p a^{-ps} = g^p a^{-q} = h \in H$ ให้ $K = \langle ga^{-s} \rangle H$ เนื่องจาก $H \subseteq K$ จะได้ $ga^{-s} \in K$ แต่ $ga^{-s} \notin H$ ดังนั้น $H \neq K$ เนื่องจาก H เป็นกรุปย่อยใหญ่ที่สุดเฉพาะกลุ่มของ G ซึ่ง $\langle a \rangle \cap H = \{e\}$ และ $H \subseteq K$ จึงได้ว่า $K \cap \langle a \rangle \neq \{e\}$

ให้ $e \neq b \in \langle a \rangle \cap K$ แล้วจะมี เป็นจำนวนเต็ม t และ u และให้ $h_1 \in H$ ซึ่ง $b = a^t = (ga^{-s})^u h_1$ สมมติ $p \mid u$ แล้วจะมีจำนวนเต็ม v ซึ่ง $u = pv$ และทำให้ได้ $b = (ga^{-s})^u h_1 = (ga^{-s})^{pv} h_1 = ((ga^{-s})^p)^v h_1$ เพราะว่า $(ga^{-s})^p \in H$ จึงได้ว่า $((ga^{-s})^p)^v h_1 \in H$ ฉะนั้น $b \in H$ เนื่องจาก $b \in \langle a \rangle$ ดังนั้น $b \in \langle a \rangle \cap H = \{e\}$ เกิดข้อขัดแย้งกับ $b \neq e$ เพราะฉะนั้น p ไม่เป็นตัวหารของ u เนื่องจาก p เป็นจำนวนเฉพาะ ดังนั้น $(p, u) = 1$ แล้วจะมีจำนวนเต็ม c และ d ซึ่ง $1 = pc + ud$ ทำให้ได้ว่า $g = g^{pc+ud} = (g^p)^c (g^u)^d$ เพราะว่า $g^p \in \langle a \rangle H$ ทำให้ได้ $(g^p)^c \in \langle a \rangle H$ และเนื่องจาก $a^t = (ga^{-s})^u h_1$ ดังนั้น $g^u = a^t a^{su} h_1^{-1} \in \langle a \rangle H$ ทำให้ได้ว่า $g \in \langle a \rangle H$ เกิดข้อขัดแย้งกับที่สมมติว่า $g \notin \langle a \rangle H$ ดังนั้น $G = \langle a \rangle H$ เพราะฉะนั้น G เป็นผลคูณภายในของ $\langle a \rangle$ และ H

โดยทฤษฎีบท 4.1.10 เราได้ว่า G เป็นผลคูณตรงของ $\langle a \rangle$ และ H ดังนั้น $G \cong \langle a \rangle \times H$

■

4.4.3 บทแทรก ถ้า G เป็นกรุปอาบีเลียนขนาดจำกัดและเป็น p -กรุป เมื่อ p เป็นจำนวนเฉพาะ แล้ว G เป็นผลคูณตรงของกรุปย่อยวัฏจักรที่มีอันดับเป็นกำลังของ p

บทพิสูจน์ ให้ G เป็นกรุปอาบีเลียนขนาดจำกัดและเป็น p -กรุป เมื่อ p เป็นจำนวนเฉพาะ แล้วจะมีจำนวนเต็มบวก k ซึ่ง $|G| = p^k$ ดังนั้นโดยทฤษฎีบท 4.4.2 จะมี $a \in G$ และมีกรุปย่อย H ของ G ซึ่ง $G \cong \langle a \rangle \times H$ ให้ $a_1 \in G$ เป็นสมาชิกที่มีอันดับมากที่สุดที่ทำให้มี $H_1 \leq G$ ซึ่ง $G \cong \langle a_1 \rangle \times H_1$ ให้ $o(a_1) = p^{k_1}$ เมื่อ k_1 เป็นจำนวนเต็มบวก แล้ว $|H_1| = p^{k-k_1}$ ดังนั้น H_1 เป็นกรุปอาบีเลียนขนาดจำกัดและเป็น p -กรุป สมมติให้ $a_k \in H_{k-1}$ เป็นสมาชิกที่มีอันดับมากที่สุดที่ทำให้มี $H_k \leq G$ ซึ่ง $G \cong \langle a_1 \rangle \times \langle a_2 \rangle \times \dots \times \langle a_k \rangle \times H_k$ และ $o(a_i) = p^{k_i}$ เมื่อ k_i เป็นจำนวนเต็มบวก ซึ่ง $1 \leq i \leq k$ เนื่องจาก $|G| = p^k$ ดังนั้น $|H_k| = p^{k-k_1-\dots-k_k}$ ทำให้ได้ว่า H_k เป็นกรุปอาบีเลียนขนาดจำกัดและเป็น p -กรุป แล้วโดยทฤษฎีบท 4.4.2 ทำให้ได้ว่ามี $a_{k+1} \in H_k$ เป็นสมาชิกที่มีอันดับมากที่สุดที่ทำให้มี $H_{k+1} \leq H_k$ ซึ่ง $H_k \cong \langle a_{k+1} \rangle \times H_{k+1}$ ดังนั้น $G \cong \langle a_1 \rangle \times \langle a_2 \rangle \times \dots \times \langle a_k \rangle \times \langle a_{k+1} \rangle \times H_{k+1}$ โดยอุปนัยเชิงคณิตศาสตร์เราได้ว่า $G \cong H_1 \supseteq H_2 \supseteq \dots \supseteq \{e\}$ ทำให้ได้ $|G| \geq |H_1| \geq |H_2| \geq \dots \geq 1$ แต่ $|G|$ เป็นจำนวนจำกัด ดังนั้นจะมีจำนวนเต็มบวก n ซึ่ง $H_n = \{e\}$ และ $a_n \in H_{n-1}$ ดังนั้น $G \cong \langle a_1 \rangle \times \langle a_2 \rangle \times \dots \times \langle a_n \rangle \times \{e\}$ เพราะฉะนั้น G เป็นผลคูณตรงของกรุปย่อยวัฏจักรที่มีอันดับเป็นกำลังของ p ■

ต่อไปเราจะกล่าวทฤษฎีบทหลักมูลของกรุปอาบีเลียนขนาดจำกัดซึ่งเป็นผลโดยตรงของทฤษฎีบท 4.4.1 และบทแทรก 4.4.3

4.4.4 ทฤษฎีบทหลักมูลของกรุปอาบีเลียนขนาดจำกัด (The Fundamental Theorem of Finite Abelian Groups)

ทุกกรุปอาบีเลียนขนาดจำกัดเป็นผลคูณตรงของกรุปวัฏจักรที่มีอันดับเป็นกำลังของจำนวนเฉพาะ

บทที่ 5

กรุปฮามิลทอนเนียน

ในการศึกษาสมบัติของกรุปในบทที่ 4 ได้มีการพิสูจน์ว่ากรุปอาบีเลียนสามารถเขียนได้ในรูปผลคูณตรงของกรุปย่อยวัฏจักรและแต่ละกรุปย่อยของกรุปวัฏจักรเป็นกรุปย่อยปกติ แต่กรุปโดยทั่วไปที่ไม่ใช่กรุปอาบีเลียนอาจไม่มีสมบัติเช่นนี้ และการศึกษาลักษณะเฉพาะของกรุปที่ไม่ใช่กรุปอาบีเลียนยังคงเป็นปัญหาเปิดอยู่ อย่างไรก็ตามได้มีการศึกษาเพื่อหาลักษณะเฉพาะสำหรับกรุปนอนอาบีเลียนที่มีสมบัติเช่นเดียวกับกรุปอาบีเลียน นั่นคือกรุปที่มีกรุปย่อยทุกกรุปเป็นกรุปย่อยปกติและเรียกกรุปนั้นว่า กรุปฮามิลทอนเนียน ในบทนี้เราศึกษาลักษณะเฉพาะของกรุปฮามิลทอนเนียน

5.1 กรุปควอเทอร์เนียน

ให้ $Q = \{1, -1, i, -i, j, -j, k, -k\}$ และนิยามการดำเนินการทวีภาคบน Q คือการคูณ โดยมี 1 เป็นสมาชิกเอกลักษณ์การคูณ และกำหนด $(-1)^2 = 1$ และ $i^2 = j^2 = k^2 = ijk = -1$ แล้วตารางการคูณบน Q แสดงดังตารางข้างล่างนี้

	1	-1	i	-i	j	-j	k	-k
1	1	-1	i	-i	j	-j	k	-k
-1	-1	1	-i	i	-j	j	-k	k
i	i	-i	-1	1	k	-k	-j	j
-i	-i	i	1	-1	-k	k	j	-j
j	j	-j	-k	k	-1	1	i	-i
-j	-j	j	k	-k	1	-1	-i	i
k	k	-k	j	-j	-i	i	-1	1
-k	-k	k	-j	j	i	-i	1	-1

ตาราง 1

จากตารางการคูณของ Q เห็นได้ว่า Q ไม่เป็นกรุปอาบีเลียนเพราะมี $i, j \in Q$ ซึ่ง $ij = k$ และ $ji = -k$ นั่นคือ $ij \neq ji$ หรือ $ij = -ji$

ถ้าแทนสมาชิกของ Q ใหม่โดยให้ $i = a, j = b$ และ $k = ab$ แล้ว $a^2 = -1, a^3 = -a, a^4 = 1$ และจะได้ $b^2 = -1 = a^2, a^2b = b^3 = ba^2, b^4 = a^2b^2 = a^4 = 1$ และ $ba = -k = -lab = a^2ab = a^3b$ ทำให้ได้ตารางการคูณในตัวแปร a และ b แสดงดังตาราง 2 ข้างล่างนี้

	1	a	a ²	a ³	b	ab	a ² b	a ³ b
1	1	a	a ²	a ³	b	ab	a ² b	a ³ b
a	a	a ²	a ³	1	ab	a ² b	a ³ b	b
a ²	a ²	a ³	1	a	a ² b	a ³ b	b	ab
a ³	a ³	1	a	a ²	a ³ b	b	ab	a ² b
b	b	a ³ b	a ² b	ab	a ²	a	1	a ³
ab	ab	b	a ³ b	a ² b	a ³	a ²	a	1
a ² b	a ² b	ab	b	a ³ b	1	a ³	a ²	a
a ³ b	a ³ b	a ² b	ab	b	a	1	a ³	a ²

ตาราง 2

จะเห็นว่ากรุป Q เป็นกรุปที่ก่อกำเนิดโดยสมาชิก 2 ตัว คือ a และ b ซึ่งมีความสัมพันธ์ $o(a) = 4, a^2 = b^2$ และ $ba = a^3b$

5.1.1 **บทนิยาม** เรียกกรุป G ว่า **กรุปควอเทอร์เนียน** (quaternion group) ถ้า G มีตัวก่อกำเนิด 2 ตัว คือ a และ b ซึ่งมีความสัมพันธ์ $a^4 = 1, a^2 = b^2$ และ $ba = a^3b$

เพื่อความสะดวกถ้า Q เป็นกรุปควอเทอร์เนียนเราจะใช้สัญลักษณ์แทน ดังนี้ $Q = \langle a, b \rangle$

5.2 กรุปฮามิลทอนเนียน

ในหัวข้อนี้ศึกษาสมบัติของกรุปฮามิลทอนเนียนและพิสูจน์ทฤษฎีบทที่แสดงเงื่อนไขจำเป็นของกรุปฮามิลทอนเนียน

5.2.1 บทนิยาม เราเรียกกรุปนอนอาบีเลียนที่มีกรุปย่อยทุกกรุปเป็นกรุปย่อยปกติ ว่ากรุปฮามิลทอนเนียน (Hamiltonian group)

ขอทบทวนว่า สัญลักษณ์ (a, b) หมายถึงคอมมิวเตเตอร์ของ a และ b นั่นคือ $(a, b) = aba^{-1}b^{-1}$

5.2.2 ทฤษฎีบทประกอบ ถ้า G เป็นกรุปฮามิลทอนเนียน แล้ว $(a, b) \in \langle a \rangle \cap \langle b \rangle$ สำหรับทุกๆ $a, b \in G$

บทพิสูจน์ ให้ $a, b \in G$ ถ้า $ab = ba$ แล้ว $(a, b) = aba^{-1}b^{-1} = e \in \langle a \rangle \cap \langle b \rangle$ เราจึงพิจารณากรณี $ab \neq ba$ ให้ $c = (a, b) = aba^{-1}b^{-1}$ เนื่องจาก G เป็นกรุปฮามิลทอนเนียน และ $\langle a \rangle$ กับ $\langle b \rangle$ เป็นกรุปย่อยของ G ดังนั้น $\langle a \rangle$ และ $\langle b \rangle$ เป็นกรุปย่อยปกติของ G ทำให้ได้ว่า $aba^{-1} \in \langle b \rangle$ ดังนั้น $aba^{-1}b^{-1} = (aba^{-1})b^{-1} \in \langle b \rangle b^{-1} \subseteq \langle b \rangle$ ซึ่งแสดงว่า $c \in \langle b \rangle$ โดยการพิสูจน์ในทำนองเดียวกัน เราจะได้ว่า $c \in \langle a \rangle$ เพราะฉะนั้น $c \in \langle a \rangle \cap \langle b \rangle$ ■

สำหรับกรุปนอนอาบีเลียน G ที่ไม่เป็นกรุปฮามิลทอนเนียนแล้วอาจจะมี $a, b \in G$ ซึ่ง $ab \neq ba$ ที่ทำให้ $(a, b) \notin \langle a \rangle \cap \langle b \rangle$ ตัวอย่างเช่น กรุป $\langle a, b \mid a^4 = e, b^2 = e, ba = a^3b \rangle$ เห็นได้ว่า $ab \neq ba$ และ $\langle b \rangle = \{e, b\}$ เป็นกรุปย่อยของ $\langle a, b \mid a^4 = e, b^2 = e, ba = a^3b \rangle$ เนื่องจาก $(a, b) = aba^{-1}b^{-1} = aba^3b = abba = a^2 \notin \langle b \rangle$ ดังนั้น $(a, b) \notin \langle a \rangle \cap \langle b \rangle$

5.2.3 ทฤษฎีบท ถ้า H เป็นกรุปย่อยนอนอาบีเลียนของกรุปฮามิลทอนเนียน G แล้วจะมีกรุปย่อย Q ของ H ซึ่ง Q เป็นกรุปควอเทอร์เนียน

บทพิสูจน์ ให้ G เป็นกรุปฮามิลทอนเนียน และ H เป็นกรุปย่อยนอนออาบีเลียนของ G แล้วจะมี $a, b \in H$ ซึ่ง $ab \neq ba$ และโดยทฤษฎีบทประกอบ 5.2.2 จะได้ว่า $(a, b) \in \langle a \rangle \cap \langle b \rangle$

ให้ $c = (a, b) = aba^{-1}b^{-1}$ แล้ว $c \neq e$ และจะมีจำนวนเต็มที่ไม่เท่ากับศูนย์ r และ s ซึ่ง

$$a^r = c = b^s$$

ให้ Q เป็นกรุปย่อยของ H ซึ่งก่อกำเนิดโดย a และ b นั่นคือ $Q = \langle a, b \rangle$

1. จะแสดงว่า $\langle c \rangle$ เป็นกรุปย่อยแท้ของ $\langle a \rangle$ และของ $\langle b \rangle$

1.1 จะแสดงว่า $c \in Z(Q)$

ให้ $x \in Q$ แล้วจะมีจำนวนเต็มบวก n และจำนวนเต็ม k_i สำหรับ $i = 1, 2, 3, \dots, n$ ซึ่ง

$x = a^{k_1} b^{k_2} a^{k_3} b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}} b^{k_n}$ ทำให้ได้ว่า

$$\begin{aligned} cx &= c(a^{k_1} b^{k_2} a^{k_3} b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}} b^{k_n}) \\ &= (a^r a^{k_1}) (b^{k_2} a^{k_3} b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}} b^{k_n}) \\ &= a^{r+k_1} (b^{k_2} a^{k_3} b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}} b^{k_n}) \\ &= a^{k_1+r} (b^{k_2} a^{k_3} b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}} b^{k_n}) \\ &= a^{k_1} (a^r b^{k_2}) (a^{k_3} b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}} b^{k_n}) \\ &= a^{k_1} (b^s b^{k_2}) (a^{k_3} b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}} b^{k_n}) \\ &= a^{k_1} b^{s+k_2} (a^{k_3} b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}} b^{k_n}) \\ &= (a^{k_1} b^{k_2}) a^r (a^{k_3} b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}} b^{k_n}) \\ &= \dots \\ &= (a^{k_1} b^{k_2} a^{k_3} b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}} b^{k_n}) b^s \\ &= (a^{k_1} b^{k_2} a^{k_3} b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}} b^{k_n}) c = xc \end{aligned}$$

ดังนั้น $xc = cx$ สำหรับทุกๆ $x \in Q$ เพราะฉะนั้น $c \in Z(Q)$

1.2 จะแสดงว่า $a \notin \langle c \rangle$ และ $b \notin \langle c \rangle$

สมมติให้ $a \in \langle c \rangle$ แล้วจะมีจำนวนเต็ม k ซึ่ง $a = c^k$ เนื่องจาก $c \in Z(Q)$ ทำให้ได้ว่า $ab = c^k b = c^{k-1} c b = c^{k-1} b c = c^{k-2} c b c a = c^{k-3} c b c^2 = \dots = c b c^{k-1} = b c^k = b a$ เกิดข้อขัดแย้ง ดังนั้น $a \notin \langle c \rangle$ ในทำนองเดียวกัน เราสามารถสรุปได้ว่า $b \notin \langle c \rangle$ เพราะฉะนั้น $\langle c \rangle$ เป็นกรุปย่อยแท้ของ $\langle a \rangle$ และของ $\langle b \rangle$

2. จะแสดงว่าทุก ๆ สมาชิกของ H มีอันดับจำกัด

2.1 จะแสดงว่า a และ b มีอันดับจำกัด

$$\text{เพราะว่า } (a, b^s) = a b^s a^{-1} b^{-s} = a a^r a^{-1} (b^s)^{-1} = a^{r+1} a^{-1} (a^r)^{-1} = a^{r+1} a^{-(1+r)}$$

$= a^0 = e$ และ $c^s = (a, b)^s = (a, b^s)$ จะได้ $c^s = e$ และจากกำหนดให้ $c = a^r$ จะได้ $(a^r)^s = e$ โดยที่ rs เป็นจำนวนเต็มซึ่งไม่เท่ากับศูนย์ แสดงว่ามีจำนวนเต็มบวก m ซึ่ง $a^m = e$ และจากกำหนดให้ $c = b^s$ ทำให้ได้ $(b^s)^r = e$ โดยที่ s^2 เป็นจำนวนเต็มซึ่งไม่เท่ากับศูนย์ แสดงว่ามีจำนวนเต็มบวก n ซึ่ง $b^n = e$ ดังนั้น a และ b ต่างมีอันดับจำกัด

2.2 จะแสดงว่า $h \in H$ ซึ่ง $h \notin \{a, b\}$ มีอันดับจำกัด

ให้ $h \in H$ ถ้า $ha \neq ah$ หรือ $hb \neq bh$ แล้วโดยการพิสูจน์ในทำนองเดียวกับ 2.1 จะได้ว่า h มีอันดับจำกัด ถ้า $ah = ha$ และ $bh = hb$ สมมติว่า $(ah)b = b(ah)$ จะได้ $hab = bha = hba$ ทำให้ได้ $ab = ba$ เกิดข้อขัดแย้ง ดังนั้น $(ah)b \neq b(ah)$ และในทำนองเดียวกันจะได้ $a(bh) \neq (bh)a$ โดยการพิสูจน์ในทำนองเดียวกับ 2.1 จะได้ ah มีอันดับจำกัด ให้ m เป็นจำนวนเต็มบวก ซึ่ง $a^m = e$ และให้ s เป็นจำนวนเต็มบวกซึ่ง $(ah)^s = e$ พิจารณา $h^{ms} = (a^m)h^{ms} = (a^m)^s h^{ms} = (ah)^{ms} = ((ah)^s)^m = e$ ดังนั้น $h^{ms} = e$ ฉะนั้น h มีอันดับจำกัด

ให้ a และ b เป็นสมาชิกที่มีอันดับน้อยสุดในเหล่าสมาชิก f, g ใน H ซึ่ง $fg \neq gf$ ให้ $m = o(a)$ และ $n = o(b)$ และให้ p เป็นจำนวนเฉพาะซึ่ง pm ดังนั้นจะมีจำนวนเต็ม s ซึ่ง $ps = m$ และได้ว่า $e = a^m = a^{ps} = (a^p)^s$ ดังนั้น $o(a^p) \leq s < m$ ในทำนองเดียวกัน ให้ q เป็นจำนวนเฉพาะซึ่ง qn ดังนั้นจะมีจำนวนเต็ม t ซึ่ง $qt = n$ ดังนั้น $o(a^q) \leq t < n$

สมมติ $a^p b \neq b a^p$ เนื่องจาก a และ b เป็นสมาชิกที่มีอันดับน้อยสุดในเหล่าสมาชิก f, g ใน H ซึ่ง $fg \neq gf$ เพราะฉะนั้น $o(a^p) \geq m$ ทำให้เกิดข้อขัดแย้ง ดังนั้น $a^p b = b a^p$ ทำให้ได้ว่า $(a^p, b) = e$ โดยการพิสูจน์ทำนองเดียวกัน จะได้ว่า $(a, b^q) = e$ เนื่องจาก $c^p = (a, b)^p = (a^p, b) = e = (a, b^q) = (a, b)^q = c^q$ ทำให้ได้ว่า $o(c) | p$ และ $o(c) | q$ ดังนั้น $o(c) = 1$ หรือ $o(c) = p = q$ เพราะว่า $c \neq e$ ดังนั้น $o(c) = p = q$

เนื่องจาก m สามารถเขียนได้ในรูปผลคูณจำกัดของกำลังของจำนวนเฉพาะต่างๆ นั่นคือ มีจำนวนเต็มบวก M, t_1, \dots, t_M และจำนวนเฉพาะ p_1, \dots, p_M ที่ทำให้ $m = p_1^{t_1} p_2^{t_2} \dots p_M^{t_M}$ และโดยใช้การพิสูจน์ในทำนองเดียวกับก่อนหน้า เราจะได้ $c^{p_1} = c^{p_2} = \dots = e$ จึงทำให้ได้ว่า $p_1 = p_2 = \dots = p_M = p$ ทำให้เราสรุปได้ว่า จะมีจำนวนเต็มบวก u ซึ่ง $m = p^u$ และโดยการพิสูจน์ในทำนองเดียวกัน จะได้ว่า มีจำนวนเต็มบวก v ซึ่ง $n = p^v$

ต่อไปจะแสดงว่า $p^2 | m$ และ $p^2 | n$ โดยการแสดงว่า $u \geq 2$ และ $v \geq 2$

สมมติให้ $u=1$ จะได้ว่า $m=p$ เนื่องจาก $c^p = e$ และ $c \neq e$ ดังนั้น $|\langle c \rangle| = |\langle a \rangle| = p$ ซึ่งแสดงว่า $\langle c \rangle = \langle a \rangle$ และเกิดข้อขัดแย้งกับที่แสดงไว้ว่า $\langle c \rangle$ เป็นกรุปย่อยแท้ของ $\langle a \rangle$ ดังนั้น $u \geq 2$ ในทำนองเดียวกันเราได้ว่า $v \geq 2$

ต่อไปจะแสดงว่า a^p อยู่ใน $Z(Q)$ ให้ $x \in Q$ ถ้า $x = a^i$ สำหรับ i ที่เป็นจำนวนเต็ม เราได้ว่า $a^p x = a^p a^i = a^{p+i} = a^i a^p = x a^p$ ถ้า $x = b^j$ สำหรับ j ที่เป็นจำนวนเต็มและจาก $(a^p, b) = e$ เราได้ว่า $a^p x = a^p b^j = (a^p b) b^{j-1} = (b a^p) b^{j-1} = \dots = b^{j-1} (a^p b) = b^j a^p = x a^p$ ถ้า $x = a^{k_1} b^{k_2} a^{k_3} b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}} b^{k_n}$ สำหรับจำนวนเต็มบวก n และ k_i เป็นจำนวนเต็ม ซึ่ง $i=1,2,3,\dots,n$ โดยการแสดงกรณีนี้ที่ $x = a^i$ และ $x = b^j$ เราจะได้

$$\begin{aligned} a^p x &= a^p (a^{k_1} b^{k_2} a^{k_3} b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}} b^{k_n}) \\ &= (a^{k_1} a^p) (b^{k_2} a^{k_3} b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}} b^{k_n}) \\ &= a^{k_1} (b^{k_2} a^p) (a^{k_3} b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}} b^{k_n}) \\ &= \dots \\ &= a^{k_1} \dots a^{k_{n-1}} (a^p b^{k_n}) \\ &= a^{k_1} b^{k_2} \dots a^{k_{n-1}} b^{k_n} a^p \\ &= x a^p \end{aligned}$$

จากกรณีทั้งหมดเราได้ว่า $a^p x = x a^p$ สำหรับทุกๆ $x \in Q$ ดังนั้น a^p อยู่ใน $Z(Q)$ และโดยการพิสูจน์ในทำนองเดียวกัน เราจะได้ว่า b^p อยู่ใน $Z(Q)$

เนื่องจาก $c = a^r$, $a^{rp} = (a^r)^p = c^p = e$ และจาก $o(a) = p^u$ เราจะได้ $p^u | rp$ ดังนั้นจะมีจำนวนเต็มบวก j ซึ่ง $rp = jp^u$ และได้ว่า $r = jp^{u-1}$ ถ้า p เป็นตัวหารของ j แล้วจะมีจำนวนเต็มบวก t ซึ่ง $j = pt$ และจาก $r = jp^{u-1}$ เราจะได้ว่า $r = ptp^{u-1} = tp^u$ และ $c = a^r =$

$$a^{tp^u} = (a^{p^u})^t = e \text{ เกิดข้อขัดแย้งกับ } c \neq e \text{ ดังนั้น } p \text{ ไม่เป็นตัวหารของ } j \text{ และ } c = a^{jp^{u-1}}$$

โดยการพิสูจน์ในทำนองเดียวกัน จะได้ว่ามีจำนวนเต็มบวก k ซึ่ง p ไม่เป็นตัวหารของ k ที่ทำให้ $c = b^{kp^{v-1}}$

โดยไม่เสียนัยสมมติ $u \geq v$ เนื่องจาก $c^k = (a, b)^k = (a, b^k) = ab^k a^{-1} b^{-k}$ และ p ไม่เป็นตัวหารของ k ดังนั้น $e \neq c^k = ab^k a^{-1} b^{-k}$ ซึ่งแสดงว่า $ab^k \neq b^k a$

$$\text{ให้ } b_1 = a^{-jp^{u-v}} b^k \text{ จะแสดงว่า } ab_1 = b_1 a \text{ เนื่องจาก } ab_1 = a \left(a^{-jp^{u-v}} b^k \right) =$$

$a^{1-jp^{u-v}} b^k = \left(a^{-jp^{u-v}} a \right) b^k$ และ $b_1 a = \left(a^{-jp^{u-v}} b^k \right) a$ ดังนั้น $a^{-jp^{u-v}} a b^k =$
 $a^{-jp^{u-v}} b^k a$ ทำให้ได้ว่า $ab^k = b^k a$ เกิดข้อขัดแย้ง ดังนั้น $ab_1 \neq b_1 a$ และจะได้ว่า b_1 มี
 อันดับจำกัด และจากการสมมติว่าสมาชิก a และ b เป็นสมาชิกที่มีอันดับน้อยสุดในเหล่าสมาชิก
 f, g ใน H ซึ่ง $fg \neq gf$ ดังนั้น $o(b_1) \geq o(b)$ ทำให้ได้ $b_1^{p^{v-1}} \neq e$

$$\begin{aligned}
 \text{เนื่องจาก } b_1^p &= \left(a^{-jp^{u-v}} b^k \right)^p \\
 &= \left(a^{-jp^{u-v}} \right)^p \left(b^k \right)^p \left(b^k, a^{-jp^{u-v}} \right)^{p(p-1)/2} \\
 &= \left(a^p \right)^{-jp^{u-v}} \left(b^p \right)^k (a, b)^{jkp^{u-v}(p-1)/2} \\
 &= \left(a^p \right)^{-jp^{u-v}} \left(b^p \right)^k c^{jkp^{u-v}(p-1)/2}
 \end{aligned}$$

ทำให้ได้ว่า

$$\begin{aligned}
 b_1^{p^{v-1}} &= \left(b_1^p \right)^{p^{v-2}} \\
 &= \left(\left(a^p \right)^{-jp^{u-v}} \left(b^p \right)^k c^{jkp^{u-v}(p-1)/2} \right)^{p^{v-2}} \\
 &= \left(a^{p^{v-1}} \right)^{-jp^{u-v}} \left(b^{p^{v-1}} \right)^k c^{jkp^{u-v}((p-1)/2)p^{v-1}} \quad (\because a^p, b^p, c \in Z(Q)) \\
 &= a^{-jp^{u-1}} \left(b^{kp^{v-1}} \right) c^{jkp^{u-1}(p-1)/2} \\
 &= b^{-kp^{v-1}} b^{kp^{v-1}} c^{jkp^{u-1}(p-1)/2} \\
 &= c^{jkp^{u-1}(p-1)/2}
 \end{aligned}$$

ดังนั้น $c^{jkp^{u-1}(p-1)/2} \neq e$ สมมติ p เป็นจำนวนเฉพาะคี่ แล้วจะมีจำนวนเต็มบวก t ซึ่ง
 $p = 2t + 1$ หรือก็คือ $p - 1 = 2t$ ทำให้ได้ว่า $c^{jkp^{u-1}(p-1)/2} = c^{jkp^{u-1}(2t)/2} = c^{p^{u-1}jkt}$
 $= \left(c^p \right)^{p^{u-2}jkt} = e$ เกิดข้อขัดแย้งกับ $c^{jkp^{u-1}(p-1)/2} = b_1^{p^{v-1}} \neq e$ ดังนั้น $p = 2$

สมมติให้ $u > 2$ แล้ว $u - 2 \geq 1$ ซึ่งทำให้ได้ $c^{jkp^{u-1}(p-1)/2} = c^{jk2^{u-1}(2-1)/2}$

$= c^j k 2^{u-1-1} = (c^2)^{jk 2^{u-3}} = e$ เพราะว่า $c^p = c^2 = e$ ซึ่งเกิดข้อขัดแย้งในทำนองเดียวกับข้างต้น ดังนั้น $u = 2$ และเนื่องจาก $c = a^{jp^{u-1}}$ และ $p = 2$ ทำให้ได้ว่า $c = a^{2j}$ เนื่องจาก 2 ไม่เป็นตัวหารของ j ดังนั้น j เป็นจำนวนคี่ แล้วจะมีจำนวนเต็ม t ซึ่ง $j = 2t+1$ ทำให้ได้ว่า $c = a^{(2t+1)2} = (a^4)^t a^2 = a^2$ เนื่องจาก $u \geq v \geq 2$ และ $u = 2$ จึงได้ว่า $v = 2$ และโดยการพิสูจน์ในทำนองเดียวกัน จะได้ว่า $c = b^2$ ทำให้ได้ว่า $a^2 = b^2$, $c = a^{-1}b^{-1}ab$ และ $c^2 = e$
 เนื่องจาก $a^2 = c = a^{-1}b^{-1}ab$ และ $a^2b = ba^2$ จะได้ว่า $a^3b = aa^{-1}b^{-1}abb = b^{-1}ab^2 = b^{-1}b^2a = ba$ ดังนั้น $ba = a^3b$
 เพราะฉะนั้น $Q = \langle a, b \rangle$ เป็นกรุปควอเทอร์เนียน ■

5.2.4 ทฤษฎีบท ถ้า G เป็นกรุปฮามิลทอนเนียน แล้วจะมีกรุปย่อยควอเทอร์เนียน Q ของ G ซึ่ง $G = QC$ โดยที่ C เป็นเซตกำหนดเชิงศูนย์กลางของ Q ใน G

บทพิสูจน์ ให้ G เป็นกรุปฮามิลทอนเนียน แล้วโดยทฤษฎีบท 5.2.3 จะมีสมาชิก a และ b ใน G เป็นสมาชิกที่มีอันดับน้อยสุดในเหล่าสมาชิก $x, y \in G$ ซึ่ง $xy \neq yx$ ซึ่ง $Q = \langle a, b \rangle$ เป็นกรุปย่อยควอเทอร์เนียนของ G ให้ C เป็นเซตกำหนดเชิงศูนย์กลางของ Q ใน G หรือ $C = Z(Q)$ เนื่องจาก Q และ C เป็นกรุปย่อยของ G ดังนั้น $QC \subseteq G$

ให้ $x \in G$ ถ้า $x \in C$ และเพราะว่าเอกลักษณ์ e ของ G เป็นสมาชิกของ Q ที่ทำให้ $x = ex$ ดังนั้น $x \in QC$ ถ้า $x \notin C$ แล้วมี $t \in Q$ ซึ่ง $xt \neq tx$ สมมติว่า $xa = ax$ และ $xb = bx$ เนื่องจาก $t \in Q$ ดังนั้น มีจำนวนเต็มบวก n และจำนวนเต็ม k_i เมื่อ $i = 1, 2, 3, \dots, n$ ซึ่ง $t = a^{k_1} b^{k_2} a^{k_3} b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}} b^{k_n}$ แล้วโดย $xa = ax$ และ $xb = bx$ เราจะได้ว่า

$$\begin{aligned}
 xt &= x(a^{k_1} b^{k_2} a^{k_3} b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}} b^{k_n}) \\
 &= (a^{k_1} x) b^{k_2} a^{k_3} b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}} b^{k_n} \\
 &= a^{k_1} (b^{k_2} x) a^{k_3} b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}} b^{k_n} \\
 &= \dots \\
 &= a^{k_1} \dots a^{k_{n-1}} (x b^{k_n}) \\
 &= a^{k_1} b^{k_2} a^{k_3} b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}} b^{k_n} x \\
 &= tx
 \end{aligned}$$

เกิดข้อขัดแย้ง เพราะฉะนั้น $xa \neq ax$ หรือ $xb \neq bx$

1. สมมติว่า $xa \neq ax$ และ $xb = bx$ โดยทฤษฎีบทประกอบ 5.2.2 จะได้ว่า $axa^{-1}x^{-1} \in \langle a \rangle \cap \langle x \rangle$ เนื่องจาก $o(a) = 4$ ดังนั้น $\langle a \rangle = \{e, a, a^2, a^3\}$ ถ้า $axa^{-1}x^{-1} = a$ แล้ว $ax = axa$ ทำให้ได้ว่า $a = (ax)^{-1}(axa) = (ax)^{-1}ax = e$ เกิดข้อขัดแย้งเนื่องจาก $a \neq e$ ถ้า $axa^{-1}x^{-1} = a^3$ แล้ว $xa^{-1}x^{-1} = a^2$ ทำให้ได้ $x = a^2xa = b^2xa = xb^2a$ ดังนั้น $b^2a = e$ นั่นคือ $a^3 = e$ เกิดข้อขัดแย้ง ดังนั้น $axa^{-1}x^{-1} = a^2$ จะได้ว่า $xa^{-1}x^{-1} = a$ นั่นคือ $xa^{-1} = ax$ ให้ $c = a^{-1}b^{-1}ab$ ดังนั้น $xc = xa^{-1}b^{-1}ab = xbb = xb^2$ จะได้ว่า $xb = xa^{-1}b^{-1}a$ ทำให้ได้ $(xb)a = xa^{-1}b^{-1}aa = xa^{-1}b^{-1}a^2 = xa^{-1}b^{-1}b^2 = xa^{-1}b = a(xb)$ นั่นคือ $(xb)a = a(xb)$ ต่อไปจะแสดงว่า $xbt = txb$ สำหรับทุก $t \in Q$ ให้ $t \in Q$ แล้วจะมีจำนวนเต็มบวก n และจำนวนเต็ม k_i เมื่อ $i = 1, 2, 3, \dots, n$ ซึ่ง $t = a^{k_1}b^{k_2}a^{k_3}b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}}b^{k_n}$ แล้วโดย $xb = bx$ และ $(xb)a = a(xb)$ เราจะได้ว่า

$$\begin{aligned} xbt &= xb(a^{k_1}b^{k_2}a^{k_3}b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}}b^{k_n}) \\ &= (a^{k_1}xb)b^{k_2}a^{k_3}b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}}b^{k_n} \\ &= a^{k_1}(bx)b^{k_2}a^{k_3}b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}}b^{k_n} \\ &= a^{k_1}b^{k_2}(xb)a^{k_3}b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}}b^{k_n} \\ &= a^{k_1}b^{k_2}(xb)a^{k_3}b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}}b^{k_n} \\ &= \dots \\ &= a^{k_1}b^{k_2}a^{k_3}b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}}(xb)b^{k_n} \\ &= (a^{k_1}b^{k_2}a^{k_3}b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}}b^{k_n})xb \\ &= txb \end{aligned}$$

นั่นคือ $xb \in C$ จะได้ว่า มี $t \in C$ ซึ่ง $xb = t$ ทำให้ได้ว่า $x = tb^{-1} = b^{-1}t \in QC$

2. สมมติว่า $xa = ax$ และ $xb \neq bx$ โดยทฤษฎีบทประกอบ 5.2.2 จะได้ว่า $bx b^{-1}x^{-1} \in \langle b \rangle \cap \langle x \rangle$ เนื่องจาก $o(b) = 4$ ดังนั้น $\langle b \rangle = \{e, b, b^2, b^3\}$ โดยการพิสูจน์ในทำนองเดียวกันเราจะได้ว่า $bx b^{-1}x^{-1} = b^2$ และได้ว่า $bx = xb^{-1}$

ต่อไปจะแสดงว่า $(xa)b = b(xa)$ จาก $a^2 = c = a^{-1}b^{-1}ab$ จะได้ว่า $a^3 = aa^{-1}b^{-1}ab = b^{-1}ab$ และได้ $xa^3 = xb^{-1}ab$ และ $xa^3a^2 = xb^{-1}aba^2$ ดังนั้น $xa = xb^{-1}ab^3$ หรือ $xab = xb^{-1}ab^3b = xb^{-1}a = bxa = xb^{-1}a$ โดยการพิสูจน์ในทำนองเดียวกันกับการพิสูจน์ว่า $xbt = txb$ สำหรับทุก $t \in Q$ เราจะได้ว่า $xat = txa$ สำหรับทุก $t \in Q$ นั่นคือ $xa \in C$ จะได้ว่ามี $t \in C$ ซึ่ง $xa = t$ ทำให้ได้ว่า $x = ta^{-1} = a^{-1}t \in QC$

3. สมมติว่า $xa \neq ax$ โดยทฤษฎีบทประกอบ 5.2.2 จะได้ว่า $axa^{-1}x^{-1} \in \langle a \rangle \cap \langle x \rangle$ และโดยการพิสูจน์แบบเดียวกันกับทฤษฎีบท 5.2.3 ข้อ 1.2 เราจะได้ว่า $axa^{-1}x^{-1} = a^2$ ทำให้ได้ $xa^{-1} = ax$ และเพราะว่า $o(a) = o(b) = 4$ และ $ba = a^3b$ ดังนั้น $a(xab) = xa^{-1}ab = xb = xa^4b = xaa^3b = (xab)a$ ฉะนั้น $a(xab) = (xab)a$ ในทำนองเดียวกันสมมติ $xb \neq bx$ จะได้ $b(xab) = (xab)b$

ต่อไปจะแสดงว่า $xabt = txab$ สำหรับทุก $t \in Q$ ให้ $t \in Q$ แล้วจะมีจำนวนเต็มบวก n และจำนวนเต็ม k_i เมื่อ $i=1,2,3,\dots,n$ ซึ่ง $t = a^{k_1}b^{k_2}a^{k_3}b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}}b^{k_n}$ แล้วโดย $(xab)a = a(xab)$ และ $(xab)b = b(xab)$ จะได้ว่า

$$\begin{aligned} xabt &= xab(a^{k_1}b^{k_2}a^{k_3}b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}}b^{k_n}) \\ &= a^{k_1}(xab)b^{k_2}a^{k_3}b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}}b^{k_n} \\ &= a^{k_1}b^{k_2}(xab)a^{k_3}b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}}b^{k_n} \\ &= \dots \\ &= a^{k_1}b^{k_2}a^{k_3}b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}}(xab)b^{k_n} \\ &= (a^{k_1}b^{k_2}a^{k_3}b^{k_4} \dots a^{k_{n-1}}b^{k_n})xab \\ &= txab \end{aligned}$$

นั่นคือ $xab \in C$ จะได้ว่ามี $t \in C$ ซึ่ง $xab = t$ ทำให้ได้ว่า $x = tb^{-1}a^{-1} = (b^{-1}a^{-1})t \in QC$

ไม่ว่ากรณีใดๆ ได้ว่า $x \in QC$ ทำให้ได้ว่า $G \subseteq QC$ นั่นคือ $G = QC$ ■

5.2.5 ทฤษฎีบท ถ้า G เป็นกรุปฮามิลทอนเนียน แล้วจะมี Q ซึ่งเป็นกรุปย่อยควอเทอร์เนียนมี Z เป็นกรุปย่อยอาบีเลียนซึ่งทุกสมาชิกมีอันดับเป็นจำนวนคู่ และมี U เป็นกรุปย่อยอาบีเลียนที่มีทุกสมาชิกมีอันดับสอง ที่ทำให้ $G \cong Q \times U \times Z$

บทพิสูจน์ ให้ G เป็นกรุปฮามิลทอนเนียน และให้ a และ b เป็นสมาชิกที่มีอันดับน้อยสุดในเหล่าสมาชิก f, g ใน G ซึ่ง $fg \neq gf$ แล้วโดยทฤษฎีบท 5.2.3 จะได้ว่ามี $Q = \langle a, b \rangle$ เป็นกรุปย่อยควอเทอร์เนียนของ G และโดยทฤษฎีบท 5.2.4 จะได้ว่า $G = QC$ เมื่อ $C = Z(Q)$

1. จะแสดงว่าทุกสมาชิกใน G มีอันดับจำกัด ให้ $g \in G$ ถ้า $g \notin C(G)$ แล้วจะมี $h \in G$ ซึ่ง $gh \neq hg$ แล้วโดยใช้การพิสูจน์ในทฤษฎีบท 5.2.3 จะได้ว่า g มีอันดับจำกัด และถ้า $g \in C(G)$ แล้ว $ga = ag$ สมมติ $bga = gab$ แล้ว $gba = gab$ ทำให้ได้ $(g^{-1})gba = (g^{-1})gab$ นั่นคือ $ba = ab$ เกิดข้อขัดแย้ง ดังนั้น $bga \neq gab$ แล้วโดยการพิสูจน์ในทฤษฎีบท 5.2.3 ทำให้ได้

ว่า b และ ga มีอันดับจำกัด ให้ d เป็นจำนวนเต็มบวกซึ่ง $(ga)^d = e$ เนื่องจาก $a^4 = e$ จึงได้ว่า $e = ((ga)^d)^4 = (g^{4d})(a^{4d}) = (g^{4d})e = g^{4d}$ ซึ่งแสดงว่า g มีอันดับจำกัด

2. จะแสดงว่า C ไม่มีสมาชิกที่มีอันดับ 4 สมมติว่ามี $x \in C$ ซึ่ง $x^4 = e$ จาก $xa = ax$ ทำให้ได้ $b(ax) \neq (xa)b$ เนื่องจาก $xab = axb = abx$ ดังนั้น $(bx)a \neq a(bx)$ และ เนื่องจาก a และ b เป็นสมาชิกที่มีอันดับน้อยสุดในเหล่าสมาชิก f, g ใน G ซึ่ง $fg \neq gf$ ดังนั้น $o(bx) \geq o(b) = 4$ และ $x^4 = e$ ฉะนั้น $(bx)^4 = b^4x^4 = e$ นั้นแสดงว่า $o(bx) \leq 4$ เพราะฉะนั้น $o(bx) = 4 = o(b)$ โดยการพิสูจน์ในทฤษฎีบท 5.2.3 จะได้ว่า $\langle a, bx \rangle$ เป็นกรุปย่อยควอเทอร์เนียนของ G ทำให้ได้ว่า $e = a^4 = a^2a^2 = a^2(bx)^2 = a^2b^2x^2 = a^2a^2x^2 = a^4x^2 = x^2$ ฉะนั้น $o(x) \leq 2$ เกิดข้อขัดแย้งกับ $o(x) = 4$ ดังนั้น C ไม่มีสมาชิกที่มีอันดับ 4 เพราะฉะนั้น C ไม่มีกรุปย่อยควอเทอร์เนียน ทำให้ได้ว่า C เป็นกรุปอาบีเลียน

3. ให้ $Z = \{x \in C \mid \text{อันดับของ } x \text{ เป็นจำนวนคี่}\}$ และ $Z_1 = \{x \in C \mid x^2 = e\}$

จะแสดงว่า Z และ Z_1 เป็นกรุปย่อยของ C ให้ $x, y \in Z$ แล้วจะมีจำนวนเต็มบวก m และ n ที่น้อยที่สุดซึ่ง $x^{2m+1} = e$ และ $y^{2n+1} = e$ จะได้ว่า $(xy)^{(2m+1)(2n+1)} = x^{(2m+1)(2n+1)}y^{(2m+1)(2n+1)} = (x^{2m+1})^{2n+1}(y^{2n+1})^{2m+1} = e$ ดังนั้น xy มีอันดับเป็นจำนวนคี่ ฉะนั้น $xy \in Z$ เพราะว่า $e = x^{(2m+1)}x^{-(2m+1)} = ex^{-(2m+1)} = x^{(-1)(2m+1)} = (x^{-1})^{2m+1}$ จะได้ว่า x^{-1} มีอันดับเป็นจำนวนคี่ ดังนั้น $x^{-1} \in Z$ ทำให้ได้ว่า Z เป็นกรุปย่อยของ C ให้ $x, y \in Z_1$ แล้ว $x^2 = e$ และ $y^2 = e$ จะได้ว่า $x^2y^2 = (xy)^2 = e$ ฉะนั้น $xy \in Z_1$ และจะได้ $e = x^{2-2} = x^2(x^{-2}) = e(x^{-2})$ ทำให้ได้ $e = x^{-2} = (x^{-1})^2$ ซึ่งแสดงว่า $x^{-1} \in Z_1$ ดังนั้น Z_1 เป็นกรุปย่อยของ C

4. จะแสดงว่า $C = ZZ_1$ ให้ $x \in C$ แล้วเพราะว่าทุกสมาชิกใน G มีอันดับจำกัด จะได้ว่า x มีอันดับจำกัด ถ้าอันดับของ x เป็นจำนวนคี่แล้ว $x \in Z$ และเพราะ $e \in Z_1$ ทำให้ $x = xe \in ZZ_1$ ถ้าอันดับของ x เป็นจำนวนคู่ แล้วจะมีจำนวนเต็มบวก m ซึ่ง $o(x) = 2m$ สมมติ m เป็นจำนวนคู่ จะได้ว่ามีจำนวนเต็มบวก k ซึ่ง $m = 2k$ ที่ทำให้ $x^{2m} = x^{2(2k)} = e$ นั่นคือ $(x^k)^4 = e$ แต่จากการพิสูจน์ในข้อ 2 เราได้ว่าทุกสมาชิก x ใน C ถ้า $x^4 = e$ แล้ว $x^2 = e$ จะได้ว่า $(x^k)^2 = e$ นั่นคือ $x^{2k} = e$ เกิดข้อขัดแย้งกับ $o(x) = 2m$ เนื่องจาก $2k < 2m$ ดังนั้น m เป็นจำนวนคี่ ฉะนั้นมีจำนวนเต็มบวก k ซึ่ง $m = 2k+1$ ดังนั้น $(x^{2k+1})^2 = x^{2(2k+1)} = e$ ทำให้ได้ว่า $x^{2k+1} \in Z_1$ หรือ $(x^2)^{2k+1} = e$ แสดงว่า $x^2 \in Z_1$ และเนื่องจาก $x = ex = x^{2m}x =$

$x^{2(2k+1)}x = x^{4k+2}x = x^{2(k+1)}x^{2k}x = (x^2)^{k+1}(x^{2k+1})$ ดังนั้น $x \in ZZ_1$ ฉะนั้น $C \subseteq ZZ_1$ เนื่องจาก Z และ Z_1 เป็นกรุปย่อยของ C ดังนั้น $ZZ_1 \subseteq C$ เพราะฉะนั้น $C = ZZ_1$ เนื่องจาก C เป็นกรุปอาบีเลียน ดังนั้น Z และ Z_1 เป็นกรุปย่อยปกติของ C เนื่องจาก $C = ZZ_1$ และ $Z \cap Z_1 = \{e\}$ จึงได้ว่า $C \cong Z \times Z_1$

5. เพราะว่า $c^2 = e$ ดังนั้น $c \in Z_1$ จะแสดงว่าเซตอันดับ $H = \{D \mid D \text{ เป็นกรุปย่อยของ } Z_1 \text{ และ } c \notin D\}$ มีสมาชิกใหญ่สุดเฉพาะกลุ่ม ให้ P เป็นเซตย่อยอันดับเชิงเส้นของ H

สมมติ $c \in \left\langle \bigcup_{K \in P} K \right\rangle$ แล้วจะมีจำนวนเต็มบวก n และ $D_1, D_2, \dots, D_n \in P$ ซึ่ง $c = x_1 \dots x_n$ โดยที่ $x_i \in D_i$ เมื่อ $1 \leq i \leq n$ และเพราะ P เป็นอันดับเชิงเส้น เราอาจสมมติให้ $D_1 \subseteq D_2 \subseteq \dots \subseteq D_n$ แล้ว $x_i \in D_n$ สำหรับทุกๆ $1 \leq i \leq n$ จะได้ $c = x_1 x_2 \dots x_n \in D_n$ เกิดข้อขัดแย้งเพราะว่า $D_n \in H$ และ $c \notin D$ ทุกๆ $D \in H$ เพราะฉะนั้น $c \notin \left\langle \bigcup_{K \in P} K \right\rangle$ ทำให้ได้

$$\text{ว่า } \left\langle \bigcup_{K \in P} K \right\rangle \in H$$

เนื่องจาก D เป็นกรุปย่อยของ $\left\langle \bigcup_{K \in P} K \right\rangle$ สำหรับทุกๆ $D \in P$ ดังนั้น $\left\langle \bigcup_{K \in P} K \right\rangle$ เป็นขอบเขตบนของ P ใน H ทำให้โดย Zorn's Lemma เราได้ว่า H จะมีสมาชิกใหญ่สุดเฉพาะกลุ่ม ให้ U เป็นสมาชิกใหญ่สุดเฉพาะกลุ่มของ H แล้ว U เป็นกรุปย่อยใหญ่สุดเฉพาะกลุ่มของ Z_1 ซึ่ง $c \notin U$

6. จะแสดงว่า $\langle U, c \rangle = \langle U, x \rangle$ สำหรับทุกสมาชิก $x \in Z_1 - U$

ให้ $x \in Z_1 - U$ แล้ว $xc \in Z_1$ ถ้า $c \in \langle U, xc \rangle$ แล้วจะมี $t \in U$ ซึ่ง $t(xc) = c$ จะได้ว่า $x = t^{-1}c \in U$ เกิดข้อขัดแย้ง ดังนั้น $c \notin \langle U, xc \rangle$ ทำให้ได้ $\langle U, xc \rangle$ เป็นกรุปย่อยของ Z_1 ซึ่ง $c \notin \langle U, xc \rangle$ ดังนั้น $\langle U, xc \rangle \neq Z_1$ แต่ U เป็นกรุปย่อยใหญ่สุดเฉพาะกลุ่มของ Z_1 ซึ่ง $c \notin U$ และ $U \subseteq \langle U, xc \rangle \subseteq Z_1$ ดังนั้น $U = \langle U, xc \rangle$ ทำให้ได้ว่า $xc \in U$ ดังนั้นจะมี $u \in U$ ซึ่ง $xc = u$ หรือ $x = uc^{-1} = cu$ นั้นแสดงว่า $x \in \langle U, c \rangle$ และทำให้ได้ว่า $c = x^{-1}u = ux$ หรือ $c \in \langle U, x \rangle$ ดังนั้น $\langle U, c \rangle \subseteq \langle U, x \rangle$ และโดยการพิสูจน์ในทำนองเดียวกันจะได้ $\langle U, c \rangle = \langle U, x \rangle$

7. จะแสดงว่า $C \cong Z \times U \times \langle c \rangle$

เนื่องจาก $U \subset Z_1$ และ $\langle c \rangle \subset Z_1$ ดังนั้น $\langle U, c \rangle \subseteq Z_1$ ให้ $t \in Z_1$ ถ้า $t \in U$ จะได้ว่า $t \in \langle U, c \rangle$ ถ้า $t \notin U$ จะได้ว่า $t \in Z_1 - U$ โดยข้อ 6 เราได้ว่า $\langle U, c \rangle = \langle U, t \rangle$ และ $t \in \langle U, c \rangle$

จากทั้งสองกรณีทำให้ได้ว่า $Z_1 \subseteq \langle U, c \rangle$ ฉะนั้น $Z_1 = \langle U, c \rangle$ เพราะว่า $U \cap \langle c \rangle = \{e\}$ ดังนั้น $Z_1 \cong U \times \langle c \rangle$ และเนื่องจาก $C \cong Z \times Z_1$ ดังนั้น $C \cong Z \times U \times \langle c \rangle$

8. จะแสดงว่า $Q \cap C = \langle c \rangle$

ให้ $t \in Q \cap C$ แล้ว $t \in Q$ และ $t \in C$ เนื่องจาก $Q = \{e, a, a^2, a^3, b, b^3, ab, ab^3\}$ และ $a, b \notin C$ ดังนั้น $t \neq a$ และ $t \neq b$ ถ้า $t = a^3$ แล้วจะได้ว่า $a^3 b = ba^3 = ba^2 a = a^3 b = ba^3 = ba^2 a = bb^2 a = b^2 ba = a^2 ba$ ทำให้ได้ว่า $ab = ba$ เกิดข้อขัดแย้ง ดังนั้น $t \neq a^3$ ถ้า $t = b^3$ แล้วจะได้ $b^3 a = ab^3 = ab^2 b = aa^2 b = a^2 ab = b^2 ab$ ทำให้ได้ว่า $ab = ba$ เกิดข้อขัดแย้ง ดังนั้น $t \neq b^3$ ถ้า $t = ab$ แล้ว $aba = aab$ หรือ $ba = ab$ เกิดข้อขัดแย้ง ดังนั้น $t \neq ab$ ถ้า $t = ab^3$ แล้ว $ab^3 a = aab^3 = b^2 b^3 = b$ ทำให้ได้ว่า $ab = a(ab^3 a) = a(ab^2 ba) = aa^3 ba = ba$ เกิดข้อขัดแย้ง ดังนั้น $t \neq ab^3$ เพราะฉะนั้น $t = e$ หรือ $t = a^2 = c$ ทำให้ได้ว่า $Q \cap C \subseteq \langle c \rangle$

โดยการพิสูจน์ในทฤษฎีบท 5.2.3 เราได้ว่า $a^2 = c \in Z(Q) = C$ ดังนั้น $c \in Q \cap C$ และทำให้ได้ว่า $\langle c \rangle \subseteq Q \cap C$ ดังนั้น $Q \cap C = \langle c \rangle$

9. จะแสดงว่า $G \cong Q \times U \times Z$

เนื่องจาก Q, Z และ U เป็นกรุปย่อยของ G ดังนั้น $Q(Z \times U) \subseteq G$ เนื่องจาก

$(Q \cap (Z \times U)) \subseteq (Q \cap C)$ และ $Q \cap C = \langle c \rangle$ ดังนั้น $Q \cap (Z \times U) \subseteq \langle c \rangle$ สมมติให้ $c \in ZU$ แล้วจะมี $z \in Z$ และ $u \in U$ ซึ่ง $c = zu$ ทำให้ได้ว่า $z = cu$ หรือ $z^2 = (cu)^2 = e$ เกิดข้อขัดแย้ง และเนื่องจาก z มีอันดับเป็นจำนวนคี่ ดังนั้น $c \notin ZU$ ฉะนั้น $c \notin Q \cap (Z \times U) \subseteq \langle c \rangle$ เพราะฉะนั้น $Q \cap (Z \times U) \subseteq \{e\}$

ให้ $g \in G$ แล้วเพราะว่า $G = QC$ จะมี $q \in Q$ และ $y \in C$ ซึ่ง $g = qy$

เนื่องจาก $C \cong Z \times U \times \langle c \rangle$ ดังนั้นมี $z \in Z$ และ $u \in U$ และ $c \in \langle c \rangle$ ซึ่ง $g = qzuc = qczu$ และเนื่องจาก $q, c \in Q$ ดังนั้นมี $\bar{q} \in Q$ ซึ่ง $\bar{q} = qc$ ทำให้ได้ว่า $g = \bar{q}zu$ ดังนั้น $g \in Q(Z \times U)$ ฉะนั้น $G \subseteq Q(Z \times U)$ ทำให้ได้ว่า $G = Q(Z \times U)$ และเนื่องจาก $Q \cap (Z \times U) \subseteq \{e\}$ และ $G = Q(Z \times U)$ ดังนั้น $G \cong Q \times U \times Z$ ■

5.2.6 ทฤษฎีบท ถ้า $G = Z \times U \times Q$ โดยที่ Z เป็นกรุปย่อยอาบีเลียนซึ่งทุกสมาชิกมีอันดับเป็นจำนวนคี่ U เป็นกรุปย่อยอาบีเลียนที่ทุกสมาชิกมีอันดับสองและ Q เป็นกรุปย่อยคอทอร์เนียน แล้ว G เป็นกรุปฮามิลทอนเนียน

บทพิสูจน์ ให้ $G = Z \times U \times Q$ โดยที่ Z เป็นกรุปย่อยอาบีเลียนซึ่งทุกสมาชิกมีอันดับเป็นจำนวนคี่ U เป็นกรุปย่อยอาบีเลียนที่ทุกสมาชิกมีอันดับสองและ Q เป็นกรุปย่อยควอเทอร์เนียน ต้องการแสดงว่า G เป็นกรุปฮามิลทอนเนียน นั่นคือต้องแสดงว่า กรุปย่อยใด ๆ ของ G เป็นกรุปย่อยปกติ ให้ H เป็นกรุปย่อยของ G ถ้า $H = \{e\}$ แล้ว H เป็นกรุปย่อยปกติของ G จึงพิจารณากรณี $H \neq \{e\}$

เราจะพิสูจน์ว่า $g^{-1}Hg \subseteq G$ สำหรับทุกๆ $g \in G$

ให้ $g \in G$ และให้ $h \in H$ แล้วจะมี $a \in Z, b \in U$ และ $q \in Q$ ซึ่ง $h = (a, b, q)$ และจะมี $\alpha \in Z, \beta \in U$ และ $\gamma \in Q$ ซึ่ง $g = (\alpha, \beta, \gamma)$ ทำให้ได้

$$\begin{aligned} g^{-1}hg &= (\alpha, \beta, \gamma)^{-1} (a, b, q) (\alpha, \beta, \gamma) \\ &= (\alpha^{-1}a\alpha, \beta^{-1}b\beta, \gamma^{-1}q\gamma) \\ &= (a, b, \gamma^{-1}q\gamma) \quad (\text{เพราะว่า } Z \text{ และ } U \text{ เป็นกรุปอาบีเลียน}) \end{aligned}$$

$$\text{ดังนั้น } g^{-1}hg = (a, b, \gamma^{-1}q\gamma) \quad \dots\dots\dots (5.2.1)$$

เราต้องการแสดงว่า $g^{-1}hg \in H$ ซึ่งสมมูลกับการแสดงว่า $(a, b, \gamma^{-1}q\gamma) \in H$ พิจารณา $\gamma^{-1}q\gamma$

เนื่องจาก $q \in Q$ ดังนั้น $q^4 = e$ เพราะวากรุปย่อย $\langle q \rangle$ เป็นกรุปย่อยปกติของ Q เนื่องจาก $\gamma \in Q$ และ $q \in \langle q \rangle$ ดังนั้น $\gamma^{-1}q\gamma \in \langle q \rangle$ ฉะนั้น $\gamma^{-1}q\gamma = e, q, q^2$ หรือ q^3 ถ้า $\gamma^{-1}q\gamma = e$

แล้ว $q\gamma = \gamma$ ทำให้ได้ว่า $q = \gamma\gamma^{-1} = e$ นั้นแสดงว่า $h = (a, b, e)$ และได้สมการ (5.2.1) เป็น

$$g^{-1}hg = (a, b, \gamma^{-1}q\gamma) = (a, b, e) = h \quad \text{ดังนั้น } g^{-1}hg \in H \quad \text{ถ้า } \gamma^{-1}q\gamma = q \quad \text{แล้ว } g^{-1}hg =$$

$$(a, b, \gamma^{-1}q\gamma) = (a, b, q) = h \quad \text{ดังนั้น } g^{-1}hg \in H \quad \text{ถ้า } \gamma^{-1}q\gamma = q^2 \quad \text{แล้ว } (\gamma^{-1}q\gamma)^2 = (q^2)^2 = e$$

ฉะนั้น $(\gamma^{-1}q\gamma)(\gamma^{-1}q\gamma) = e$ หรือ $\gamma^{-1}q^2\gamma = e$ ดังนั้น $q^2 = e$ เพราะฉะนั้น $\langle q \rangle = \{e, q\}$ ทำให้

ได้ว่า $\gamma^{-1}q\gamma = e$ หรือ $\gamma^{-1}q\gamma = q$ ดังนั้น $g^{-1}hg \in H$ และถ้า $\gamma^{-1}q\gamma = q^3$ เราจะได้ว่า

$$g^{-1}hg = (a, b, \gamma^{-1}q\gamma) = (a, b, q^3) = (a, b, q)(e, e, q^2) = h(e, e, q^2)$$

ต่อไปจะแสดงว่า (e, e, q^2) เป็นสมาชิกของ H เนื่องจาก $a \in Z$ จึงได้ว่ามีจำนวนเต็ม

บวก n ซึ่ง $o(a) = 2n + 1$ ให้ $o(q) = 4$ ให้ $k = 2n + 1$ จะได้ว่า

$$a^k = e \quad \dots\dots\dots (5.2.2)$$

และเนื่องจาก $o(q) = 4$ จึงได้ว่า

$$q^{2k} = q^{2(2n+1)} = q^{4n+2} = (q^4)^n (q^2) = e^n q^2 = q^2 \quad \dots\dots\dots (5.2.3)$$

และเนื่องจาก U เป็นกรุปอาบีเลียนซึ่ง $U = C_2 \times C_2 \times \dots \times C_2$ จำนวน m ครั้ง เมื่อ C_2 คือ กรุ๊ปย่อยวัฏจักรที่ทุกสมาชิกมีอันดับสอง ดังนั้น สำหรับแต่ละสมาชิก b ใดๆ ใน U จะได้ว่า

$$b^2 = e \quad \dots\dots\dots(5.2.4)$$

เนื่องจาก $h = (a, b, q)$ เป็นสมาชิกของกรุ๊ปย่อย H ดังนั้น h^{2k} เป็นสมาชิกของกรุ๊ปย่อย H โดยสมการ (5.2.2), (5.2.3) และ (5.2.4) จะได้ $h^{2k} = (a, b, q)^{2k} = (a^{2k}, b^{2k}, q^{2k}) = (e, e, q^2)$ ดังนั้น $(e, e, q^2) = h^{2k} \in H$

ฉะนั้น $g^{-1}hg = h(e, e, q^2) \in H$ ดังนั้น H เป็นกรุ๊ปย่อยปกติของ G เพราะฉะนั้น G เป็นกรุ๊ปฮามิลทอนเนียน ■

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

ฉวีวรรณ รัตนประเสริฐ. พีชคณิตแผนใหม่. ภาควิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2527.

ภาษาอังกฤษ

Dummit, D.S. Abstract Algebra. New Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1991.

Hall, M. The Theory of Group. New York : The Macmillan Company, 1959.

Hungerford, T.W. Abstract Algebra : An Introduction. Philadelphia : Saunders College Publishing, 1990.

Kochendorffer, R. Group. London : Mcgraw-Hill Publishing Company Limited, 1970.

Malik, D.S. Fundamentals of Abstract Algebra. New York : The McGraw-Hill Companies, Inc., 1997.

Zassenhans, H.J. The Theory of Groups. New York : Dover Publications, Inc., 1999.

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่งมอบลิขสิทธิ์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวพัชยา สบง
ที่อยู่	41 ถ.หน้าโรงไฟฟ้า ต.พระปฐมเจดีย์ อ.เมือง จ.นครปฐม 73000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2547	สำเร็จการศึกษาปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก
พ.ศ. 2548	สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตทางการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก
พ.ศ. 2549	ศึกษาต่อระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2548	พนักงานครูเทศบาล ตำแหน่งครูผู้ช่วย สังกัดโรงเรียนเทศบาล๑ วัดพระงาม(สามัคคีพิทยา) เทศบาลนครนครปฐม
พ.ศ. 2550-ปัจจุบัน	พนักงานครูเทศบาล ตำแหน่งครู คศ.1 สังกัดโรงเรียนเทศบาล๑ วัดพระงาม(สามัคคีพิทยา) เทศบาลนครนครปฐม